

Egez de

S i nii laaseigi a ga: Egez de

Polu a ga: Gula

To a Izelay le nuiti kula vai wosu Ezipete yooi a, ti ni ná Zoz fe n n ma zi gi zu, ti y ni ná, GALA ge tuya loo ti , ti wola u u. K l masa niin ili ge zeini Ezipete nuiti unda, nii é la ni faa n p kw , é a il Zoz fe a. É t zeini ga ti l a, é ti zo ga du iti.

Gaa w su 20:2 zu, nii é Egez de z i zaama , GALA ge bog Izelay le nuiti ma, é ti ma: «Nà a gè ga è-Mali ii, a-GALAGI, nà a gè è ula Ezipete yooi a, è ni ná du lai zu.»

Wooi naati ti puuzu feleg i zu, ta Egez de z i ma ungi ulazu k l ma, ta suvaa iin golai, ga GALA ka é ga: Ná-nu us iti unm GALAGI.

Naa olu, ma puuzu ilagi n a é ga: «T puug iti» ma l zeigi, GALA ná-n b i maa ele ma, é Izelay le nuiti unm ga, to a p niina ga naati ti ta-n b i ula k l mat un b , ga ti a ná-t giti so.

Izelay le nuiti ti egai ma ga zeizu z l ga pag Ezipete yooi zu, ti u uni, ti ga nu us m inm in kona m inm in daawu, (Zen ze 45:17 é li 20; ta 47:11), k l ti t ni ga ti l a du lai zu Ezipete masa niin i yeezu.

GALA ge la ni y ni n w l zu Izelay le nuiti ba ta- l i zu, ti ni su, é a e ti ulazu su.

É yimaze eni ga ti ta ila, daa ga: Moize, ga é ga ta-lotu i, naa olu GALA ge ti maaloboni ná zeizu m inm in ga ná-zee aa aai.

É ini Ezipete nuiti da, ey su Izelay le nuiti ti ula ti ya du lai zu, ti yeemalai z l , ti li ta-yooi zu (1:1--15:21).

GALA kpegai ma ga lo ti lu , é ti mak , ey su ti e ga Sinayi gizei ma le eba wolai maazu ud , (15:22--18:27). GALA ge Izelay le ni ga ná-nu us i, naama minaze egi maa ele ma, é k ni Izelay le Sinayi gizei ma, ta ná-t giti éd ni ga tiye (19:1--24:18).

Ey su Moize a kalagiti s l , niiti ti losu GALA seizu adegai ma ze e l i lo fai a, (25:1--31:18) Izelay le nuiti ti liini m n GALA baa ulaba t zu , ti zanugi t ga nik yi oi elei, naa a é aani ga GALA ná-zii aawana wolai ti laal ma (32:1--34:35).

S i a wooi aa elazu ga GALA seizu adegai ma ze e l i lo fai, GALA a a a, é ula k l ma ti ná (35:1--40:38).

GALA GE IZELAYELE NUITI KULA VAI EZIPETE YOOI UA

(1:1--15:21)

Izelay le nuiti d vai du lai zu Ezipete yooi zu

¹ Izelay le ná-doun zunuiti kaa, ti y ni Zak e olu, ti a Ezipete yooi zu, s ta ná-p l ye ei:

² Lu n, Simiy n, Leevi ta Zuda, ³ Isakaal, Za ul n ta B nzam n, ⁴ Dan, N fetali, Gade ta As l. ⁵ Zak e mavofodaiti tieg i ni ga nu uul fela (70). Zoz fe ni niina Ezipete yooi zu.

⁶ Zoz fe zaani, k leaiti kpein alaa, ta ti-ma alamaiti kpein. ⁷ Izelay le nuiti ti u uni, ti

m in, ti aaw l , ti a n ga zobob nuiti. Zoi zulaaveni ga tiye.

⁸ Masa niin zeini Ezipete yooi unda, nii é la ni Zoz fe w . ⁹ É ni ná-nu us iti ma: «À w l , Izelay le nu us iti ti m in a de a, ti-z b i w l d n i a. ¹⁰ Ade li, de l ga da ga kele ele nuiti ta-vaa zu. De pele esa ta- u u vai lu , maz l ni k a aana, ti mina de w inze e nuiti ba, ti a de zakpe, ti a ula zoi a naa olu.»

¹¹ Názu a ti gw l ma nuiti seini la Izelay le nuiti unda, ti a ti l ga boti aagiti, ti ni feezu ti ya ga maa aai. Pele ana ti taa wolaiti toni da Fala n , niiti ti ga Pit me ta Lames se, anii mak su ti. ¹² K l t un ta la na ti l zu, ti maa enam inn , ti aa aw l , ey su Ezipete nuiti ti ti w inze e. ¹³ Ezipete nuiti ti Izelay le nuiti gola zopele uni, ti ti unga ga du la aa aagi. ¹⁴ Ti eteai aani ti ma ga boti aa aagiti ti ni k zu, p l aay faiti, iliki lo a vaiti, ta kpalaga wotiiti kpein, nii n da ma wotii kpein, ti ti p daani ti unma ga maa aai.

¹⁵ Ezipete masagi ni E ulu nuiti ta-maavie bo anzanuiti p , gilagi laaseigi ni ga, Sifela, z i ga Pua, ¹⁶ é ti ma: «Si gi zu wo maaviegi wosu da E ulu anzanuiti p b , ni zunu loun e, à naa aa. Ni anzanu loun e, à naa y ná, é y vulua.»

¹⁷ K l maavie bo anzanuiti ti ni luazu GALA ba, ti la ni k ni, e elei Ezipete masagi boni la, ti ni doun zunuiti z su vulua. ¹⁸ Ezipete masagi maavie bo anzanuiti tolini, é ti ma: «Lee vaa zu wo naa zu, wo a doun zunuiti z vulua?»

¹⁹ Maavie bo anzanuiti ti Fala n woo aa oteni, ti ma: «E ulu nuiti ti-anzaiti ti la ga Ezipete anzanuiti

k ele, ti zalog , ta doin z l su p , maavie bo anzanui mu ge a zeeli ná.»

²⁰ GALA ge tuya looni maavie bo anzanuiti b . Nu us iti maam inni, ti-z b i w l . ²¹ T i maavie bo anzanuiti ti luani GALA ba, GALA ge ti-mavofodai aaw l . ²² Názu a Fala n niima levei veeni la ná-nu us i kpein zea ga: «Zunu lointi kpein ta z l , wa naati pili ya zi wolai Nile wu, k l anzanu lointi kpein wa naati z vulua.»

2

Moize z l fai
ta ná-doungo zi gi

¹ Leevi ná-p l ye ei wu zunui ta liini, é anzanui ta ze e ná-bolodai zu, é sei ga anza. ² Naama anzanui kogi ze eni, é doun zunu z l . É kaani ga doungoï ag , é se eni, é d u alu sa ag laawu. ³ T i é la m ni zooga é a d u, é t mu l gi ze eni, é managi zi ba. Naa olu é doungoï ze eni, é da su, é li, é sei seeligiti saama zi wolai Nile oba . ⁴ Doungoï di anzanui liini, é lo oozama tago, nii a k é kw , nii é aazu zu la.

⁵ Fala n ná-doun anzanui yeini zi wolai Nile pelei ga é maagba, ta ná-boti anzanuiti, ti ni zi zi su zi wolai Nile laa . É w l ni, é t mu l gi a seeligiti saama, é ná-boti anzanui le eni ga é li, é se e. ⁶ É daalaoni, é doungoï a laani su. Zunu loungoï ni de, é a w l . Naa maaw in soni, é ma: «E ulu nuiti ti-loin ta aa.»

⁷ Doungoï di anzanui ni Fala n ná-doun anzanui ma: «Nà zoo n i gè li, gè doun ulasu anzanui ta loli è , E ulu anzanuiti saama, naa a a k é a iimii ve doungoï nii ya è ?» ⁸ Fala n ná-doun anzanui goo aa oteni, é ma: «Li!» Anzanu

loungei liini, é doungoi dee loli. ⁹ Fala n ná-doun anzanui ni ma: «Li b ga doungoi nii, è a iimii ve zea, nà aazu è zalazu.» Anzanui doungoi ze eni, é kula su. ¹⁰ Si gi zu doungoi w l ni la, é liini la Fala n ná-doun anzanui . Naa se eni, é k ga ná-doun zunu. É daasei p ni ga Moize,* maz l é ni ma: «Gè kula zi i a.»

Moize ela vai,
é li Madiyan

¹¹ Naama zi gi zu, Moize w l ai ma, é liini ná-nu us iti p b , é w l ni, é naati ta-woti aagiti p t . É Ezipete nui ta aani, é a k loin E ulu nui ta lo a. ¹² É w l ni oba, é kaai ma ga nu n p ge la ni ná, é Ezipete zunui zoni, é paa, é d u a aegi zu. ¹³ É ulani naa oluma zobui, p t , E ulu zunu feleg ni ná, ti a k . Z i é la ni eeni, é ni naa ma: «Lee vaa zu è è-loin lo azu?» ¹⁴ É goo aa oteni, é ma: «B a é è ze i a ga kundi ii ta tukp aale e nui gi unda? Da isi zu ga è pàa, e elei è Ezipete nui aani la?» Moize luani, é ma: «Gaamazu fai nii w g na.» ¹⁵ Fala n naa m nini, nii é ni, é ni p ga é Moize aa.

K l Moize elani Fala n a, é li poun, é ze i Madiyan yooi zu. K ai ma zi ye ei ta oba , ¹⁶ anzanu loun l fela ti aani zi za azu . Ti ni ga Madiyan zala a ula nui ná-doun anzanuiti. Ti toganiiti ta- le wosu ti daaveni, ti ti-ná-togani ulugiti k . ¹⁷ K l togani mak nuiti ti aani, ti ti . Moize wuze eni, é ti maalobo, é

* 2:10 Moize: daaseigi nii ti maa u aai a ta «kula.»

ta-logani ulugiti k . ¹⁸ Si gi zu ti aleni ma la ti-
 Leyuw le b , naa ti aaza ani, é ti
 ma: «Lee vaa zu wo aai fala za?» ¹⁹ Ti goo aa oteni, ti
 ma: «Ezipete zunui ta a é gi maalobogai, é gi ula
 togani mak nuiti zea, é zi i za a v l gi ,
 é togani ulugi .» ²⁰ É ni ná-doun anzanuiti ma:
 «Mini a é ná? Lee vaa zu wo zunui naa y gai mu? À
 tolina, é daamianigi ta mi.»

²¹ Moize yeezeini bu ga é ze zee zunui naa b ,
 naa ma ge ná-doun anzanui Seef la ze e, é fe b ga
 anza. ²² É doun zunu z l ni. Moize daasei p ni
 ga G lesome (nii polu ga «seik mai»),
 maz l é ni ma: «Nà ga seik ma nui, gè
 zeini zou ili su.»

GALA ge Izelay le nuiti
 kpain gooi m ni fai

²³ Su oozaai ma, Ezipete masagi zaani. Izelay le
 nu us iti ti ni alasu n d du lai zu, ti
 ni kpeei loozu. Kpeei ti ni toozu du lai zu, naa
 zeelini GALA ma. ²⁴ GALA ge ti ala gooi m nini. GALA
 ge iz ni ná-minaze egi zu, é boni A alaame ,
 ta Izaake, naa Zak e a. ²⁵ GALA ge w l ni
 Izelay le nu us iti ba, ti maaw in so.

3

Moize loli fai GALA b

¹ Moize ni n koi Zeetelo ná-togani ulugi
 mak su, nii é ni ga zala a ula nui Madiyan yooi
 zu. É liini ga togani ulugi te ebai olu elei, ey su
 é li GALA ná-gizee ma, G l e. ² G o GALAGI
 ná-geezu eelai ulani b k l ma abuzogi zaama,
 kp v goi zaama . Moize w l ni, p t , abui

soni kp v goi a ná kpein, k l kp v goi la
 ni alazu g l in. ³ Moize ni ma: «Nà
 latisu, gè li, gè niima laav vaa wolai a, lee vaa
 zu kp v goi la alazu g l in.» ⁴ G o
 GALAGI kaani ga to a na lati ga é ná a. GALA
 ge y ni kp v goi zaama , é toli, é ma:
 «Moize! Moize!» É goo aa oteni, é ma: «Nà
 aa!» ⁵ GALA ge ni ma: «Mina maa u a a,
 a-za alagiti kula a, maz l ada
 è loni ná, zou e gè maa ai ba.» ⁶ É
 ni ma olu: «Nà a gè ga è- ná-GALAGI,
 ta è-m m wolani A alaame, Izaake, ta Zak e ta-
 GALAGI.» Moize aazu l uni, maz l é
 ni luazu ga é mina w l GALA ba.

⁷ G o GALAGI ni ma: «Gè nà-nu us iti ta-
 l i aa Ezipete yooi zu, gè ta- ee wooi m niga,
 ti toozu ta-w l ma nuiti zea, gè ta- l i w .
⁸ Gè aa ga gè ti unm , gè ti ula Ezipete nuiti zea, gè
 l ga tiye zou ag i zu, suw l ai, n n i
 ta k in gul i oo aai ná, zooi nii Kanaan nuiti ti
 zeini su, ta G te nuiti, ta Am l nuiti, ta Feeleeze
 nuiti, ta Geeve nuiti, ta Yee use nuiti. ⁹ Niizu Izelay le
 nu us iti ta- ee woiti ti zeelia mà, gè nimizai a, nii
 Ezipete nuiti ti seizu ti ma. ¹⁰ Naa a é ba, nà è le esu
 Fala n b , è nà-nu us i Izelay le nuiti kula
 Ezipete yooi a.»

¹¹ Moize ni GALA ma: «B a é ga ze, gè liizu
 Fala n b , ga gè Izelay le nu us iti kula
 Ezipete yooi a?» ¹² GALA ge ni ma: «Nà è a,
 w l nii é zu ga poogi ga nà a gè è le esu:
 Si gi zu a nu us iti kulana la Ezipete yooi a, wa
 n k b u gizei nii ma.»

¹³ Moize ni GALA ma: «Nà liizu Izelay le

nu us iti p b ,gè ti ma: <Wo-m m wolani ta-GALAGI tè eg wo b .> K l ni ta gàaza ana ga <daasei ka lee?> Nà ti woo aa ote ale?»

¹⁴ GALA ge ni Moize ma: «Nà ga naa, nii é ná.» É ni ma m n : «Pele a a Izelay le nuiti goo aa ote da: <Z i é lolisu ga: Nà ná, naa a é tè egai wo b .> » ¹⁵ GALA ge ni Moize ma m n : «Da ani Izelay le nuiti p : <G o GALAGI, é ga wo-m m wolani A alaame, Izaake, ta Zak e ta-GALAGI a é tè egai wo b .> Dàaseigi ana ey su , pele ana gè p ga ti a woo ula mà la, yee alaiti p su. ¹⁶ Li, è Izelay le wolaiti gaal ba, è ti ma: <G o GALAGI, wo-m m wolani ta-GALAGI ula b k l ma, nii é ga A alaame ná-GALAGI, ta Izaake, ta Zak e. É ma: Gè w l a wo ma, gè naa aa gaamazu, nii ti daazu wo ma Ezipete yooi zu. ¹⁷ Gè devea ga nà aazu l zu ga woye, gè wo ula Ezipete yooi a, wo ná kp l i zu, gè li ga woye Kanaan nuiti ta-yooi zu, ta G te nuiti, ta Am l nuiti, ta Feeleeze nuiti, ta Geeve nuiti, ta Yee use nuiti, n n i ta k in gul i oo aai ná.» ¹⁸ Ta woilo è-woo ma. Da-o, Izelay le wolaiti-yo, wa li Ezipete masagi b , wo ma: <G o GALAGI, E ulu nuiti ta-GALAGI aa gi . Va bu niizu, gi folo sa ag zi wo te ebai zu, ga gi li, gi zala aiti kula G o GALAGI , é ga gá-GALAGI.> ¹⁹ Gè kw ni ga Ezipete masagi la aazu yee esu wo a, wo a li, ni naa la ni ga zeema ai. ²⁰ Nà yeemaalesu, gè Ezipete yooi lo a ga maa l vai ma ziiti kpein, gè aazu k zu ti zaama. Naa oluma, to a aazu yee esu wo a, wo li. ²¹ Nà fai ta , nii a k niima nu us iti

ti aazu unfe s l Ezipete nuiti gaazu. Si gi zu wo aazu liizu la, wo la lia ga yea aka g l in. ²² Izelay le anzanui ilagilagi a wali ani akaiti, ta zanu ani akaiti, ta se eiti fali sei i ma, ta naama anzanui ma, nii é ná-p l i wu, wo wo-loun zunuiti ta wo-loun anzanuiti maa ili la. Wa ti ula Ezipete nuiti zea, wo ti maavo.»

4

GALA ge ná-z b i ula vai k l ma
Moize

¹ Moize goo aa oteni, é ma: «Ti la aazu laazu dà, ti la woiloga gòoi ma. K l ta aazu zu mà: «G o GALAGI la ulani è k l ma.» »
² G o GALAGI ni ma: «Lee a é zoni è ya?» É goo aa oteni, é ma: «Tukp i e.» ³ G o GALAGI ni ma: «Pili ya zooi ma.» É pilini ya zooi ma, naa latini, é ga kaalii. Moize elani ba. ⁴ G o GALAGI ni Moize ma: «Yeemaale, è so w ngi a.» É yeemaaleni, é so, naa latini, é olu ga tukp i zea. ⁵ G o GALAGI ni ma: «Da naa , naa a a k , ti la da ga G o GALAGI, ti- m m wolani ta-GALAGI ula k l ma è , nii é ga A alaame, Izaake, ta Zak e ta-GALAGI.»

⁶ G o GALAGI ni ma m n : «Yee è- akai zu.» É yeei ni akai zu. Naa olu é se eni ná, p t , geei ulani zeei maa p , koleai e kobe kolegi. ⁷ G o GALAGI ni ma: «Yeei olu è- akai zu.» É yeei ni olu kakai zu. Naa olu é yeei ze eni akai zu, é latini, é olu ga k l gi elei. ⁸ G o GALAGI ni ma: «Ni ti la laani è la, ti la is l ni poogi ma m ungi ma, ta la poogi velesi i la. ⁹ Ni alaa ti la laani

poo feleg i naati da, ti la woiloni è-wooi ma, a zi wolai Nile ma i ta ze e, è pu ya zooi ma. Zi i è aazu se ezuzi wolai Nile a, naa a lati, é ga amai zooi ma.»

¹⁰ Moize ni G o GALAGI ma: «Ee, Màli ii, gè la ga zunui nii daa l ai, naa ma ge la t zeini bà wogi, aa veleina, an voloi naa è t ze i a la ga a p , r i gè ga a-woti nui, maz l dda ta r gi ti ili .» ¹¹ G o GALAGI ni ma: «B a é nu vului laa t a? B a a a nui ga o oi, aa goizu l nu, aa é k ga woza aa nu, aa gaazu ole nu? Nà n laade aa, r i gè ga G o GALAGI? ¹² Liina de mu ani, nà i a gè zu è a, a na a, nii è aazu bosu, nà è ala ga naa.»

¹³ Moize ni ma: «Ee, Màli ii, nu ili te e, nii è p è te e.»

¹⁴ G o GALAGI yii aawanani Moize ma, é ma: «È-li Aal n, Leevi nui, a ná. Gè kw ga daa l . W l t go a, é aazu è laa omisu. Si gi zu é è aazu la, gola oozu a n , ga ziima p . ¹⁵ Da p , è woosti pu da. N un nà, nà wo a, wa na a, nà wo ala ga naa, nii wa k . ¹⁶ To a è nu us iti p , é ga è-laa , un a GALA tosu t un b . ¹⁷ Tukp i nii ze e ya, nii è aazu poogiti k zu la.»

Moize ale fai ma

Ezipete yooi zu

¹⁸ Moize aleni ma, é li n koi Zeetelo b , é ni naa ma: «Nà p gè li k leaiti p b , niiti ti Ezipete yooi zu, gè p t ni ta d vulua.» Zeetelo ni ma: «Li ziil igi zu.»

¹⁹ G o GALAGI ni Moize ma Madiyan yooi zu: «Gale ma, è li Ezipete yooi zu, maz l niiti kpein ti a p ti è aa, naati ti zaa.» ²⁰ Moize anzai ta ná-doun zunuiti se eni, é ti zeí soovale sin i ma, ti pele zo, ti a li Ezipete yooi zu. Moize GALA ná-tukp i ze eni ya.

²¹ G o GALAGI ni Moize ma: «Da alena ma Ezipete yooi zu, k ni è maa l vaiti kpein k Fala n aazu, nii gè ma zobogi veai è ya. N un nà, nà aazu kigi aazu, é la aazu yee esu nu us iti ba, ti a li. ²² Da zu Fala n ma: «G o GALAGI wooi aa: Izelay le a ga dònun zunu m ungi. ²³ Gè bo è ma: Be dònun zunui a, é li, é boti b . Ni è la k ni, è a e ba, é a li, nà è-loun zunu m ungi undaa ili.» »

²⁴ Si gi zu Moize ni si i ma la, é ulani ada ta, é iini ná, G o GALAGI daa omini, é ni p ga é paa. ²⁵ Seef la dodo tui ze eni, é ná-doun zunui ná-zunu anii ma l y kp gi le ega, é f u Moize k ligi a, é ma: «Da b ga zinigi gè s l gai ga amai.» ²⁶ G o GALAGI z ni ná. Názu a anzanui ni ma la: «Zinigi s l gai ga amai,» tatip l olui maa ele ma.

²⁷ G o GALAGI ni Aal n ma: «Li te ebai zu, è Moize laa omi.» Aal n liini, é Moize laa omini GALA ná-gizei ma, é n n . ²⁸ Moize wooi kpein d ni ga Aal n, nii G o GALAGI te eni p , ta poogiti kpein é deveni ga é k . ²⁹ Moize ta Aal n ti liini, ti Izelay le wolaiti kpein gaal ba. ³⁰ Aal n oluvaawoni ga naama vaiti kpein, ni-iti G o GALAGI ti woni Moize ma. É poogiti k ni nu us iti gaazu. ³¹ Nu us iti ti laani da. Ti kw gai ma ga G o GALAGI aa Izelay le

nuiti p , ga é w l ti ma, é ta-maan i a, ti
maayeini, ti n k bu.

5

Moize ta Aal n ti lii laa m ungi

Fala n b

¹ Naama vaiti te egai ma, Moize ta Aal n ti liini
Fala n b , ti ma: «G o GALAGI,
Izelay le ná-GALAGI wooi aa: «Be nà-nu us iti ba,
ti li, ti f tii ula te ebai zu dàaseigi l bi vaa ma.» »

² Fala n ti woo aa oteni, é ti ma: «B a é
ga G o GALAGI, ga gè olo b , gè e Izelay le
nuiti ba, ti li? Gè la G o GALAGI w , gè la
yee ega Izelay le nuiti ba p , ti ali.»³ Ti ni ma:
«E ulu nuiti ta-GALAGI ula k l ma gi . Va
bu gi folo sa ag zi wo te ebai zu, gi li, gi zala aiti
kula gá-GALAGI, G o GALAGI , naa a a k , é
mina a see wola zu gi a, aa a a k
gi a.»⁴ Ezipete masagi ni ti ma: «Moize

ta Aal n, leeni vaa zu wo nu us iti se ezu ta-wotiiti
ma? À ale ma, wo wa-wotiiti k .»⁵ Fala n ni
ma: «Niizu, niima nu us iti ti m in a zoi zu, wa ta-
wotiiti su olo olosu!»

Fala n ta fai
Izelay le nuiti ta-wotii a

⁶ Naama voloi n , Fala n niima levei veeni
nu us iti ta-w l ma nuiti zea, ta ta-woti
undi iiti, é ti ma: ⁷ «À mina m tufa ve
nu us iti zea, e elei é a zu la
m ungi zu, ga ti a ilikii lo a, ti a li niina,
tiya i ti a tufai y . ⁸ An naa e,
ilikii lieg i ti a do azu m ungi zu, wa naa
n la ti akala. À mina ta ula naa la ga tago alaa,
maz l ta ga d nuiti, naa a é k zu, ti

kpeei loozu, ti a : «Be gi a, gi li, gi zala aiti kula gá-GALAGI .»⁹ À nui niiti kas ili ga botii, ti-un ka y naa ma, ti mina woilo z zu ulaiti ma.»

¹⁰ Nu us iti ta-w l ma nuiti, ta ta-woti undi iiti ti liini, ti nu us iti ma: «Fala n wooi aa: «Gè la m tufa veezu wo ya.»¹¹ Wa i, à li, wo tufai aizi , n p wa ka ná. An naa e, tan p ge la ulazu wawotii la.»¹² Nu us iti ti vazani Ezipete yooi zu ná p , ti a tufa unkpulugiti z tufai otogi zu.¹³ Ta-w l ma nuiti ti ni izu ti la, ti a : «À wa-volo ila ku ui e, e n si gi zu tufai ni la wo ya.»¹⁴ Ti ni Izelay le nuiti ta-woti undi iiti do azu, niiti Fala n ná-gw l ma nuiti ti ti zeini ti unda. Ti ni zu ti ma: «Lee vaa zu wo la eni ga wogi ta za ilikii lieg i lo a, daai wo akala, e elei é laani la wo akala m ungi zu?»

¹⁵ Izelay le nuiti ta-woti undi iiti ti liini, ti aaza a Fala n ma, ti ma: «Lee vaa zu è gi zosu ani, g i gi ga a-woti nuiti?»¹⁶ Ti la m tufa veezu gi ya, g i gi ga a-woti nuiti, ti a gi ma: «À ilikiiti do a!» G i gi ga a-woti nuiti, ta gi lo azu, tama a-nu us iti ka ti faa aazagi ai.»¹⁷ Fala n ti woo aa oteni, é ma: «Wa ga d nuiti, d nu wolaiti! Naa a é k zu, wo zu ma: «Be gi a, gi li, gi zala aiti kula G o GALAGI .»¹⁸ Niizu, à li, wa-woti zu , nu la m tufa veezu wo ya g l in, k l wa ilikii lieg i n ve, nii wo ni feezu.»

¹⁹ Izelay le nuiti ta-woti undi iiti ti kaani ga ta ti maan zu n s s , ti a ma: «Wo la tan p kulazu ilikii lieg i la, nii é veezu

folo-o-folo.» ²⁰ Ti ulazu Fala n b , ti zeelini Moize ta Aal n b , naati ti ni ti maa unsu. ²¹ Ti ni ti ma: «G' o GALAGI a wo aazu, to a wo lukp aale e! Wo gi maayogi ze ea Fala n ta ná-boti nuiti b . Wo bo a z kp i laa ti-yeezaama , ga ti gi aa la.»

²² Moize aleni ma G' o GALAGI b , é ma: «Màli ii, lee vaa zu é faa i a ga niima nu us iti? Lee vaa zu è tè egai? ²³ Kaipa gè liini Fala n b , gè p è-laaseigi zu, to a faa i zu n ga niima nu us iti, a ma, è la a-nu us iti un m ni p , è a ti ula zea.»

6

GALA ge Izelay le nuiti un m fai laazeeli vai

¹ G' o GALAGI ni Moize ma: «Da aazu p t su niizu, nii gè aazu k zu ga Fala n. Nà-zee aa aa wolai maa ele a é aazu esu la Izelay le nuiti ba, ti li, to a ti zu, é ti ula ná-zooi a.»

² GALA ge ni m n Moize , é ma: «N' un nà, nà ga G' o GALAGI. ³ Gè ulani k l ma A alaame , ta Izaake, ta Zak e, ga GALA Z b i-P -Mali ii, k l gè la ni l ni ga tiye ga dàaseigi a ga G' o

GALAGI. ⁴ Gè minaze eni ti , ga nà Kanaan yooi veezu ti , zooi naa, nii ti su ga seik ma nuiti.

⁵ N' un nà, gè Izelay le nuiti kpala gooi m nig , niiti ti ga Ezipete nuiti ta-lu iti. Gè iz g nà-minaze egi zu. ⁶ Naa a é ba, Izelay le nuiti ma: «Nà ga G' o GALAGI, nà wo viesu, gè wo ula boti aagi laawu, niiti Ezipete nuiti ti daazu wo unma. Nà wo un m su, wo ula du lai zu, nii wo su ti

ya. Nà wo unmm su ga nà-zee aa aai, naa a
ga tukp aale e wolai ti laal ma. ⁷ Nà
wo ze ezú, wo ga nà-nu us iti, nà ga
wa-GALAGI. Wa su w ga nà a gè ga G o
GALAGI, wa-GALAGI, nii é wo unmm su, é wo ula boti
aagiti daawu, niiti Ezipete nuiti ti daazu wo unma. ⁸ Nà
l zu ga woye zoi naa zu, nii gè ma onai woni ga
nà fe A alaame ya, ta Izaake, ta Zak e. N un nà,
nà feezu wo ya, é ga w n . Nà G o GALAGI
e.» »

⁹ Moize naama woiti boni Izelay le nuiti ma, k l
naati ti la ni woiloni goo ma, maz l ti ni
i te e wolai zu, du la aa aagolai maa ele ma,
nii ti ni su.

¹⁰ G o GALAGI ni Moize , é
ma: ¹¹ «Li, è Fala n , Ezipete masagi,
é e Izelay le nuiti ba, ti li, ti ula ná-zooi a.»

¹² Moize G o GALAGI woo aa oteni, é ma:
«Izelay le nuiti ti la woiloni gòoi ma. Fala n a zoo
ale woilosu gòoi ma, n i kp la aai?»

¹³ G o GALAGI ni Moize ta Aal n ,
é deveiti fe ti ya, é il Izelay le nuiti ba ta Ezipete
masagi Fala n, Izelay le nuiti kula vai zu Ezipete yooi
a.

Moize ta Aal n ti-m m wolaiti

¹⁴ Izelay le nuiti ta- l ye eiti ma undi iiti
ti ni ga: Izelay le ná-doun zunu m ungi é
z l ni, daa ga Lu n. Naa ná-doun zunuiti
ti ni ga: Ĝeen ke, Palu, G selon, ta Kaalemi.
Lu n n n ma l ye eiti kana.

¹⁵ Simiy n ná-doun zunuiti ti ni ga: Yemuw le,
Yamin, W ade, Yakin, S aal, ta Sayile, Kanaan an-
zanui ná-doun zunui. Simiy n ná-p l ye eiti kana.

¹⁶ Leevi ná-doun zunuiti daaseigiti kaa, e elei ti-mavofodaiti ti la: G leson, Ke ate, ta Melali. Leevi zii ma onagiti ti ni ga kona ungila puusa ag maazu l fela (137). ¹⁷ G leson ná-doun zunuiti ti ni ga: Li eni ta Simeyi, ta ta- l ye eiti. ¹⁸ Ke ate ná-doun zunuiti ti ni ga: Amelame, Yise aal, Gee el n, ta Uziy le. Ke ate zii ma onagiti ti ni ga kona ungila puusa ag maazu sa ag (133). ¹⁹ Melali ná-doun zunuiti ti ni ga: Maali ta Musi. Naati ka ti ga Leevi ná-p l ye eiti, e elei ti-mavofodaiti ti la.

²⁰ Amelame nazai Y kee de zeini ga anza, naa doun zunuiti s l ni b : Aal n ta Moize. Amelame zii ma voloi kpein ge ni ga kona ungila puusa ag maazu l fela (137). ²¹ Yise aal ná-doun zunuiti ti ni ga: K lee, Neef ge, ta Zikeli. ²² Uziy le ná-doun zunuiti ti ni ga: Mikay le, Elesafan, ta Siteli.

²³ Aal n Naason baazeelai Elisee a zeini ga anza, nii é ga Aminada e ná-doun anzanui, naa doun zunuiti s l ni b : Nada e, A iyu, Eleazaal, ta Itamaal.

²⁴ K lee ná-doun zunuiti ti ni ga: Asiil, Elekana, ta A iazafe. K lee ná-doun zunuiti ta- l ye eiti kana.

²⁵ Aal n ná-doun zunui Eleazaal, Putiy le ná-doun anzanui zeini ga anza, naa doun zunui z l ni b , é daasei p ni ga Finease. Naati ka ti ga Leevi lointi ta- l ye eiti ma undi iiti, e elei ta- l ye eiti ti la.

²⁶ Aal n ta Moize naati ka G o GALAGI ni ti ma: «À li, wo Izelay le nuiti kula Ezipete yooi a, wo ti ze i kpasu ga pag .» ²⁷ Moize ta Aal n a ti liini, ti Ezipete masagi Fala n , ga ti Izelay le nuiti kula Ezipete yooi a.

Ɔ o GALAGI ná-minaze egi niin vai Moize

²⁸ Si gi zu Ɔ o GALAGI ni la Moize , Ezipete yooi zu, ²⁹ é ni ma: «Nà ga Ɔ o GALAGI. Li, è Ezipete masagi Fala n , naama vaiti kpein bo ma, nii gè bosu è ma.» ³⁰ K l Moize Ɔ o GALAGI woo aa oteni, é ma: «N un nà a kp la aai, Fala n a woilo ale gòo ma?»

7

¹ Ɔ o GALAGI ni Moize ma: «W l , nà è losu GALA tosu Fala n , è-li Aal n ga è laavaawo nui. ² D un, a naati kpein bo, nii gè aazu è levezu ma. È-li Aal n a lati, é ti wo olu Fala n ma, ga é e Izelay le nuiti ba, ti ula ná-zooi a. ³ Nà ma, n un, nà Fala n igi aazu, nà nà-poogiti ta nà-laav vaiti k , ná zeizu m inm in Ezipete yooi zu. ⁴ K l Fala n la aazu woilosu wo-wooi ma. Názu , nà yee zu Ezipete yooi ma, gè nà-nu ulugiti kula Ezipete yooi a, nà-nu us iti ti ga Izelay le nuiti, ga tukp aale e wolai maa ele. ⁵ Ezipete nuiti ta aazu kw su naazu ga, nà ga Ɔ o GALAGI, si gi zu gè aazu yeemaalesu da Ezipete yooi maazu, gè Izelay le nuiti kula ti zaama.»

⁶ Moize ta Aal n ti naa ni, e elei n kpein Ɔ o GALAGI devei veeni la ti ya. ⁷ Moize ná-konagi ni niina ga puul sa a (80), Aal n ná-konagi ga puul sa a maazu sa ag (83), si gi zu ti liini la, ti Fala n .

Aal n ná-tukp i lati fai, é ga kaalii

⁸ Ɔ o GALAGI ni Moize ta Aal n ma: ⁹ «Ni Fala n a na wo , é wo ma: «À

laav vaa ila k ,> a Aal n ma: <Da-lukp i ze e, è pili Fala n akala zooli ma.> To a ga kaalii.» ¹⁰ Moize ta Aal n ti liini Fala n b , ti naa ni, nii G o GALAGI valini la ti ma. Aal n ná-tukp i ilini zooli ma Fala n akala ta ná-boti nu wolaiti, naa latini, é ga kaalii. ¹¹ K l Fala n molikulagiti tolini, ta zo oiti. Tiya alaa, ti naa alai ni ga ta-zo olaiti maa ele. ¹² Ti kpein ti ta-lukp iti pilini zooli ma, naati ti latini, ti ga kaaliiti. K l Aal n ná-tukp i ta-lukp iti kp leni. ¹³ Fala n igi aani, é la ni woiloni Moizeni ta Aal n wooi ma p , e elei n G o GALAGI boni la.

Maan m ungi:

Zi i lati fai, é ga amai

¹⁴ G o GALAGI ni Moize ma: «Fala n igi aa, é la k zu, é a e nu us iti ba, ti a li. ¹⁵ Li Fala n b sobui n , to a ulazu, é a li zi wolai Nile laa . Tukp i zo ya, nii é latini, é ga kaalii. ¹⁶ Da zu Fala n ma: <G o GALAGI, E ulu nuiti ta-GALAGI, tè eg è b ga gè bo è ma ga è e ná-nu us iti ba, ti li, naa a a k ti d bi te ebai zu. K l un, zaa aza é la d k ni. ¹⁷ G o GALAGI wooi aa: Da aazu kw su nii maa ele ma, ga to a ga G o GALAGI. Nà aazu zi wolai Nile lo azu ga tukp i é zoni zèa, to a aazu latisu, é ga amai. ¹⁸ Kaleiti kpein ti zi wolai Nile wu, ta za, zi wolai Nile makugi a ula, Ezipete nuiti ta aa a wafuun ga ti zi wolai Nile ta le.> » ¹⁹ G o GALAGI ni Moize ma: «G Aal n ma: <Da-lukp i ze e, è yeemaale Ezipete nuiti ta- iti ma: ta- wolaiti, ta- ma ekegiti, ta- oigiti, ta ta- ye e goiti. Ta

ga amai, amai a Ezipete yooi kpein su, gulu ani akaiti su ta k tu ani akaiti.» »

²⁰ Moize ta Aal n ti naa ni, nii G o GALAGI valini la ti ma. É tukp i wuze eni, é zi wolai Nile lo a Fala n aazu, ta ná-boti nu wolaiti gaazu, Nile i kpein ge latini ga amai. ²¹ Kaleiti ti zaani zi wolai Nile wu. Zi wolai Nile makugi ulani, Ezipete nuiti ti la m ni zoosu ti a zi wolai Nile le. Namai ni Ezipete yooi kpein su. ²² K l Ezipete molikulagiti ti naa alai ni ga ta-zo olaiti maa ele. Fala n igi aani, é la woiloni Moizeni ta Aal n woo ma, e elei n G o GALAGI boni la. ²³ Fala n aleni ma, é li ná-masa p l i wu, é la v l is l ni niima vai ma g l in.

²⁴ Ezipete nuiti kpein ti ze eiti b ni zi wolai Nile maa oolii zu, ga ti kp le z l , maz l ti la ni zoosu ti a zi wolai Nile ta le. ²⁵ G o GALAGI zi wolai Nile olo ologai ma, é k ni su ga folo l fela.

Maan i velesi i:
Z l giti ti zooli maa le fai

²⁶ G o GALAGI ni Moize ma: «Li Fala n b ,è ma: «G o GALAGI wooi aa: Be ná-nu us iti ba, ti li, naa a a k ti d bi. ²⁷ Ni è la k ni, è a e ti a, ti a li, nà aazu a-yooi kpein su olo olosu ga z l giti. ²⁸ Zi wolai Nile wuulaa a ve ga z l giti, ta ula bu, ti l a-masa p l i wu, ti l è laa l i wu, ta a- etei zu, ti l a-woti nuiti ta- l iti bu, ta a-nu us iti p b ti, ta u a- ulu m ze eiti su, ta a- ulu vuk aay ani akaiti su. ²⁹ Z l giti ta l wo ma, wa a-nu us iti, ta a-woti nuiti kpein.» »

8

¹ G o GALAGI ni Moize ma: «G Aal n ma: <Yeemaale ga a-lukp i zi wolaiti ma, ta ma ekegiti, ta kpoigiti, z l giti ti l Ezipete yooi a.> » ² Aal n yeemaaleni Ezipete iti ma. Z l giti ti l ni, ti Ezipete yooi maa le. ³ K l molikulag-iti ti naa alai ni ga ta-zo olaiti maa ele. Ti z l giti puuni alaagi Ezipete yooi a.

⁴ Fala n Moizeni ta Aal n lolini, é ti ma: «À G o GALAGI maan n , naa a a k é z l giti maa ooza gi a ga nà-nu us iti. Nà esu wa-nu us iti ba, ti li, ti zala aiti kula G o GALAGI .» ⁵ Moize ni Fala n ma: «Masagi, va bu a i è kui l ga ze, yeei gè aazu G o GALAGI maan n zu la è , wa a-woti nuiti, ta a-nu us iti, nii a k é z l giti maa ooza è a, ta a- l iti? Ta ila kpalaa ge la y ga ná, k ni zi wolai Nile n wu.» ⁶ Fala n goo aa oteni, é ma: «Lina n .» Moize ni ma: «To a ana, e elei è faliai la, naa a a k , è kw ga gala kili ge la ulani ga G o GALAGI, gá-GALAGI. ⁷ Z l giti ta maa ooza è a, ta a- l iti, ta a-woti nuiti, ta a-nu us iti, ta ila kpalaa ge la y ga ná, k ni zi wolai Nile n wu.»

⁸ Moize ta Aal n ti ze eni Fala n b , Moize woo ulani G o GALAGI ma, z l giti ta-vaa zu, niiti é ti le eni Fala n laal ma. ⁹ G o GALAGI naa ni, nii Moize falini ma. Z l giti ti zaani p l iti bu, ta koizu ti, ta d iti su. ¹⁰ Ti ti aal ni ba kpif kpif , makugi ni ulazu zoi zu ná p . ¹¹ K l Fala n kaai ma ga faiti ti zolooga, é ikpaani, é la woiloni Moizeni ta Aal n woo ma, e elei G o GALAGI bogai la.

Maan i za asi i:
 Sosoligiti

¹² G o GALAGI ni Moize ma: «G Aal n ma: <Da-lukp i maale, è zoi ma vufiligi lo a. To a latisu ga sosoligiti Ezipete yooi zu ná kpein.> » ¹³ Zekana ti k ni la. Aal n yeemaaleni ga ná-tukp i, é zoi ma vufiligi lo a la. É ni ga sosoligiti, é u nuiti ma, ta suaiti. Zoi ma vufiligi kpein ge ni ga sosoligiti, Ezipete yooi kpein su. ¹⁴ Molikulagiti ti ta-zo olaiti kpein k ni, ga ti a sosoligiti kula, k l ti la ni zooni. Sosoligiti ti uuni nuiti ma ta suaiti. ¹⁵ Názu a molikulagiti ti ni la Fala n ma: «GALA i yee ogi e!» K l Fala n igi aani, é la woiloni Moizeni ta Aal n woo ma, e elei G o GALAGI bogai la.

Maan i naanisi i:
 D giti puu vai

¹⁶ G o GALAGI ni Moize ma: «Wuze e ga sobuzobui, è li, è lo Fala n akala, si gi zu é ulazu la ga é li zia , a ma: <G o GALAGI wooi aa: Be nà-nu us iti ba, ti li, naa a a k ti d bi. ¹⁷ Ni è la eni nà-nu us iti ba, ti a li, nà aazu è laal ma ga d giti ti laa adiai, wa a-woti nuiti, ta a-nu us iti, naa a- l iti ba. Ezipete nuiti ta- l iti buulaa a ve ga d giti, ta zoi alaa laa a ve. ¹⁸ K l naama volo ná, nà zee aa w zu G s n yooi a, nà-nu us iti ti zeini ná, d giti ti la a miná g l in, naa a a k è kw ga nà ga G o GALAGI, nà naama yooi zu. ¹⁹ Nà zee aa w zu zu nà-nu us iti ta a-nu us iti ba. Laav vai ma oogi naa a ula k l ma lina.> » ²⁰ G o GALAGI k ni ana. D giti ti laa adiai, naati ma ulugi aani

Fala n ná-masa p l i wu, ta ná-boti nuiti ta-
l it i bu, ta Ezipete yooi kpein su. Zooi olo oloni
d giti zea.

²¹ Fala n Moizeni ta Aal n lolini, é ti ma: «À
li, wo zala aiti kula wa-GALAGI zooi zu.» ²² Moize
goo aa oteni, é ma: «É la zooloni lago pa ga
é ana, maz l gá aazu zala aiti kulazu
G o GALAGI , gá-GALAGI, ti ga k z ba ani-
iti Ezipete nuiti b . Ni gá zala aiti kulana Ezipete
nuiti gaazu, ti ga k z ba aniiti ti , ti la gi
z a ga k tui aa? ²³ Gá folo sa ag zi wosu
te ebai zu, gi zala aiti kula G o GALAGI ,
gá-GALAGI, e elei é bogai la gi ma.» ²⁴ Fala n
ma: «N un nà, nà yee esu wo a, wo li
te ebai zu, wo zala aiti kula G o GALAGI ,
wa-GALAGI. K l wa na lia, à mina maa ooza.
À maan n i wo b .» ²⁵ Moize goo aa oteni,
é ma: «P t , nà ga ula è b , nà
G o GALAGI maan n zu è . Lina, d giti
ta maa ooza Fala n a, ta ná-boti nuiti, ta
ná-nu us iti, k l Fala n mina y gi yaavazu,
é a e yee esu nu us iti ba, ti a li, ti a
zala aiti kula G o GALAGI .» ²⁶ Moize ulani
Fala n b , é G o GALAGI maan n .
²⁷ G o GALAGI k ni e elei Moize falini la
ma, d giti ti maa oozani Fala n a, ta ná-boti
nuiti, ta ná-nu us iti. Gila kpalaa ge la ni y ni
ná. ²⁸ K l niizu m n , Fala n igi
aani, é la yee eni nu us iti ba, ti a li.

9

Maan i l lusi i:
D f zee i vai suaiti ba

¹ Ḡ o GALAGI ni Moize ma: «Li Fala n b , è ma: «Ḡ o GALAGI, E ulu nuiti ta-ḠALAGI wooi aa: Be nà-nu us iti ba, ti li, naa a a k ti d bi. ² Ni è la k ni, è a e ti a, ti a li, a ti zona, ³ Ḡ o GALAGI yeei a a-loganiiti daal ma, niiti ti d iti su, sooiti, ta soovalegiti, ta m iti, ta nik iti, ta baalagiti, ta boliiti. To a ga f i, éwola u. ⁴ K l Ḡ o GALAGI a zee aa w zu Izelay le ná-toganiiti ba ta Ezipete nuiti ta-loganiiti. Niiti ti ga Izelay le nuiti t n i, gila kpalaa ge la zaa ti a.» ⁵ Ḡ o GALAGI kui le ea ba, é : «Lina, Ḡ o GALAGI a naa zooi zu.» ⁶ Ḡ o GALAGI k ni ana n , poluma voloi. Ezipete nuiti ta-loganiiti kpein ti zaani, k l sua ila kpalaa ge la ni zaani Izelay le nuiti ta-loganiiti su. ⁷ Fala n keelai le eni ga ti gaaza agiti bo, p t , Izelay le ná-toganiiti gila kpalaa ge la ni zaani. Fala n igi aani, é la ni eni Izelay le nuiti ba, ti a li.

Maan il zitasi i:
Divologiti ti lo fai
nuiti ta suaiti ba

⁸ Ḡ o GALAGI ni Moize ta Aal n ma: «À yeelaave ga di i losu ma yu ui, Moize fo e geezu elei Fala n aazu. ⁹ To a ga fufiligi, é Ezipete yooi p ma, é ga divologi, é lo nuiti ta suaiti ba, é ula ti ma, Ezipete yooi zu ná p .» ¹⁰ Ti fuului ma yu ui ze eni, ti li, ti lo Fala n akala. Moize fo eni geezu elei, é ni ga divologiti, k ai ga kula ma anii nuiti ta suaiti ma. ¹¹ Molikulagiti ti la ni zooni ti a a Moize akala, t ze divologiti ba, maz l divologiti ti ni molikulagiti ba, e elei é ni la Ezipete nuiti kpein ba.

¹² G o GALAGI Fala n igi aani, Fala n la
ni woiloni Moizeni ta Aal n wooi ma, e elei
G o GALAGI bogai la Moize ma.

Maan i l felasi i:

Sak tuiti puu vai

¹³ G o GALAGI ni Moize ma: «Wuze e ga
sobuzobui, è li, è lo Fala n akala. Da zu
ma: <G o GALAGI, E ulu nuiti ta-GALAGI wooi
aa: Be nà-nu us iti ba, ti li, naa a a k ti d bi.

¹⁴ Maz l niizu, nà aazu ga maan vaiti
kpein a i è laal ma, ta a-woti
nuiti daal ma, ta a-nu us iti daal ma,
naa a a k , è kw ga k ala n p ge la ná
eteai zu ná kpein. ¹⁵ Ni gè yeemaaleni, gè è lo a ga
saai, a-o, a-nu us iti-yo, é ga wo l a etea.

¹⁶ K l gè è y g vulua, naa a a k , è nà-z b i
a, ta ti dàaseigi wo eteai zu ná p . ¹⁷ Da ba, è a
pele esa nà-nu us iti dii vai lu . ¹⁸ Naa a é ba,
lina, niima l l i ma, nà sak tui uuzu zee aa a,
nii k ala n p ge la d ni Ezipete yooi zu, é
zo naa t volo ma, ey su niizu. ¹⁹ De mu, a-
loganiiti mak su t na ga pag , ta nii kpein é ga
n , é è ya etea . Sak tui a aazu uuzu
nuiti kpein ma ta suaiti, niiti ti aazu y su etea , ti
la l uni p l iti bu, naati ta za.» »

²⁰ Fala n ná-boti nuiti saama, niiti ti luani
G o GALAGI laawooi a, naati ti ta-woti nu-
iti ta ta-loganiiti t ni p l iti bu ga gaazuvil i.

²¹ K l niiti ti la ni G o GALAGI laawooi
l ni yiima, ti a k aazu ma ga faa, naati ti ta-
woti nuiti ta ta-loganiiti z ni etea .

²² G o GALAGI ni Moize ma: «Yeemaale
gee l gi pelei, sak tui u Ezipete yooi kpein
su nuiti ma, ta suaiti, ta tufaiti kpein d iti su,

Ezipete yooi zu.»²³ Moize ná-tukp i leteni gee l gi pelei. G o GALAGI tona kpun tugi le eni, ta sak tui, gee ad i yeini eteai zu. G o GALAGI sak tui uuni Ezipete yooi zu. ²⁴ Sak tui uuni, mainmain ni sa azu, gee ad i a loo sak tuiti saama, gola yee aa aani, k ala la d ni Ezipete yooi zu, kaipa é ni ga you. ²⁵ Sak tui uuni, é zeelini Ezipete yooi kpein ma ga u a, nii kpein é ni etea , é zo nuiti ma, é zeeli suaiti ma. Sak tui uuni tufaiti kpein ma d iti su, é guluiti su olo oloni d iti su. ²⁶ K ni n Izelay le nuiti ti ni ná, G s n yooi zu, miná a sak tui la ni zeelini ná.

²⁷ Fala n Moizeni ta Aal n lolini, é ti ma: «Gè kotoi a niizu. G o GALAGI a s legai, nà-o, nà-nu us iti-yo, gi la eeni. ²⁸ À G o GALAGI maan n na, nii a k tona kpun tugi mina m ula, ta sak tui mina m u. Nà esu wo a, wo li, nu la m yee iliga wo zu m n .» ²⁹ Moize ni ma: «Si gi zu gè ulazu la taai a, nà zeeiti t zu G o GALAGI ma. Tona kpun tugi maa a le e, ta sak tui, naa a a k è kw ga G o GALAGI a po ge ga eteai. ³⁰ K l gè kw ga a-o, a-woti nuiti-yo, wo la d luazu G o GALAGI a.»

³¹ (Gezei ta w lezege ti olo oloni, t zeiz w lezege ulaa ni de su ga niin , gezei ua ni de ga niin . ³² Beleegi ta ep telegi ti la ni olo oloni, t zeiti n k g .)

³³ Moize ulani Fala n b , é li taa olu , é yeeiti t ni G o GALAGI ma, tona kpun gooi ta sak tuiti maale eni, tonai la m ni uuni zoi ma. ³⁴ Fala n kaai ma ga tonai,

ta sak tui, ta tona kpun gooiti maale ea, é ni
n ba, é a kotoi , é igi aani, t -o,
ná-boti nuiti-yo. ³⁵ Fala n igi aani, é la
ni eni Izelay le nuiti ba, ti a li, e elei
n G o GALAGI puuni la Moize la, é bo.

10

Maan il sa asi i:
Kotogiti puu vai

¹ G o GALAGI ni Moize ma: «Li Fala n
b , maz l nà agè kigi aai, ta ná-boti
nuiti zii, nii a k gè nà-poogiti kula k l ma ti zaama.
² To a alaa ga è su ula è-lointi ma, ta ti-lointi, pelei
gè Ezipete nuiti sogai da, ta poogi ma ziiti gè ti ulaai
k l ma ti zaama. Wa kw naa maa ele ma ga nà
ga G o GALAGI.»

³ Moize ta Aal n ti liini Fala n b , ti
ma: «G o GALAGI, E ulu nuiti ta-GALAGI wooi
aa: «Da y su l zu ey su si gi gele zu,
ga è la unmaayei a b ? Be nà-nu us iti
ba, ti li, naa a a k ti d bi. ⁴ Maz l ni è la
k ni, è a e nà-nu us iti ba, ti a li,
w l , nà aazu lina ga kotogiti a-yooi zu. ⁵ Ta
zooi maa le, nu la zooga é a zooi a, ti anii
m taiti mi nii é ná, nii sak tui z gai wo ya, guluiti
kpein ti t zu wo d iti su, ta naati kpein
miizu. ⁶ Ta a- l iti buulaave, ta a-woti nuiti
kpein ta- l iti, ta Ezipete nuiti kpein ta- l iti.
È- ni, ta è- ni ti- ni ti la ni naa
ala aani, kaipa ti ulani, ti a y nvu zooi
nii zu, ey su niima voloi.» » Moize oluaveni, é ula
Fala n b .

⁷ Fala n ná-boti nuiti ti ni ma: «Zunui
nii a zu ga balii ale ade , ey su si

kp gele zu? Bena nui niiti ba, ti li, ti G o
 GALAGI l bi, ta-GALAGI. È la d su w aa ga
 Ezipete undaa ana ili?» ⁸ Ti aani olu ga Moize
 ta Aal n Fala n b , naa ti ma: «À li,
 wo G o GALAGI l bi. K l ni ka ti liizu?»
⁹ Moize goo aa oteni, é ma: «Gá liizu ga gá-nu
 niin iti ta gá-nu l iti, gá liizu ga gi-loun zunuiti ta
 gi-loun anzanuiti, é gá-logani goiti ta ma wolaiti
 ba, maz l k ni gi f tii ula G o GALAGI
 l bi vaa ma.» ¹⁰ Fala n ni ti ma: «G o
 GALAGI y wo a, ni nà ena wo a, wo li, wa-o, wo
 lointi-yo! À dama ga , t ze maan i
 a wo aizi zu! ¹¹ K l é la zu ana!
 Zunuiti à li, wo G o GALAGI l bi, maz l naa
 a wo maa aaza abonil!» Ti ti ni Fala n
 b .

¹² G o GALAGI ni Moize ma: «Yeei maale
 Ezipete yooi maazu, nii a k kotogiti ti a, ti u Ezipete
 yooi zu, ti zoi a lufaiti kpein mi, nii kpein sak tui
 z gai.» ¹³ Moize ná-tukp i maalen Ezipete yooi maazu,
 G o GALAGI aani ga folo ulazu ele viil i
 zoi zu, naama voloi p ta ma idii p . Sobui, folo
 ulazu viil i aani ga kotogiti. ¹⁴ Kotogiti ti l ni
 Ezipete yooi kpein ga, ti uuni Ezipete yooi a ada
 p , naa wola ini, é le e m ungi a, koto ge
 la d m inni ana, k ala la m a elela
 elei ey su . ¹⁵ Ti zoi maa kpein se eni,
 zoi maa idini. Ti tufai kpein miini zoi a, ta gulu
 waaiti kpein, nii kpein sak tui z ni ná. Daa undu ila
 kpala ge la ni y ni guluiti ga, an tufaiti alaa
 d iti su, Ezipete yooi kpein su.

¹⁶ Fala n Moizeni ta Aal n lolini ga gaazuvil i,
 é ti ma: «Gè koto a G o GALAGI
 laal ma, wa-GALAGI, ta wo laal ma.

¹⁷ K l nà-kotoi zuvaay na, niima gelei n zu. G o GALAGI maan n b , wa-GALAGI, nii a k é saa maan i nii maa ooza bà niizu.»
¹⁸ Moize ulani Fala n b , é G o GALAGI maan n . ¹⁹ G o GALAGI aani ga folo liizu ele viil i, gola yee aa aai, é li ga kotogiti, é ti ili Seeli Kpolo i wu. Kotogi gila kpalaa ge la ni y ni Ezipete yooi ná tan p . ²⁰ K l G o GALAGI Fala n igi aani, Fala n la ni eni Izelay le nuiti ba, ti a li.

Maan i laa uusi i:
 Kpidii vai Ezipete yooi ma

²¹ G o GALAGI ni Moize ma: «Yeei maale gee l gi pelei, kpidii Ezipete yooi zu, kpidii nu yeei a v u ba.» ²² Moize yeei maalenii gee l gi pelei, kpidii ni Ezipete yooi zu ná p , nii gola aa iligai, naa ni folo sa ag laawu. ²³ Nu la ni b la aazu, nu n p ge la ni ze eni zeizu folo sa ag laawu. K l wozakalagi ni ada ti p , Izelay le nuiti ti ni náti.

²⁴ Fala n Moize lolini, é ma: «À li, wo G o GALAGI l bi. Wo-lointi ta zoo ti il wo olu, k ni wa-logani goiti ta ma wolaiti n a wa ti y .» ²⁵ Moize goo aa oteni, é ma: «K ni è gá-loganiiti z gi ya, nii a k gi zala aiti ta gala zala aiti kula G o GALAGI . ²⁶ Gá liizu ga gá-logani ulugiti, ma oloka gila kpalaa ge la y ga, maz l to a gi ta ze ezu, gi G o GALAGI l bi la, gá-GALAGI. Ey su gi zeeli ná, gi la kw , nii lieg i gá kula ga zala ai G o GALAGI l bi vai ma.» ²⁷ K l G o GALAGI Fala n igi aani, Fala n la ni k ni, é a e ti a, ti a li.

²⁸ Fala n ni Moize ma: «Gula p b ! Dama ga , è a gàazu a m n , maz l voloi a gàazu t da, a za.»²⁹ Moize ni ma: «È boga! Gè la m è- aazu aa p .»

11

Maan aa elagi
ma wooi wo fai

¹ G o GALAGI ni Moize ma: «Nà aazu ga maan aa elagi Fala n ta Ezipete yooi. Naa a na, to a esu wo a, wo ula a. Si gi zu é esu la wo a ga wo li, to a wo t t . ² B nu us iti p ga, zunui ilagilagi ta anzanui ilagilagi wali ani akaiti ta zanu ani akaiti fali sei i ma.» ³ G o GALAGI k ni ana, ey su nu us iti ti aazu unfe s l Ezipete nuiti gaazu, Moize i ni ga nui nii unfemai ni veezu b gola Ezipete yooi zu, Fala n ná-boti nuiti zea, ta nu us iti p .

⁴ Moize ni: «G o GALAGI wooi aa: «Kua zaamai ma yee alai, nà aazu, gè le e Ezipete yooi zu. ⁵ Doun zunu m ungi kpein ka za Ezipete yooi zu, Fala n é zeini masa kp kp gi a, é zo naa ná-doun zunu m ungi ma, ey su é zeeli boti anzanui ná-doun zunu m ungi ma, nii é moloji azu, ey su é zeeli toganiiti ti-yi o zin m ungititi kpein ma. ⁶ Kpee wola a loo Ezipete yooi kpein su, nii k ala la d ni kaipa, ta k ala la m a p . ⁷ K l Izelay le nuiti p b , nu la ite alaa gil z woom niga nu ma, aa mu sua ma, naa a a k wo kw ga G o GALAGI z zu Ezipete a ta Izelay le.» ⁸ Naazu, a-woti nuiti

kpein ta a, ti n k b̀, ti ma: «G̃ula a, wa nu us iti p , niiti ti è olu!» Naa oluma nà ula, gè li.» Moize ulani Fala n b ga zii aawana wolai.

⁹ G̃ o GALAGI ni Moize ma: «Fala n la woiloga wo-woo ma, naa a a k gè nà-maa l vaiti k ga m in a Ezipete yooi zu.» ¹⁰ Moize ta Aal n ti naama maa l vaiti kpein k ni Fala n aazu, k l G̃ o GALAGI Fala n igi aani, é la eni Izelay le nuiti ba, ti a li, ti a ula ná-zooi a.

12

Pakef tii l ze i elei

¹ G̃ o GALAGI ni Moize ta Aal n ma, Ezipete yooi zu: ² «Niima alugi a wo ga alugiti ma m ungi, to a zu wo ga konagi ma alu m ungi. ³ À Izelay le b i ma: «Niima alugi ma volo puug i ma, p l ye e ila baala zi o ila, aa koi ila baala zi o ila, naa a wa kula. ⁴ Ni p l ye e i l i baala zi oi ma, wa se e ti ta koba gelei, e elei nuiti tieg i la, wa baala zi oi naa aa w ga nii nu ilagilagi a zoo é mi. ⁵ To a ga baala zi oi, nii n uzu la ba, é ga ma zin i, é kona gila kulaai. Wa zoo wo baala zi oi aa boli yi oi ze e. ⁶ Wa mak , wo a p t ey su alugi ma volo puug maazu naanisi i (14), Izelay le b i kpein ka ti daale e kp k i. ⁷ Wa ma amai zo, wo ta zi daamasagiti ma, maazu ta koba feleg iti, a mi ná. ⁸ Naama idii n , wa ma zuai mi, m gai abui a. Wa mi ta ului nii l la su, ta tufa wanaiti. ⁹ À mina ma undu mi, aa wo a gili zi i wu, k l to a m abui a, n ungi

ma e aiti ba ta koozu aniiti. ¹⁰ À mina tan p z ná sobu a zeeli. Ni ta a y na ná sobui zeeli, wa naa ala. ¹¹ W l elei wa mi la: saama iligi a wo zaama, wa-za alagiti ti wo- itiga, walukp i zoni wo ya. Wa mi ga gaazuvil . G o GALAGI ná-Pakegi e. ¹² Naama idii, nà zi zu Ezipete yooi zu, gè Ezipete yooi zu loun zunu m ungiti kpein paa, é zo nuiti ma, é li toganiiti p . Nà Ezipete yooi ná-galagiti kpein tukp aale e. Nà ga G o GALAGI. ¹³ Namai a ga poogi wo p l itima, wa ná. Nà amai aana, nà ud wo maazu, maan la zeelia wo ma, nii a wo olo olo, si gi zu gè aazu Ezipete yooi lo azu la.

Bului nii l la su,
naama v tii

¹⁴ «Naama voloi a wo ga iz sui, wa ma oozun i wo G o GALAGI l bi vaa ma, é ga o t gi, wo-mavofodaiti kpein b . ¹⁵ Folo l fela laawu, wa y ului miizu, nii l la su. Folo m ungi ma, wa l i ula wa- l itibu t t , maz l , nu n p a ului miina, nii l i su, é zo folo m ungi ma, é li folo l felasi i , naa e ka le e Izelay le a. ¹⁶ Folo m ungi, wa gaal ba adegai wo, d felasi i wa gaal ba adegai wo. Nu n p ge la boti n p k a naama voloiti su. Wa zoo n wo nu ilagilagi ná-daamianigi t . ¹⁷ Bului nii l la su, wa naama v ti voloi mak , maz l naama voloi i n a gè wa-nu ulugiti kulazu la Ezipete yooi a, wa naama voloi mak , é ga o t gi, wo-mavofodaiti kpein b . ¹⁸ Alugi ma m ungi, ma volo puug maazu naanisi i (14) ma k i, wa uluiti mi nii l la su, ey su folo uufeleg maazu ilasi i (21) ma k i. ¹⁹ Folo

l fela laawu, l n p ge mina a wa- l iti
 bu, maz l nu n p a ulu miina l i su,
 naa e ka le e Izelay le b i a, é ni ga
 seik ma nu aa zou loun. ²⁰ À mina ulu mi nii
 l i su. Ada ti kpein wo zeini náti, wa ulu iti
 mi nii l la su.» »

Maan i uusi i:
 Doun m ungiti saa vai

²¹ Moize Izelay le wolaiti kpein tolini, é ti
 ma: «À li, wo togani goi ze e wa- l ye eiti b ,
 wo paa Pakegi vaa zu. ²² Wa iz pe tufa if gi
 ze e, wo d amai wu, nii é zu kokoi zu, wa
 kokoi zu amai zi daamasagiti ma, maazu ta
 koba feleg iti. Wo tan p ge mina ula ná-
 p l i wu ey su sobui zeeli. ²³ Si gi zu G o
 GALAGI aazu zi zu la Ezipete yooi zu, ga é paai
 wo, a amai aana daamasagiti ma, maazu ta
 koba feleg iti, G o GALAGI a ud kpogi
 maazu , é la ega faa zu olo olo geezu eelai
 a, é a l wa- l iti bu, é a wo aa.

²⁴ «Wa niima vai mak kpaan ta wo-
 lointi b e t gi ey su . ²⁵ Si gi zu wo
 l zu la zoi naa zu, nii G o GALAGI feezu wo
 , e elei ná-minaze egi la, wa mak niima
 vai ma. ²⁶ Si gi zu wo-lointi ta na la wo ma:
 «Niima vai olu a wo ga gele?», ²⁷ wa
 goo aa otegi ve, wo ma: «Pakegi ma zala ai
 e, G o GALAGI l bi vai ma, nii é ud ni Ize-
 lay le nuiti ta- l iti maazu Ezipete yooi zu, si gi
 zu é Ezipete nuiti paani la, é ada- l iti mak .» »
 Nu us iti ti maayeini, ti n k . ²⁸ Izelay le nuiti ti
 liini, ti naa , e elei G o GALAGI ma levei
 veeni la Moize ta Aal n ya.

²⁹ Kua zaamai, G' o GALAGI doun zunu m ungi kpein paani Ezipete yooi zu, é zo Ezipete masagi Fala n ná-doun zunu m ungi ma, é li kaso a nui , naa ná-doun zunu m ungi, ta toganiiti ti-yi o zin m ungi kpein. ³⁰ Fala n wuze eni kpidii, t e, ná-boti nuiti kpein be, ta Ezipete nuiti kpein. Kpee wolaiti ti looni Ezipete yooi zu ná kpein, maz l p l ila kpalaa ge la ni ná, nu la zaani ná.

³¹ Naama idii n zu, Fala n Moizeni ta Aal n lolini, é ti ma: «À wuze e, wo ula nà-nu us iti saama, wa Izelay le nuiti. À li, wo G' o GALAGI l bi, e elei wo boni la. ³² À wa-logani goiti se e, ta wa-logani wolaiti, e elei wo boni la. À li, à tuya loo nà alaa b .» ³³ Ezipete nuiti ti ni izu nu us iti da, ti alani ga ti ula zooi a, maz l ti ni zu ma: «Gi kpein gi undaa ana ili.»

³⁴ Nu us iti ti liini ga ta- ulu vuk aay gai, nii é la ni d okoloni. Ti ulu vuk aay ani akaiti maaveleveleni ta-ze eiti su, ti ti la ma ti. ³⁵ Izelay le nuiti ti naa ni, nii Moize boni ti ma: ti wali ani akaiti falini Ezipete nuiti ma, ta zanu ani akaiti, ta se eiti. ³⁶ G' o GALAGI k ni ana ey su nu us iti ti aazu unfe s l Ezipete nuiti gaazu: nii ti falini ti ma, ti naa veeni ti ya. Ti naati kulani Ezipete nuiti zea, ti ti maavo.

Izelay le nuiti kula vai
Ezipete yooi a

³⁷ Izelay le nuiti ti ze eni Lames se, ti li Suk te. Zunuiti ti ni zi zu a, naati ti ni ga nu waaund zita (600 000) ala, doungoiti ta anzanuiti ti la naama aalugi zu. ³⁸ Nui ma zii laalitaaligi kpein ge il ni ti olu, toganii wola m inni ti ya, ma goiti

ta ma wolaiti. ³⁹ Ti ulu l l giti m ni, nii l la su, ga ulu vuk aay gai, ti ze eni la Ezipete yooi zu, é la ni okoloni, maz l ti ti ni Ezipete yooi zu, ti la ena n k , ta ti la ni zooga daamiani kp t zu , nii ta mi elela elei.

⁴⁰ Yee alai lieg i Izelay le nuiti ti k ni Ezipete yooi zu, naa ni ga kona unnaanig kona uusa ag (430). ⁴¹ Kona unnaanig kona uusa ag i (430), naama ona pil da voloi n a, G o GALAGI ná-nu us ulugiti kpein ti ulani la Ezipete yooi a. ⁴² Yeei G o GALAGI ti ulani la Ezipete yooi a, é iigaazu ai ni naama idii. Izelay le nuiti ta ti-mavofodaiti kpein alaa, k ni ti iigaazu ai naama idii, G o GALAGI l bi vai ma.

T gi é lo Pakegi ula vai a

⁴³ G o GALAGI ni Moize ta Aal n ma: «W l t gi a, Pakegi ma vaa zu: W n ila kpalaa mina ma anii ta mi. ⁴⁴ Du i kpein nii geyaai ga walii, ta tatigai p l olu, to a zoo é ta mi. ⁴⁵ Seik ma nui ta boti nui é zalazu, naati ti mina ta mi. ⁴⁶ Wa mi p l i n wu. À mina ula ga ma zuai tan p p l i a. À mina ma aei tan p gale. ⁴⁷ Izelay le b i kpein ka Pake f tii ula. ⁴⁸ Ni w in é zeini wo ma, naa a p é Pake f tii ula G o GALAGI , k ni zunu kpein é ná-p l i wu, ti lati p l olu, naazu to a a, é f tii ula. To a naazu e zou loun, k l tatip l olulala nu n p gemina ta mi. ⁴⁹ T gilagi naa n a é zeizu zou loin ma, ta seik ma nui.»

⁵⁰ Izelay le nuiti ti k ni ana n , e elei G o GALAGI devei veeni la Moize ta Aal n ya.

⁵¹ Naama voloi i n a, G o GALAGI
Izelay le nuiti kulani la Ezipete yooi a, e elei ti-
ma ulugiti ti zeini la kpasu ga pag .

13

Devei é lo Pakegi

ta doun m ungiti ta-vai a

¹ G o GALAGI ni Moize , é ma:
² «Doun zunu m ungi kpein fe b , niiti ta z l
Izelay le nuiti saama, nu us iti ta toganiiti. Ma
m ungi kpein Izelay le nuiti p b , ta ga r n .»

³ Moize ni nu us iti ma: «À iz naama voloi
zu, yeei wo ulani la Ezipete yooi a, du la l i
wu, maz l G o GALAGI ná-zee aa aai a
é wo ulani la. Nu mina ului mi nii l i su.

⁴ Wa ulazu za Ezipete yooi a, molo ulasu alugi
ma, wo li. ⁵ Si gi zu G o GALAGI l zu la ga
woye Kanaan nuiti ta-yooi zu, ta G te nuiti, ta Am l
nuiti, ta Geeve nuiti, ta Yee use nuiti, nii é ma onai
woni wo-m m wolani b ga é fe wo ,
n n i ta k in gul i oo aai ná, wa niima l biyai
ve G o GALAGI , niima alugi i n
ma. ⁶ Folo l fela laawu, wa uluiti miizu nii
l la su. Folo l felasi i ma, f tii a
G o GALAGI l bi vaa ma. ⁷ Wa uluiti mi folo
l fela laawu, nii l la su. Bului nii l i su, naa
mina a wo-zeizu , nu mina l a wo
b wa-yooi a ná p .

⁸ «Naama voloi zu, wa su ula wo-loun zunui ma ga:
«To a ga naama vai, nii G o GALAGI k ni b ,
si gi zu gè ulani la Ezipete yooi a.» ⁹ To a wo
wo-yeei a ga poogi, ta tookisui wo-lo ala ,
naa a a k G o GALAGI ná-t gi wo-
laa , maz l G o GALAGI wo ula

Ezipete yooi a ga ná-zee aa aai. ¹⁰ Wa niima levei zo, wo k ma yee alai ma kona-o-kona.

¹¹ «Si gi zu G o GALAGI l zu la ga woye Kanaan nuiti ta-yooi zu, e elei é ma onai woni la wo , ta wo-m m wolani b , ga to a aazu feezu wo , ¹² wa doun zunu m ungi kpein fe G o GALAGI , an toganiiti ti-yi oi ma m ungititi ti s l su, ma zin iti ta ga G o GALAGI n n . ¹³ Wa soovale zi o m ungi kpein unm ga baala zi oi. Ni wo la unm ni, wa k t a wolo. Wa doun zunu m ungi kpein unm , wo-loun zunuiti saama. ¹⁴ Si gi zu wo-loun zunuiti ti wo aaza asu la lina a lina, ga: «Naa olu a ga gele?», wa goo aa ote ga: «G o GALAGI ná-zee aa aai maa ele a é ade ulani la Ezipete yooi a, du la l i wu. ¹⁵ T i Fala n ni l zu ga kikpaai, ga é mina e ade a, de a li, G o GALAGI doun zunu m ungi kpein paani Ezipete yooi zu, é zo nuiti ti-loun zunu m ungititi ma, é li suaiti ti-ma yi o zin m ungititi p . Naa a é k zu, ade ma zin m ungititi kpein kulazu la ga zala ai G o GALAGI , ta de doun zunu m ungititi kpein unm su la.» ¹⁶ To a e poogi wo-yeei a, ta wo-lo ala , maz l G o GALAGI ade ulani Ezipete yooi a ga ná-zee aa aai.»

Seeli Kpolo i maazu ud vai

Izelay le nuiti b

¹⁷ Si gi zu Fala n eni la nu us iti ba ga ti li, GALA ge la ni liini ga tiye Filiseti nuiti ta-yooi zu ele, an ni naa wola maa u ani, maz l GALA ge ni zu ma: «Nu us iti ti i ka le e, ti ale ma Ezipete yooi zu, ta na k i

aa.»¹⁸ K l GALA ge ti aa aleni ma, é li ga tiye ga te ebai zu elei, Seeli Kpolo i pelei. Izelay le nuiti ti ulani Ezipete yooi a, ti as iliai ga pag .

¹⁹ Moize Zoz fe ma aeiti se eni ya, maz l Zoz fe ni Izelay le ná-doun zunuiti ma: «À onana, wo , GALA ka aazu su wo a, wal ga mà aeiti ya, wo ti maa oozá a.»

²⁰ Ti ze eni Suk te, ti li, ti u Etame te ebai laa .²¹ G o GALAGI ni liizu ti lu foloi tona iingi zu, é lo ti lu pelei zu, ta kpidii é lo ti lu ga abuzogi, é ti maa ala, naa a a k ti zi folo kpidi a.²² Tona iingi la ni ze ezu nu us iti tu foloi laawu, abuzogi alaa la ni ze ezu ti lu kpidii laawu.

14

Fala n ná-k b iti pil fai

Izelay le nuiti polu

¹ G o GALAGI ni Moize , é ma: ² «B Izelay le nuiti p ga ti ale ma, ti u Pi-Ga il te akala , Miged le ta kpolo i ti y zu , Baale-Sefon letema . Naama ada letema a wa u ná, kpolo i oba .³ Fala n a aazu zu ma: «Izelay le nuiti ti loa ya zooi zu, te ebai ti maa lega.» ⁴ Nà Fala n igi aazu, to a aazu il su ti olu, k l nà aazu l biyai z l su ga Fala n ta ná-k b i maa ele. Ezipete nuiti ta kw ga nà ga G o GALAGI.» Izelay le nuiti ti k ni ana n .

⁵ É woni Ezipete masagi ma ga Izelay le nu us iti ti ela. Názu a Fala n ná-kisi i ta ná-boti nuiti ta- isi i latini la, é lo nu us iti ta-vai a.

Ti ni ma: «Leeni a ade k ai, ga de e fai Izelay le nu us iti ba, ti li, da-wotiiti ti la m a?»⁶ Fala n ná-wotoloi ele t ni, é ná-k b i il olu.⁷ É wotolo iin gola und zita (600) ze eni ta Ezipete wotoloiti kpein, k nuiti ti ni ti zu ga nu za asa agi.⁸ G o GALAGI Ezipete masagi Fala n igi aani, Fala n il Izelay le nuiti polu. Izelay le nuiti ti ulani ga z b i.⁹ Ezipete nuiti ti il ni ti olu, sooiti kpein, ta Fala n ná-wotoloiti, ta ná-soo iz zala usuiti, ta ná-k gi, ti zeelini ti ma, názu ti uuni kpolo i oba , Pi-Ga il te ele, Baale-Sefon letema .

¹⁰ Fala n ni maa u azu ti a. Izelay le nuiti ti aazuwuze eni, w l Ezipete nuiti ba, ti aazu ti olu elei. Izelay le nuiti ti wola luani, ti kpeei looni, ti woo ula G o GALAGI ma.¹¹ Ti ni Moize ma: «Kabaye ea ti la Ezipete yooi zu aa, è aazu ga giye ga gi za te ebai zu? Lee a è k ai ga giye, è ulazu ga giye Ezipete yooi a?»¹² Naa laade gi ena bo è ma Ezipete yooi zu aa ga: «Gi y ná, gi botii Ezipete nuiti b ?» Maz l fiz g gi ma ga gi botii Ezipete nuiti b , é le e gi zaa vai a te ebai zu.»¹³ Moize nu us iti goo aa oteni, é ti ma: «À mina lua. À y zeini , wo w l , elei G o GALAGI aazu wo izosu la za. Maz l Ezipete nuiti wo ti aazu za, wo la m ti aa ey su p .¹⁴ G o GALAGI a k i wo . W un, à ná l it n.»

¹⁵ G o GALAGI ni Moize ma: «Lee vaa zu è woo ulazu mà ga kpeei? B Izelay le nuiti p , ga ti a n lí.¹⁶ D un, a-lukp i wuze e, yeemaale kpolo i ma, è bali su. Izelay le nuiti ta

l zu kpolo i zaama ga a v i.
¹⁷ N un nà, nà aazu Ezipete nuiti kigi aazu, ga ti
 il ti olu. Nà aazu l biyai z l su Fala n
 ta ná-k gi ná-faa zu, ta ná-wotoloiti, ta ná-soo
 iz zala usuiti. ¹⁸ Ezipete nuiti ta kw ga nà ga
 G o GALAGI, si gi zu Fala n ta ná-wotoloiti
 ta ná-soo iz zala usuiti, ta nà-l biyai ulana la
 k l ma.»

¹⁹ GALA ná-geezu eelai nii é ni liizu Izelay le
 b i lu , naa le eni ga ti olu elei.
 Tona iingi ze eni alaa ti akala elei, é li, é
 lo ti olu elei. ²⁰ É loni Ezipete nuiti ta- b i
 ta Izelay le nuiti ta- b i ti z zu .
 Tona iingi ni ga kpidi ii gilazu elei ,
 ta é a woza ala kpidi z la elei . Ti la
 ni maa u ani a g l in kpidi.

²¹ Názu a Moize yeemaaleni la kpolo i ma,
 G o GALAGI kpolo i aa aleni ma kpidi
 g l in ga folo ulazu ele viil i, nii gola
 yee aa aai. É kpolo i v ni, zi i ali su.

²² Izelay le nuiti ti l ni kpolo i zaama ga ti-
 a v ai. Zi i aal ni ba, é ga si igi
 ti-yeezazu ta ti- zu . ²³ Ezipete nuiti ti
 il ni ti olu kpolo i zaama ga Fala n ná-
 sooiti kpein, ta ná-wotoloiti, naa ná-soo iz
 zala usuiti ba. ²⁴ Ma eelaalaosu sobui, G o
 GALAGI y ni abuzogi ta tona iingi letema , é
 w l ni Ezipete nuiti ma ulugi a, é Ezipete nu
 ulugiti k wuulee. ²⁵ É ta-wotoloiti k iti kulani
 ba, ti zi vai aa. Ezipete nuiti ti ni ma naazu: «Ade
 ela Izelay le nuiti ba, maz l G o GALAGI
 a k i zu ti de laal ma.»

²⁶ G o GALAGI ni Moize ma: «Yeei maale

kpolo i ma, zi i a aa alesu ma Ezipete nuiti ma, ta ta-wotoloiti, ta ta-zoo iz nuiti.»
²⁷ Moize yeemaaleni kpolo i ma. Sobui zeelizu , kpolo i aani daazu olu. Ezipete nuiti ti iz ni maa u azu ti a, k l G o GALAGI Ezipete nuiti tooni kpolo i zaama .
²⁸ Zi i aa aleni ma, é wotoloiti maa le, ta soo iz zala usuiti, ta Fala n ná-k gi kpein. Niiti ti l ni kpolo i zaama Izelay le nuiti polu elei, gila kpalaa ge la ni ulani.
²⁹ K l Izelay le nuiti ti zi ni ga a v iti kpolo i zaama . Zi i aal ni ba e si igi, ti-yeezazu ta ti- zu .
³⁰ Naama voloi G o GALAGI Izelay le izoni, é kula Ezipete nuiti zea. Izelay le Ezipete nuiti ma oomaiti kaani laani kpolo i laa . ³¹ Izelay le G o GALAGI ná-zee aa aai aani, é k ni Ezipete nuiti daal ma. Nu us iti ti luani G o GALAGI a. Ti idaale eni G o GALAGI ma, ta ná-boti nui Moize.

15

Unm guyei

¹ Názu , Moize ta Izelay le nuiti ti niima wuyei looni G o GALAGI , ti ma:
 «Nà guyei loozu G o GALAGI , maz l é ná-f nifaamai ula k l ma, é sooi ta kpiz nui iliga kpolo i wu.
² G o GALAGI a ga sùvik i ta nà-maamus wuyeyiti ma ungi, to a é ga nà-kizogi.
 To a ga nà-GALAGI, nà b l .
 To a ga k ná-GALAGI, nà maamus zu.
³ G o GALAGI a ga k ulu ai.

Daaseigi a ga Ġ o GALAGI.

⁴ É Fala n ná-wotoloiti ta ná-k gi iliga
kpolo i wu,
ná-k ulu a z iti maa lega Seeli
Kpolo i wu.

⁵ Zi lakpatakpagiti ti ti maa leni,
ti yeini zi i oma ti e k tui.

⁶ Ee, Ġ o GALAGI, è-yeezai maayiki ga su-
vik i.

Ee, Ġ o GALAGI, è-yeezai a é è zili nui aay ni.

⁷ Ee, è aazu unfegi w l !
Da naati tokasu, niiti ti wuze ezu è laal ma,
a yee esu a-yii aawana wolai a,
é ti ala e kpakui.

⁸ Zi i ma zi igiti ti loni ga è-zokpa zu viil iti maa ele.
Zi i aal ni ba e si igi,
paliiti ti aani kpe kpolo i zaama .

⁹ Sili nui ni zu ma: «Nà il ti olu, gè ti
zo.

Nà ta-naavoloi aa w , gè ta mi.

Nà bo a z kp i m n, gè yeei ti ma.»

¹⁰ È laavuuvuuni, kpolo i ti maa leni.

Ti ni loozu e kena kpui zi i wu, ti wola
yee aa aai.

¹¹ Ee, Ġ o GALAGI, a é ga è ele
galagiti saama?

B a é ga è ele, maayikiai adedai zu,

aazu unfegi b , maamus i zoloogai ma,

é laav vaiti k zu?

¹² È yeezai maalen n ,
zooi gi nuiti kp le.

¹³ Nu us iti é ti unm ni, è loni naati tu ga a-
woo iladai,

a losu ti lu ga è-zuvik i, è li ga tiye è-zeizu adegai.

¹⁴ Nu us iti ti m nini, ti zu ali, dualuagi Filiseti nuiti soga.

¹⁵ Ed me undi iiti sasu a alizu, sasu alii Moa e ulu aiti soni, Kanaan ze wo nuiti d t zule ea.

¹⁶ Maalua vai ta dualuagiti ta zeeli ti ma.

È-yeelokoi ná-b l i maa ele ma, ta zu ga o oiti e k tui, ee, G o GALAGI, ey su a-nu us iti ti le e, a-nu us iti è ti eyaai.

¹⁷ Da liizu ga tiye, è ti ze a- ize ma, ee, G o GALAGI, ada è ná t a ga è-zeizu , ee, Mali ii, seizu adegai, nii è-yeeti ti kp t ni.

¹⁸ G o GALAGI a masadai zu ey su

»
¹⁹ Maz l Fala n ná-sooiti, ta ná-wotoloiti ta ná-soo iz zala usuiti ti l ni kpolo i zaama . G o GALAGI kpolo i aa ale ma ti ma, k l Izelay le nuiti ti zi ni ga a v i kpolo i zaama .

²⁰ Miliyame é ga GALA goo wo anzanui, Aal n baazee-lai, tamadegi ze eni. Anzanuiti kpein ti il ni polu ga tamadegiti, ti a kuai wo. ²¹ Miliyame ni guyei laazosu, é a ma:

«À guyei loo G o GALAGI , maz l é ná-b l lai ula k l ma, é sooi ta kpiz nui iliga kpolo i wu.»

IZELAYELE NUITI TA-ZIEI TEUEBAI ZU (15:22--18:27)

Mala i b

²² Moize liini ga Izelay le nuiti, ti ze e Seeli Kpolo i b . Ti Suul te ebai zu elei ze eni, ti zi ni te ebai zu ga folo sa ag , ti la ni zi aani g l in.

²³ Ti zeelini Mala, k l ti la ni zooni, ti a Mala i ta le, t zeí wanani. Naa a é k ni, naama laaseigi ni ba ga Mala (nii polu ga «wana »). ²⁴ Nu us iti ti zelií loni Moize ma, ti ma: «Leeni a gá kp le?» ²⁵ Moize woo ulani G o GALAGI ma. G o GALAGI gului ta l ni la. É ma u ai ta ilini zi i wu, zi i n ni.

Miná a G o GALAGI t giti ta deveiti feeni ná-nu us iti zea ná. Miná a é ti olu ulani ná. ²⁶ É ni ma: «Ni wa woilona gò ma ga pag , r i gè ga G o GALAGI wa-GALAGI, ni wa naa na, nii s legai gàazu, ni wa woilona nà-deveiti ma, ta ni wa nà-t giti kpein sona, gè la see iti ta ila kpalaa p a wo a, nii gè p ni Ezipete nuiti ba, maz l nà ga G o GALAGI, nii é wo d su.»

²⁷ Ti zeelini Elime, zi un puug maazu feleg (12) ni ná, ta d wulu uul fela (70). Ti uuni miná zi la .

16

Manegi ta kakalogiti

¹ Izelay le b i kpein ge ze eni Elime, ti li, ti zeeli Sin te ebai zu, nii é Elime ta Sinayi ti y zu , folo puug maazu l lusi i (15) ma, alugi velesi i ma, ti ulaai ma Ezipete yooi a.

² Izelay le b i kpein ge zelií loni Moize ta Aal n ma te ebai zu. ³ Izelay le nuiti ti ni ti ma: «Leeni vaa zu gi la zaani G o GALAGI yeezu Ezipete yooi zu, si gi zu gi ni la sua li iiti koba, si gi zu gi ni

la ului miizu, gi yi o kpe? K l wo aa ga giye te ebai niizu ga wo b b i nii kpein paa ga pului.»

⁴ G o GALAGI ni Moize ma: «Nà aazu ului uuzu, é ze egeezu . Nu us iti ta aazu ulazu, ti az folo-o-folo nii lieg i a kula , naa a a k gè ti olu ula, gè p t ni ta zi ga nà-t gi, aa ni ti la ziaa la. ⁵ Folo l zitasi i, si gi zu ti naa ele t zu la, nii ti aazu la, nii ta a z folo-o-folo, to a ga ná zeizu feleg i.»

⁶ Moize ta Aal n ti ni Izelay le nuiti ma: «Za kp k i, wa aazu kw su ga G o GALAGI a é wo ula Ezipete yooi a. ⁷ Sobu, wa G o GALAGI ná-l biyai a, t ze i é wa-yelilomaiti m nig , wo k ai G o GALAGI laal ma. Maz l gá ga leeni, wo zeli losu gi ma?» ⁸ Moize ni ma: «G o GALAGI a suai veezu wo ya za kp k i, wo mi, sobui é ului ve wo ya, wo mi, wo yi o. G o GALAGI zelilomaiti m nig , wo ti ai daal ma, maz l gá ga gele? Giya l i wa-yelilomaiti ti a zu gi laal ma, G o GALAGI a ti zu daal ma.»

⁹ Moize ni Aal n ma: «Bo Izelay le b i ma, ga ti maa u a G o GALAGI a, maz l é ta-yelilomaiti m nig .» ¹⁰ Si gi zu Aal n ni zu la Izelay le b i kpein p , ti aa oteni ga te ebai pelei, p t , G o GALAGI ná-l biyai ulani k l ma tona iingi zu.

¹¹ G o GALAGI ni Moize , é ma: ¹² «Gè Izelay le nuiti ta-yelilomaiti m nig . G ti ma: «Kp k i wa suai miizu, sobui wa yi o ga ului, wa aazu kw su ga nà ga G o GALAGI, wa-GALAGI.» »

¹³ Kp k i, w niiti ti aani, ti-ma zii ai e kakalogi, ti ti- uuzu maa idi. Sobui, n agi ni ti- uuzu maa oolii zu. ¹⁴ Si gi zu naama n agi l ni la, ani goi ta ni te ebai zu e ani waa, e kobe kolegi ma uun goiti, é zooli ma. ¹⁵ Izelay le nuiti ti w l ni ba, ti ma ti ilagilagi: «Leeni a ga nii?» Maz l ti la ni kw , nii é ni de. Moize ni ti ma: «Bului e G o GALAGI fea wo ya ga daamianigi. ¹⁶ P t nii G o GALAGI deveai: Ɛs gilagilagi naa y , nii a zoolo ga ná-daamianigi, k ganii gila nu ila, e elei wa-nuiti tieg i la. Ɛs ge ta ze e naati b , niiti ti ná-se e otai wu.» ¹⁷ Izelay le nuiti ti k ni ana. Tanigaa ti z ni ga gola, tanigaa ma ti z ga tago. ¹⁸ Ti ni k su k gani zu, z i é ni z zu ga m in a, é la ni oo azu naa ya, z i ma é ni tago n y zu, naa la ni alasu. Ɛs ge ni z zu, é zoolo n ná-daamianigi ma.

¹⁹ Moize ni ti ma: «Nu n p ge mina ta y ná, é a y su sobui.» ²⁰ Nui tanigaani ti la ni woiloni Moize woo ma, ti ta y ni ná ey su sobui. K l koegiti ti uuni su, naa makugi ulani. Moize yii aawanani naama nuiti ma. ²¹ Sobu ilagila, s ge ni naa y zu, nii a zoolo ga ná-daamianigi. Si gi zu foloi ma liegi a la aana la, gaa ni wuunsu.

²² Foloi l zitasi i, ti ni daamianigi zeizu feleg i y zu, w m l zu feleg nu ila. B b i ma undi iiti kpein ti aani, ti su ula Moize ma. ²³ Moize ni ti ma: «Naa a G o GALAGI bogai, lina a ga doo o folo adegai G o GALAGI . À naa m , nii é wo ya ga wo m . À naa l , nii

é wo ya ga wo kp l , m tai nii kpein é y su, wo naa mak ey su sobu.»²⁴ Ti z ni ná ey su sobui, e elei Moize devei veeni la. Naa maku ge la ni ulani, ta koegaa ti la ni uuni su g l in.

²⁵ Moize ni ma: «À mi za, maz l doo o foloi e G o GALAGI . Za, wo la ta aa ada tan p etea .²⁶ Folo l zita laawu, wa z zu, k l foloi l felasi i a ga doo o foloi, ta la a ná, naama yeei.»

²⁷ Foloi l felasi i ma, nu us i tanigaani ti ulani ga ti ta y , k l ti la ni ta aani. ²⁸ Názu a G o GALAGI ni la Moize ma: «Ey su si kp gele zu a wo y su l zu la nà-deveiti ta nà-t giti so fai a? ²⁹ À kw ga G o GALAGI doo o foloi vee wo ya, naa a é ba, folo l zitasi i ma, to a folo feleg laamianigi veezu wo ya. Es ge y zeizu , nu mina ze e zeizu folo l felasi i ma.»³⁰ Nu us iti ti doo o foloi maa ni, ti loo o folo l felasi i ma.

³¹ Izelay le l ye ei naama laamianigi laaseigi ni ga manegi. É ulani ga k liandelegi ma aei, é oleni, é n ga gatoi elei, nii k in gul i ba. ³² Moize ni ma: «W l nii G o GALAGI devea: À k ganii zu ila mak manegi zu, wo-mavofodaiti b , lina a lina, naa a a k ti ului a, nii gè feeni wo ya, wo mi te ebai zu, si gi zu wo ulani la Ezipete yooi a.»³³ Moize ni Aal n ma: «Di ii ze e, è k ganii ila pu su manegi zu, è sei G o GALAGI aazu, naa a a k é mak wo-mavofodaiti b lina a lina.»³⁴ E elei devei la, G o GALAGI feeni Moize ya, Aal n seini zeele woo z i ma esui akala , naa a a k , é mak .
³⁵ Izelay le nuiti ti manegi miini kona uunaanig (40) laawu, ey su ti zeeli zoi naa zu, nua ti ni zeini

ná. Ti manegi miini, ey su ti zeeli Kanaan yooi w gi ma.

³⁶(Nu ilagilagi n gi ni ga k ganiizu ila. K ganiu nii daaseigi ga w m legi, naa a ga efagi ma aa w su puug i.)

17

Zi i ula vai G l e vasai a
(Gaalus i 20:1-13)

¹ Izelay le b i kpein ge ze eni Sin te ebai zu, e elei G o GALAGI ná-devei ni la, é il ta-zi vai a, ti liini, ti u Lefidime. U nu us iti ti la ni zi z l ni ná, ti a le. ² Názu a nu us iti ti wuze eni la Moize laal ma. Ti ma: «Á zi i ve gi ya, gi le.» Moize ti woo aa oteni, é ti ma: «Leeni vaa zu wo wuze ezu dàal ma? Leeni vaa zu wo G o GALAGI zu su?» ³ Nu us iti ti ni ná, kp le w in a i ti la, ti a zeli lo Moize ma. Ti ni zu ma: «Lee vaa zu è gi ulaai Ezipete yooi a, ga è gi aa ga kp le w in, giya-o, gi-lointi-yo, ta gá-loganiiti-yo?» ⁴ Moize woo ulani G o GALAGI ma, é ma: «Leeni a nà k , é lo niima nu us iti ba? Ná tago n e, ti a ti s ga k tui.»

⁵ G o GALAGI ni Moize ma: «Le e nu us iti kakala elei, è Izelay le wolai tanigaani se e, a-lukp i alaa se e, nii è zi wolai Nile lo ani la, è li lu elei. ⁶ W l , nà liizu, gè lo è lu G l e tui ma, a k tui lo a, zi i a ula ba, nu us iti ta le.» Zekana Moize k ni la, Izelay le wolaiti gaazu. ⁷ É naama ada laasei p ni ga Masa ta Meeli a (niiti ti- olu ti ga «su gi» ta «maa aalii»), t ze i Izelay le nuiti ti maa aalii ni ná,

ti G o GALAGI zu , ti a ma:
«G o GALAGI a ade zaama n i, aa é la ná?»

Izelay le nuiti ti pil s l fai
Amal ke nuiti ma

⁸ Amal ke nuiti ti aani, ti k i Izelay le
nuiti ba Lefidime. ⁹ Moize ni Zozuwe ma: «Yi-
imaze e ga zunui tanigaa ade , wo li, wo vala
Amal ke nuiti ba. Lina, nà liizu, gè lo gize unma ,
GALA ná-tukp i zoni zèa.» ¹⁰ Zozuwe naa ni, nii
Moize boni ma, ga é Amal ke zakpe. Moize
Aal n a, ta Guul ti l ni gizei unma . ¹¹ Si gi
zu Moize a la yeei wuze ena la, Izelay le ni
pil s l su, k l si gi zu a la yeei yeina la,
Amal ke ni pil s l su. ¹² T i Moize yeeiti
su l ni, ti k tui ze eni, ti da bu, é ze maazu.
Aal n ta Guul ti zeeiti soni, gilagi lo kakama , z i
lo z la elei, zeeiti maalegai y ni de kpaan ey su
foloi da. ¹³ Zozuwe pil s l ni Amal ke ma ta ná-
nu us iti, ga bo a z kp aaligi.

¹⁴ G o GALAGI ni Moize ma: «Niima vaiti
s s i zu, é ga iz su vaa, è bo Zozuwe
ma ga, nà Amal ke ma zuwui aale ezugee l gi
wu, nu la m isiaa ti zu.»

¹⁵ Moize zala a ulazu ta loni, é daasei p ni
ga: «G o GALAGI a ga nà- alapoi.» ¹⁶ É
ni ma: «T ze nui ta yeei wuze ea G o
GALAGI ná-masa kp kp gi laal ma, G o
GALAGI ná-k i a Amal ke laal ma,
yee alaiti p su.»

18

Moize n koi Zeetelo
ná-daalima vai

¹ Moize n koi Zeetelo, Madiyan zala a ula nui, naa kpein m nini, nii GALA ge k ni Moize ta ná-nu us i Izelay le nuiti, naa a é ni ga G o GALAGI Izelay le nuiti kula vai Ezipete a. ² Moize n koi Zeetelo Moize anzai Seef la ze eni, nii Moize yee eni ba, é li k b olu, ³ ta ná-doun zunu feleg iti alaa, gilagi laaseigi ni ga G lesome (nii polu ga «seik mai»), maz l Moize ni ma: «Nà ga seik ma nui, gè zeini zou ili su.» ⁴ Z i laaseigi ni ga Eliyez l (nii polu ga «nà-GALAGI g bà»), maz l é ni ma: «K ná-GALAGI g bà, é ùnm , é kùla Fala n ná-bo a z kp i ya.»

⁵ Moize n koi Zeetelo liini te ebai zu ga Moize ná-doun zunuiti ta anzai, é ni uuni ná, GALA ná-gizei oba. ⁶ É woole eni Moize ma, é ma: «N un nà, è-n koi Zeetelo, pàa è b , ga è-anzai, é ná-doun zunu feleg iti ba.» ⁷ Moize ulani é n koi laa omi, é n k bu, é n n ga daa komagai. Ti aaza ani ta- d yaiti ma vaa ma, naa olu ti l ni Moize ná-se e otai wu. ⁸ Moize naa kpein su ulani n koi ma, nii G o GALAGI k ni ga Fala n ta Ezipete yooi Izelay le ná-faa zu, kp l iti kpein ti zeelini ti ma pelei zu, ta elei G o GALAGI ti ulani la ti zu. ⁹ Zeetelo oozun ni faa ag i kpein ma vaa zu G o GALAGI k ni Izelay le nuiti b , ta e elei é ti unm ni la, é ti ula Ezipete nuiti zea. ¹⁰ Zeetelo ni ma: «Mamagi a G o GALAGI , nii é wo ula Ezipete nuiti zea, ta Fala n ya, nii é nu us iti kula Ezipete nuiti ta-zobogi ya! ¹¹ Gè kw ga niizu ga G o GALAGI w l , é le e galagiti kpein ba, é naa ulani k l ma, si gi zu Ezipete nuiti ti

ni gaazumaav vaiti k zu la ga Izelay le nuiti.»¹² Moize n koi Zeetelo gala zala ai ta zala aiti kulani GALA b . Aal n ta Izelay le wolaiti kpein ti naama laamii woni ma ta Moize n koi, GALA gaazu.

¹³ Poluma zobui, Moize zeini ga é nu us iti ta-lukp iti gaale e. Nu us iti ti loni Moize akala, é zo sobui ma, ey su kp k i zeeli. ¹⁴ Nii kpein Moize k ni nu us iti b , n koi naa aani, é ma: «Lee a è k zu niima nu us iti b ? Lee vaa zu è zeizu a ila, nu us iti kpein ti loni è akala, é zo sobui ma, ey su kp k i zeeli?» ¹⁵ Moize n koi woo aa oteni, é ma: «To a ga nu us iti ka ti aazu p ga ti GALA gaaza a. ¹⁶ Si gi zu fai ta zu la ti ya, ta aazu p , gè tukp i aale e ti y zu, gè GALA ná-deveiti ta ná-t giti d .»

¹⁷ Moize n koi ni ma: «Nii è k zu, naa la ani. ¹⁸ Da suvik i esu fala, ta niima nu us i alaa é è a, maz l fai nii wui è-z b i ma. Da ila è la zooga è a k . ¹⁹ Niizu, woilona gòoi ma, nà è l n su, GALA ge è a! G ga nu us iti gaazu GALA koba, a i è li ga nu us iti ta-vaiti GALA p . ²⁰ Deveiti ta t giti gaal ga tiye, pelei l ga tiye, nii maan ai ti il ba, ta k wotii nii maan ai ti k . ²¹ Yiimaze e ga s elama zunuiti nu us iti kpein saama, ti luazu GALA ba, zunuiti ti iliai gaa-mai a, ti lob anii w inze ezu, è ti ze e, è ti ze i nu us iti unda ga nu waagilagila kundi iiti, nu ungi-lagila kundi iiti, nu uul lud lu kundi iiti, ta nu uupuu kundi iiti. ²² Ti a nu us iti ta-lukp i aale e si n p , ti a ga faa iingiti è , tiya iti ti faa goiti ma lukp i aale e. Ta ula a- as i ma, wo se e ma. ²³ Ni a naa

na, GALA ge deveiti fe è ya, a zoo è zi bu ga pag ,niima nu us iti kpein ta zeeli ziil igi zu ti b .»

²⁴ Moize woiloni n koi wooi ma, é naa kpein k ni, nii naa boni ma. ²⁵ Moize yiimaze e ga s elama zunuiti, Izelay le nuiti kpein saama, é ti ze nu us iti unda ga nu waagilagila kundi iiti, nu ungi-lagila kundi iiti, nu uul lud lu kundi iiti, ta nu uupuu kundi iiti. ²⁶ Ti ni nu us iti ta-lukp iti gaale ezu si n p ,ti ni aazu ga faa iin golaiti Moize b ,tiya i ti ena fai m taiti ma lukp i aale e.

²⁷ Moize eni n koi a, é li, naa liini ná-zooi zu.

GALA NÁ-MINAZEĖGI IZELAYELE NUITI BE

19

(19:1--24:18)

Izelay le zeeli vai

Sinayi gizei b te ebai zu

¹ Alugi za asi i ma, ti ula oluma Ezipete yooi a, Izelay le nuiti ti zeelini Sinayi te ebai zu naama voloi. ² Ti ze eni Lefidime, ti liini, ti zeeli Sinayi te ebai zu, ti uuni te ebai zu. Izelay le uuni miná, gizei akala .

³ Moize l ni GALA p pelei, G o GALAGI tolini gizei unma , é ma: «W l ,nii a a bo Zak e ná-p l ye ei ma, è daazeeli Izelay le nuiti ma. ⁴ «Wa goi wo naa aani, nii gèk ni ga Ezipete nuiti, gè wo ze eni ko o egiti su, gè a ga woye p pelei. ⁵ Niizu, ni wa woilona gòoi ma, ni wa mak na nà-minaze egi ma, wa ga r n ite itegiti, nu us iti kpein saama. An ni eteai

kpein ka ga n n ,⁶ w un wa, wa b ga zala a
ula zii, nii adegai.› Wooiti kana a ti wo Izelay le
nuiti ma.»

⁷ Moize liini, é nu us iti ta- wolaiti toli, é
wooi nii kpein daani ti , e elei G o
GALAGI devei veeni la zea. ⁸ Nu us iti kpein ti
zooloni faa ila ma, ti ma: «Gá naa kpein k ,
nii G o GALAGI bogai.» Moize nu us iti gooi
laazeelini G o GALAGI ma. ⁹ G o GALAGI
ni Moize ma: «W l , nà aazu è tona iin
gaa iligi zu, naa a a k , si gi zu gè zu la
è , nu us iti ti m ni, ti la è la .» Moize
nu us iti gooi laazeelini G o GALAGI ma.

GALA kula vai k l ma
Sinayi gizei ma

¹⁰ G o GALAGI ni Moize ma: «Li nu us iti
p b , è ti ade za ta lina, ti ta-ze eiti gba.
¹¹ Ti ele t ai le foloi za asi i ma,
maz l foloi za asi i ma, G o GALAGI a
aazu yeizu nu us iti kpein gaazu, Sinayi gizei ma.
¹² Da nu us iti kw su le e ba gizei maa oolii
zu, è ma: «À dama, wo mina l gizei ma, wo mina
v udak l ga a. Nu n p av una
gizei a, ta naama nui aa. ¹³ Nu la yeev ua ba,
k l to a z ga k tui, aa ti b ga m inti,
é ni ga sua, aa nu, é la y ga vulua g l in.»
Si gi zu baala sin min i ma u ugi a v na la,
tanigaa ta l gizei ma názu.»

¹⁴ Moize yeini nu us iti p pelei, é ze e gizei
ma, é nu us iti adeni. Naati ti ta-ze eiti gbani.
¹⁵ É ni nu us iti ma: «À ele t folo
sa ag laawu. À mina maa u a anzanu ila kpalaa
ba.»

¹⁶ Foloji za asi i, ma zobui, tonai kpun ni, main-mainti ti a sa a, ta tona iin gaa iligai ni gizei ma, pu u gooi wola ulani. Nu us iti kpeinti ni zeini ti- uuzu , ti t zeini ga sasu alii, dualuagi maa ele ma. ¹⁷ Moize nu us iti kulani ti- uuzu , ti GALA daa omi. Ti liini, ti lo gizei a .
¹⁸ Sinayi gizei kpein ge ni ga duulu letele, t zein G o GALAGI yeini ná, abui zaama. Naama luului ni ulazu e abu zulugi zu luului, gizei kpein ge ni alizu ga zee aa aai. ¹⁹ Pu u gooi ni l zu, tugi a zizi. Moize ni zu, GALA ge ni goo aa otesu ga woo wola. ²⁰ Zekana G o GALAGI yeini la Sinayi gizei ma, gize losaama . Moize l ni ná.

²¹ G o GALAGI ni Moize ma: «Yei, è nu us iti kw te e, ta mina ud , é a a G o GALAGI pelei, faazu wo faa ma, ma m inm in undaa mina a ilisu ti zaama. ²² Zala a ula nuiti i ti maa u azu G o GALAGI a, ti ade, G o GALAGI mina a ta ze ezu ti a.» ²³ Moize ni G o GALAGI ma: «Nu us iti ti la zooga ti a l Sinayi gizei ma, maz l è gi l n g ga gi kw gi la gizei maa oolii zu, maa i ba.» ²⁴ G o GALAGI ni ma: «Li, è yei, a l zu olu wa Aal n. K l zala a ula nuiti ta nu us iti ti mina ud g l in, ti a l G o GALAGI b , nii a k saa mina a loozu ti zaama.» ²⁵ Moize yeini nu us iti p b , é ti .

20

GALA ná-t puug iti
 (T S i Velesi i 5:6-21)

¹ GALA ge niima woosti kpein boni, é ma: ² Nà ga G o GALAGI, a-GALAGI, nii é è ulani Ezipete yooi a, du la l i wu.

³ Gala kiligaa ti mina è n un polu.

⁴ Mina ani maaniini sa a g l in, ta ani n p baa ulaba, niiti ti gee l gi zu, aa niiti ti zooi ma, aa niiti ti zi iti bu zooi wu. ⁵ Mina n k ti wu g l in, mina ti l bi g l in, maz l nà, G o GALAGI, a-GALAGI, nà ga GALAGI toloai, nii a a iti ta-vaa i otokula ti-lointi ma, ey su é zeeli yamanii za asi i ta naanisi i ma, niiti ti màayose ezu . ⁶ K l nà a woo iladai , ey su é zeeli yamani waagilasi i (1 000) ma, naati b , niiti ti n zu , ta ti nà-deveiti sosu.

⁷ Mina G o GALAGI, a-GALAGI laaseigi wo fuun g l in, maz l G o GALAGI a naama nui leve ga s ba nu, nii é daaseigi wosu fuun.

⁸ Giz doo o foloi zu, è maa . ⁹ Da botii folo l zitai zu, è a-wotii kpein k . ¹⁰ K l folo l felasi i a ga G o GALAGI, a-GALAGI, ná-doo o foloi. Mina boti n p k ma, a-o, è-loun zunuiti-yo, è-loun anzanuiti-yo, a-woti zunuiti-yo, a-woti anzanuiti-yo, a-logania-o, ta w inti niiti ti zeini è ma. ¹¹ Maz l folo l zita laawu G o GALAGI gee l gi t ni, ta zooi, ta kpolo i, ta ti zu aniiti kpein, é loo oni foloi l felasi i ma. Naa a é ba, G o GALAGI tuya looni doo o foloi ma, é mak .

¹² È- l bi ta è-lee, naa a a k è-zii ma voloiti su ooza, naama yooi zu nii G o GALAGI, a-GALAGI feezu è .

¹³ Mina nu aa g l in.

¹⁴ Mina w nzi bo g l in.

¹⁵ Mina unma wo g l in.

¹⁶ Mina z zeele woo wo g l in è-zei i laal ma.

¹⁷ Mina aazu ula g l in è-zei i ná-p l i a. Mina aazu ula g l in è-zei i anzai a, aa ná-boti zunui, aa ná-boti anzanui, aa ná-nik i, aa ná-soovalegi, aa ani n p é ga è-zei i n n .

Moize, GALA daa vaa wo nui

(T S i Velesi i 5:23-33)

¹⁸ Nu us iti kpein ti tona kpun tugiti m nini, ti mainmainti kaa, ti pu ugi wooi m ni, ti gizei a abuzogi ba. Nu us iti ti naati kaai ma, ti zasu alini, ti lo oozama. ¹⁹ Ti ni Moize ma: «Da i è a gi , gá woilo ma, k l GALA ge mina gi , gá a za.» ²⁰ Moize ni nu us iti ma: «À mina lua, maz l GALA paa ga é wo olu ula, naa a a k , wo lua ba, wo mina koto .» ²¹ Nu us iti ti ni loni oozama. K l Moize maa u ani tona iingi a, GALA ge ni ná.

T gi é lo zala a ulazu a

²² G o GALAGI ni Moize ma: Uele a a la Izelay le nuiti p : Wo p t g ga z g gee l gi zu, gè wo . ²³ À mina galagaa t ga walii aa zanugiti, wo a ti ok mà. À mina naa ta g l in. ²⁴ Wa zala a ulazu lo b ga p l i, nii wa gala zala aiti ta ziil i zala aiti kula maazu, ga wa- aalagiti ta wa-nik iti. U n p gè ulazu ná k l ma, nà a wo b , ga gè tuya loo wo . ²⁵ Ni wa zala a ulazu lona b ga

k tui, à mina to ga k tu za aai, maz l wa wa-
z laiti p na k tui a, wa k z .²⁶ À mina nà-
zala a ulazu lo, wo a nu l zu t
ba, nu a na l a ga, kabei mina ula k l ma.

21

T giti é lo du iti ba
E ulu nuiti saama
(*Leevi Nuiti 25:39-46*;
T S i Velesi i 15:12-18)

¹T giti p t , a d ga tiye: ²Ni wa E ulu nui
ta eyana ga du i, to a botii kona d zita laawu,
k l d felasi i, to a ula, é w l yai z l ,
é mina ani n p sala. ³Ni t ila ka é aani,
t ila ka a li, ni anza zea, ta li ta anzai.
⁴Ni mali ii a é anzai veeni zea, é doun zunuiti ta
doun anzanuiti s l , anzanui ta ná-dointi ta ga
mali ii n n , t ila ka a li názu. ⁵Ni du i a na
ma: «Màli ii n b , ta ànzai ta dòinti alaa,
gè la p gè a yeema,» ⁶naazu mali ii
a lii la GALA kakala, é maa u a p l la a,
aa daamasagi a. Mali ii a goii w ga k lu
aazo agi. Du i a y ná-botii zu .

⁷Si gi zu zunui ta a ná-doun anzanui dina la,
ga é ga du i, é la ula du lai zu, e elei
zunuiti ta ula la. ⁸Ni w in a ze ena mali ii ma,
nii é a deveni ga é se e ga anza, to a z ná, nu
ili ge unm , k l zobo ge la a zea ga é a
p di zii ili ma, a naa na é a ga yaava nu
anzanui letema. ⁹Ni a devena ga é fulu ná-doun zunui
, to a k b , e elei soloogai la anzanu
lointi ma. ¹⁰Ni a anza ili se ena, é la ta ula ma
m ungi ná-daamianigi la, ta ná-se ei, ta é la l a

naa ná-dakobai a. ¹¹Ni é la naama vaa sa ag iti
k ni b , to a zoo é li, é mina ani n p sala.

T giti é lo do a vai
ta nu maawana vaiti ba

¹²Z i n p a nu lo ana, é za, ta naama nui aa.

¹³Ni é la woya t ni tu , ni GALA ge k a é
zea ga te ezea vaa, nà ada t zu wo ,
a ela, é li, é l u ná. ¹⁴K l si gi zu nu a
gaa ilina la ma, é wuze e sei i laal ma,
é kele ele i ga é paa, an ni dii , é
l u nà-zala a ulazu , wa kula naa a, wo
paa.

¹⁵Z i n p a k lo a, aa dee, ta naama
nui aa.

¹⁶Z i n p a nu us unma, é p di, aa é
mak ya, ta naama nui aa.

¹⁷Z i n p é k aa dee otozu, ta
naama nui aa.

¹⁸Si gi zu nua ti zu la, gila ge sei i
z ga k tui, aa é do a ga zee uin, ni é la
ni ga saa vaa, k l naa ma ge la ga see i, ¹⁹ni
to a zoo é ná-tukp i ze e, é zi zi etea , z i é
do ai wogai, faa la m a naa a, k l ná-botii
kolo ologai ma, to a naa zala, é lati, é naa zale, ey su
é d .

²⁰Si gi zu zunui ta ná-du i lo azu la ga tukp i,
zunu aa anzanu, ey su du i za zea, ta potokula ma.

²¹Ni a y na vulua folo ila, aa feleg , ti la
potokulaa ma, maz l ná-walii e.

²²Ni zunua ta na, ti zi a anzanui ta a kogi
ma, é doin z l , faa a kili ge la s l ni, ta
alamanii zala nii anza zinigi d zu, ta sala faawo bo
nuiti kakala. ²³K l ni faa a ka ulana su, z nvui
oto ka ga z nvui, ²⁴nu aazu z gi oto

ka ga nu aazu z gi, nu iiga oto ka
 ga nu iiga, nu yeei oto ka ga nu yeei, nu
 i oto ka ga nu i, ²⁵ abu alai
 oto ka ga abu alai, maawanai oto ka ga
 maawanai, maa ologi oto ka ga maa ologi.

²⁶ Ni zunui ta a ná-du i lo ana gaazu z gi
 gilagi a, é ni ga zunu aa anzanu, é naa ala
 gaazu z gi ma, to a yee e ba, é li, é ula du lai
 zu, gaazu z gi zalai ana. ²⁷ Ni a ná-du i iigai
 ila kulana da, é ni ga zunu aa anzanu, to a
 yee e ba, é li, é ula du lai zu, iigai zalai ana.

²⁸ Ni nik i a nu zi ana ga min i, zunu aa anzanu,
 naa za, nik i a z ga k tui, nu mina ma zuai mi
 pa. Nik nui la m faa z l ga. ²⁹ K l ni kaite,
 nik i ba, é a nuiti si a ga min i, ti a
 nik nui l n , é la w l zu ma, si gi zu a zunu aa
 anzanu aana la, nik i a z ga k tui, é za. Ta
 nik nui alaagi aa. ³⁰ Ni ta z nvui un m salai
 levena ma, to a naa kpein sala, nii a leve ma. ³¹ Si gi zu
 nik i a zunu loun aa anzanu loun zi ana la, naama
 l gi n a a zi . ³² K l si gi zu nik i a du i
 zi ana la, zunu aa anzanu, wali ae uusa ag
 (30) a a zo du k i ya, nik i a z ga
 k tui.

T giti é lo nu ligiti ba

³³ Ni zunui ta a zi ye ei laalaogai y na de, aa ni
 zunui ta a zi ye ei ta w na, é la daa uluni, nik i
 loo su, aa soovalegi, ³⁴ zi ye e nui a toganii lieg i
 ma walii zala k nui ma, sua oomai a ga
 t un n n .

³⁵ Ni nui ta ná-nik zin a nui ta ili ná-nik zin
 zi ana ga min iti, naa za, ta nik zin i di, nii
 é vulua, ti walii aa w a, ti lati, ti nik oomai

alaa gaa w a. ³⁶ K l ni kw g ga nik i
 é ta ili paai, k si ai wosu, ma nui la w l ni
 ma g l in, ma nui a potogi le e ga nik i n ,
 nik oomai ga n n .

³⁷ Ni nui ta a nik aa baala unmana, ni a
 k daale ena, aa é p di, to a nik zin
 l lug ve nik ilagi otogi zu, ta baala naanig
 baalagi otogi zu.

22

¹ Ni unma nui a zona unma wosu ga maa aai, nu
 do a, é za, ti la a ga s ba nu g l in, t un
 tetema saa vai zu. ² K l ni foloi a t na, ta ga
 s ba nu t un tetemazu paa vai zu.

Unma nui kpein ka naa otogi ve, nii é unmaai. Ni ani
 la zea, ta p di ná-unma vai zu. ³ Ni nii é unmaai, nik i
 aa soovalegi, aa baalagi, naa a d vulua zea, to a
 naa otogi ve ga ma dai.

⁴ Ni zunui ta a faa zu olo olo k na kpalagi ta
 zu, aa kpelei ta zu, é e ná-toganiiti ba, ti daami wo
 sei i ná-kpalagi zu, to a ma vaa zu t i
 ga ná-kpalagi zu ani ag i, aa ná-leez n elei
 zu ani ag i.

⁵ Ni abui a le ena, é so d i a, moloi nii daa ga
 elee, é so naama ilii a, aa nii é ma a ai a,
 aa é kpalagi ala, z i é abui loga, naa a naama vai
 t ga é potogi ve.

⁶ Ni nui ta a walii aa ani iligaa alivaana nui ta ma
 ga é mak , ni ta ti unmana naa ná-p l i wu, unma nui
 a ma dai aa ale ma, ni ta sona. ⁷ Ni unma
 nui la zoni, p l nui a lo GALA gaazu, é d ga é
 la yeezeelini sei i ligi ma. ⁸ Maa aali vaa
 kpein, é lo nik vaa a, aa soovale faa, aa baala
 faa, aa se e vaa, aa tooya ani vaa, nii nu a ma:

«Nii e,» naama nu zeizu feleg iti ta-vai laa a zeeli GALA ma. Z i GALA ka peelalana, naa a sei i n n i aa ale ma ga ma dai.

⁹ Ni nui ta a soovale, aa nik i, aa baalagi, aa togani n p feena nui ta ya ga é mak ba, suai z ba é za, aa nata ale ba, aa é l , nu n p ge la kaani, ¹⁰ konai a wo G o GALAGI laaseigi zu ti feleg y zu, z i é suai mak gai, naa a bo ga é la yee ni sei i ligi a. Togani nui a yeezei konai naa wu, z i la ani n p gaa alega ma g l in. ¹¹ K l ni suai unma p b , to a potogi ve ma nu ya. ¹² Ni suai ali ali ga, to a d , é ga zeele wooi, é la m naa oto fea, nii bali aliai ga.

¹³ Ni nui ta a togani ziingaona sei i ma, nata ale suai naa a, aa é za, ma nui aazu la ná, to a potogi ve. ¹⁴ Ni ma nui a ná, poto ge la vea. Ni suai zala vaa de, sala z ng i a kula .

Pelei nu a GALA d bi la

ta nu us iti

¹⁵ Ni zunui ta a anzalopo eai ta n n sona, nii maa la d zoni, é la koba, to a fulu naavoloi ula, é se e ga anza. ¹⁶ Ni doun k i a l na, é a fe zea, nii anzalopoiti ta a vulu la, to a naa lieg i zala ga walii.

¹⁷ À mina m ta anzanui y ná, é a y vulua.

¹⁸ Nu-o-nu a la ga suai, ta naama nui aa.

¹⁹ Z i a zala aa ula gala kiligaa , é ula G o GALAGI ila kpe polu, naa undaa a ili.

²⁰ À mina seik ma nui zo pele u g l in, wo a suzi a, maz l wo ni ga seik ma nuiti Ezipete yooi zu.

²¹ À mina poanzai aa podoin yii l va
g l in. ²² Ni wa ti yii l na, ti woo ula mà ga
kpeei, nà ti ain gooi m ni. ²³ Nà wola yii aawana wo
laal ma, nà wo aa ga k i, wo-anzaiti ta
ga poanzaiti, ta wo-lointi ti ga podointi.

²⁴ Ni wa wali uye na nà-nu us iti ta
ma, m n nui é wo b , à mina b
e kuye nu, wo mina talama maaloli ma
g l in. ²⁵ Ni wa wo-zei i ná-se ei
ze ena ga kp unmai, wa fe zea, aisa foloi a li.

²⁶ Maz l ná-se e ilagi e, é p zu
ma. Ni naa a ulana zea, lee a a p ma?
A woo ulana mà ga kpeei, nà gooi m ni, maz l
nà a nu maaw in a.

²⁷ À mina GALA koto, wo mina woo u wo wa-
nu us iti ta- undi ii ma.

²⁸ Wo maan , wo a b ga wa-molo le ea
m ungitì, wo k ga zala ai, ta wa-leez n
m ungitì.

Wa wo-loun zunu m ungi ve zèa. ²⁹ Zekana wa k la
wa-logani wolai ta wa-logani goiti ta-vaa zu. Ma m ungi
a y dee a folo l fela zu. Foloi l sa asi i, wa fe
zèa.

³⁰ Wa b ga nu adegaiti. À mina sua mi, nii
bali aliai ga d i zu. Wa naa ili ya gil iti bu.

23

T gi é lo telebodai vai a

¹ À mina ti woo vaza. À mina nu u a,
wo a z zeele woo wo. ² À mina il b b i
olu ga wo a faa u . Ni wo lolig ga wo
zeele wooi ve, à mina lo naati polu, niiti ti m in ai, wo
a telebodai maa e. ³ À mina lo m n nui olu ná-
faawogi zu.

⁴ Ni wa omina ga wo zili nui ná-nik i aa ná-soovalegi toai ya, k ni wo aa la p . ⁵ Nui é wo w inze ezu, wa ná-soovalegi aana, toai ná-kas i wu, wa ma, wa in in su ga daayei vai, wa ba, wo daayei.

⁶ À mina m n nui ná-gaamai maa e ná-tukp i zu. ⁷ K ni wo ete e z wo fai a. À mina s balala nui aa ta telebo nui. Maz l gè la s ba nui t ga e telebo nui. ⁸ À mina lob ani zo, maz l lob aniiti ta a naati gaazu ole, niiti ti aazuze eai ma, ta ti telebo nuiti kp woiti maa e.

⁹ À mina seik ma nui maan . Wo kw ni wa i nii seik ma nui a a suzo, maz l wo ni ga seik ma nuiti Ezipete yooi zu.

T giti é lo konagiti ba
ta doo o foloi

¹⁰ Kona d zita laawu, wa ani zuwui vaza wa-yooi ma, wo bal n giz l . ¹¹ K l wa yee e ba, wo z ana n , kona d felasi i, é naa doo ogi zu. M n nuiti ti wa-nu us iti saama, naati ti naa mi, nii ta ka, ta d zuaiti ti naa mi, nii é y su. Wa k ana ga wa-leez n elei, ta wa-wolive wuluiti.

¹² Folo l zita laawu, wa wa-wotii . K l folo l felasi i, wa loo o, naa a a k wa-woti nik iti ta wa-zoovalegiti ti loo o, ta wa-lu iti ta seik ma nuiti ti lago loo o.

¹³ À naa kpein so, nii gè bogai wo ma. À mina gala kiligaa laasei bo g l in, nu mina ta m ni g l in, é a ula wo-laa .

Konagi zu v ti wola sa ag iti

(Egez de 34:18-26;

T S i Velesi i 16:1-17)

¹⁴ Ná zeizu a sa a konagi zu, wo a f tiiti kula dàaseigi l bi vai zu. ¹⁵ Bului nii l la su, wa naama v tii mak . Folo l fela laawu, naama zi gi deveai molo ulasu alugi ma, wa ului mi, nii l la su, e elei gè ma levei veai la wo ya, maz l naama alugi ma a wo ulani la Ezipete yooi a. Nu n p ge mina ula k l ma gàazu ga yea aka. ¹⁶ Wa molo m v tii mak , wa-wotii zul n m ungiti, nii wa faza kpalaga . Wa molo le e v tii mak kona aa elagi zu, si gi zu wo esu la ga wa-wotii zul n gi aal ba. ¹⁷ Ná zeizu a sa a konagi zu, zunuiti kpein ti ula k l ma gàazu, r i gè ga wo-Mali ii G o GALAGI.

¹⁸ Bului nii l i su, à mina naa suai a, wo a kula ga nà-zala ai. À mina nà-f tii ma zala ai ma wul i mak kpidii laawu, é a y su sobu a zeeli.

¹⁹ Wa a ga wa-yooi a l n m ungiti G o GALAGI, wa-GALAGI ná-p l i wu.

À mina boli yi oi ili ga dee ná- iimi i.

Kanaan yooi z l fai
ma minaze egi

²⁰ N un nà, nà geezu eelai ta le esu wo lu , é wo mak pelei zu, é wo laazeeli naama ada , gè ná t ai. ²¹ À dama, wo zo gaazu, wo olo gooi . À mina zii l vaa , t zeí é la wa-otoiti suvaay ga, maz l dàaseigi a t un ba.

²² K l ni wa olona gooi , ta ni wa naa kpein k na, nii gè bosu wo ma, nà ga wo zili nuiti sili nui, ta wo maayose e nuiti maayose e nui.

²³ Nà-geezu eelai a lo wo lu , é li ga woye Am l nuiti p b , ta G te nuiti, ta Feeleeze nuiti, ta Kanaan nuiti, ta Geeve nuiti, ta Yee use nuiti, ta nà ti-ma zuwui aale e. ²⁴ À mina n k ta- alagiti bu, wo mina ti l bi. À mina ok naama nu us iti ma ti zi elei zu. K l wa ti olo olo, wo ta-zale tuiti kpeze ele. ²⁵ Wa d bi, r i gè ga G o GALAGI wa-GALAGI. Nà tuya loo wa-laamianigi ma, ta wa- le i. Nà see i ula wo zaama, gè maa ooza wo a. ²⁶ Anzanu la a wa-yooi zu, nii kogi a ze e ma, aa doun z l tala anzanu. Nà wo-zii ma onagi zu ooza.

²⁷ Aisa wo a zeeli, nà dualuagi u zoi zu nuiti su. Nà nu us iti kpein daa ili, gè ti ze e pelei zu wo lu , niiti wa zeeli ti b . Nà wo zili nuiti kpein kp , ti ela wo a. ²⁸ Nà kaogiti te esu wo lu , ta Geeve nuiti kp , ta Kanaan nuiti, ta G te nuiti, ti maa ooza wo a. ²⁹ Gè la aazu ti zu kona gila su, ti a maa ooza wo a, naa a a k , zoi zu, akai mina y , d zuaiti ti mina m in wo laal ma. ³⁰ Nà ti zu vaavaa, ti maa ooza wo a, ey su wo a wola m in, wo zoo wo zoi z l ga w n .

³¹ Nà wa- w pelema ti daazu, é zo Seeli Kpolo i ma, é zeeli Kpolo Wolai ma, ta é zo te e bai ma, é zeeli zi wolai ma. Maz l nà zoi a nuiti d zu wo yeezu, wa ti lu . ³² À mina minaze e k y zu wa tiye, aa wa ta- alagiti. ³³ Ti mina ze i wa-yooi zu, naa a a k ti mina wo l kotoi zu dàal ma, maz l wa ta- alagiti d bi, naa a ga balii wo .

24

Minaze egi ma woolaamai

¹ GALA ge ni Moize ma: «L G o GALAGI b , a i wa Aal n, ta Nada e ta A iyu, ta Izelay le wola l uul fela (70), wo y oozama, wo n k . ² Da ila kpe n a a maa u a G o GALAGI a. Z iti ti mina maa u a ba, nu us iti ti mina y é olu, ti a l .» ³ Moize aani, é G o GALAGI woiti kpein bo nu us iti ma, ta t giti kpein. Nu us iti kpein ti goo aa otegi veeni ga woo ila, ti ma: «Gá naa kpein k , nii G o GALAGI boga.» ⁴ Moize G o GALAGI woiti kpein s ni. Naa olu é wuze eni ga sobuzobui, é zala a ulazu lo gizei a , é k tu puug maazu feleg iti (12) pil ni ga iz sui Izelay le ná-boloda puug maazu feleg iti (12) faa zu. ⁵ É Izelay le zinipoiti te eni, ga ti gala zala aiti kula G o GALAGI , ta ti nik zin iti kula ga ziil i zala aiti. ⁶ Moize amai ma lukp gi ze eni, é pu kokoiti su, é ma lukp gi z i ze eni, é pili zala a ulazu ma. ⁷ É minaze egi ma z i ze eni, é kala nu us iti gaazu. Ti ni ma: «Gá naa kpein k , nii G o GALAGI boga, gá olo gooiti b .» ⁸ Moize amai ze eni, é faza nu us iti ma, é : «Nii a é ga amai nii é minaze egi maa akpasu, nii G o GALAGI k a wo y zu, e elei niima iti kpein ti la.»

Moize l vai
Sinayi gizei ma

⁹ Moizeni ti l ni gizei ma ta Aal n, ta Nada e, ta A iyu, é Izelay le wola l uul fela (70) a. ¹⁰ Ti Izelay le ná-GALAGI aani, k iti bu aie k tui nii daaseigi ga safiilegi, kpiiniai e gee l gi. ¹¹ G o GALAGI la

ni faa u n p k ni ga Izelay le nu iingiti. Ti GALA kaani, naa olu ti daamii woni, ti le.

¹² G o GALAGI ni Moize ma: «L p b gizei ma, è y ná. Nà k tu okologiti feezu è ya: t gi ta deveiti gè ti z ai Izelay le nuiti b , ti ala fai zu.» ¹³ Moize wuze eni, ta Zozuwe, nii é ga ná-boti nui, Moize l ni GALA ná-gizei ma. ¹⁴ É ni k wolaiti ma: «À gi maa un , ey su gi ale ma olu wo b . W l , Aal n ta Guul ta y su wo a , ni faa aa ulaba a na ta ya, to a bo ti ma.» ¹⁵ Moize l ni gizei ma, tona iingi ni gizei ma. ¹⁶ G o GALAGI ná-l biyai yeini, é Sinayi gizei ma, tona iingi ni ma folo l zita laawu. Foloji felasi i, G o GALAGI Moize lolini tona iingi zaama . ¹⁷ G o GALAGI ná-l biyai elei ni Izelay le nuiti gaazu, e abuzogi gize unma . ¹⁸ Moize l ni tona iingi zaama, é l gizei ma. Moize k ni gizei ma ga folo uunaanig (40) ta kpidi uunaanig (40).

GALA NÁ-SEGÈ UÈLE NADEGAI LO FAI MA LEVEITI

25

(25:1--31:18)

Se e l adegai
ma veb aniiti
(Egez de 35:4-9)

¹ G o GALAGI ni Moize , é ma:
² Bo Izelay le nuiti ma, ti a p ga veb aniiti. Wa so, é ula nui kpein zea, nii faan igi b . ³ W l veb anii a, nii wa so, é ula ti ya: zanugi, ta walii,

ta k lu igi, ⁴ ta geze iinii, ta ma igi, ta ma
 i s s gi, ta geze ag i kpaliai, ta boli le ai,
⁵ ta baala sin l iti, ti loai ga ma igi, ta nuni
 l iti, ta akasia wului, ⁶ ta fitina wul i, ta tufa maku
 n n giti ti ga si ma wul adegai ta ani maku
 n n gi, ⁷ ta k tu z ng aagi nii daaseigi
 ga w nikese, ta k tu z ng aa kiligiti zala a
 ula ze ei ma vaa zu, ta ma akazu ze ei. ⁸ Ta seizu
 adegai lo b , nà ze i ti zaama. ⁹ Wa ti kpeink ga se e
 l adegai aza i pelei, é ga s lai kpein
 kaza i pelei, nii gè aazu d zu ga e.

Kesui

(Egez de 37:1-9)

¹⁰ Ta kesui t ga akasia wului. Sakpai a
 ga m t l ila taata, kogi ga m t l
 aa w sui, ta s lig i ga m t l
 aa w sui. ¹¹ Da zanu kitei zi koozu ta
 polu , è daa egi ga zanugi, é aku ma. ¹² Da
 zanugi aawun, è bala naanig iti kp t b , è ti ili
 goizu naanig iti ba, bala feleg gilazu elei ta bala
 feleg z la elei. ¹³ Da gulu z kp iti kp t ga
 akasia wului, è zanugi zi ti ma. ¹⁴ Da gulu z kp iti
 d balaiti su, kesui akama ti, ti kesui a, kesui
 a ze e ga tiye. ¹⁵ Gulu z kp iti ta y kesui ná-
 balaiti su, ti mina ula ná. ¹⁶ Zeele woo z i
 gè feezu è ya, a da kesui zu. ¹⁷ Da kesui lakulugi
 t ga zanu kitei. Sakpai a ga m t l
 ila taata, kogi a ga m t l aa w sui.
¹⁸ Geezu eela feleg iti ti laaseigi ga seelu in, a
 naati kp t ga zanu do ai, è ti il kesui lakulugi
 laa e feleg iti ga. ¹⁹ Da seelu in gila kp t
 daa egi ilazu a, seelu in gila daa egi
 z la elei a. Da seelu in feleg iti ta kesui

lakulugi t ga ani ila n . ²⁰ Seelu inti ta ti- o egiti suvie maazu , ti kesui lakulugi maal u ga ti- o egiti, ta aa ote ma. Seelu inti ta aa ote kesui lakulugi ma. ²¹ Zeele woo z i gè feezu è ya, a da kesui zu. Da kesui laa ulu. ²² Miná a nà ulazu ná k l ma è , kesui lakulugi maazu seelu in feleg iti z zu . Ná a gè aazu zu ná è , é lo nà-deveiti kpein ba, Izelay le nuiti faa zu.

Bului nii feai GALA b ,

naa ma la alii

(Egez de 37:10-16)

²³ Da ta alii t ga akasia wului. Sakpai a ga m t l ila, kogi ga m t l lukp gi, s lig i ga m t l aa w sui. ²⁴ Da zanu kitei zi ma, è daa egi t ga zanugi, é aku ma. ²⁵ Da kakama ti kp t ga nu yea lieg i ala, è naa laa egi alaa kp t ga zanugi, é aku ma. ²⁶ Da zanu bala naanig iti to goizu naanig iti ba, ti k naanig iti tetegi. ²⁷ Balaiti ta kakama ti ba, gulu z kp iti ta l ti zu, ta alii ze e vai zu. ²⁸ Da gulu z kp iti kp t ga akasia wului, è zanugi zi ti ma, ti ga ta alii ze e aniiti. ²⁹ Da di iiti kp t , ta tazaiti, puya zala ai vaa zu, naa ziaaw iti ta kokoiti ba. Da ti ga zanu kitei. ³⁰ Da uluiti da ta alii a, niiti ti veai b , ti ná gàazu yeen p .

Fitina zeizu

(Egez de 37:17-24)

³¹ Da fitina zei anii t ga zanu kitei do aai. Ti p ti ga ani ila: k i, ta ma wului, ta ma ekegiti, ta maa ili z laiti ti ulaai ga gulu uai. ³² Fitina zei anii ma eke d zitaiti ta

ula kakama ti, ma eke sa ag a zu
 kakama gilazu , ta ma eke sa ag
 kakama z la elei. ³³ Maa ili z lai a
 sa a ma eke d zita ilagilagi p ba, ti ulaai
 ga amandegi ma uai. ³⁴ Maa ili z la naanig a
 fitina zeii ma wului a, ti ulaai ga amandegi
 ma uai. ³⁵ Maa ili z lai gila ka ma eke
 felefelegiti todazu . ³⁶ Fitina zeii a ga zanu
 kitei do aai. Baalobazu ti p ti ga ani ila:
 ma wului, ta ma ekegiti, ta maa ili z laiti. ³⁷ Da
 ná-fitina l felaiti kp t , ti zeizu maazu , nii a k
 é a woza ala gaazu. ³⁸ Ná-sala a zo s laiti ta ná-
 sala a ze e ani akaiti, ta ga zanu kitei. ³⁹ Da kilo
 uusa ag (30) ze e zanu kitei zu, è kp t ga fitina
 zeii ta ma z laiti kpein. ⁴⁰ Dama, è k ga naama
 aza igi n , nii é l ni ga e gizei ma.

26

Se e l adegai ma landaiti
 ta ma maze eiti
 (Egez de 36:8-19)

¹ Da se e l adegai t ga tanda puug ,
 ga geze ag i kpaliai, ta geze iinii, ta ma igi,
 ta ma i s s gi. Da su u ga seelu inti ma
 votoi. ² Tanda ilagi zakpai a ga m t l
 puug maazu naanig (14), kogi ga m t l
 feleg . K gi a ga ani ila n tandaiti
 kpein faa zu. ³ Tanda l lug iti ta zeii la, z
 l lug iti alaa ta zeii la. ⁴ Da galu iiniiti
 gili ili tandai ma su m ungi laama . Da k
 ana n ga tandai ma su velesi i laama .
⁵ Da galu uul lug (50) ili ili tandai ma su
 m ungi laama a, è galu uul lug (50)

ili ili tandai ma su velesi i laama a.
 Naama aluiti ta zoloo ma ga felefele. ⁶ Da
 zanu kala puul lug (50) t , è tandai ma
 suiti gili ili a ga tiye. Se e l
 adegai a ga ani ila kpe n .

⁷ Da boli le a landa puug maazu ila (11)
 kp t , ti se e l adegai ma.

⁸ Tanda ilagi zakpai a ga m t l puug
 maazu l lug (15), kogi ga m t l fe-
 leg . K gi a ga ani ila n tanda
 puug maazu ilagiti(11) b .⁹ Da tandal lug iti
 gili ili a, ta è z l zitaiti gili ili

a. Da tandai l zitasi i su fele
 se e l i laa . ¹⁰ Da galu uul lug

(50) ili ili tandai ma su m ungi laama ,
 a galu uul lug (50) alaa gili ili tandai ma

su velesi i laama . ¹¹ Da k lu i kala
 puul lug (50) t , è kalagiti d galuiti unsu.

Da tanda ma suiti sei la ana, ti
 ga ani ila n . ¹² Se e l i ma landaiti ta

aazu oo azu ma ga ta tukp , naa a yei, é u
 ga se e l adegai olu elei. ¹³ M t l

aa w sui é y su kakama gilazu elei, ta
 m t l aa w sui é y su z la elei, ni-

iti ti y su olu se e l i zakpai ma, naati ka
 ti yeizu se e l adegai akama feleg iti, ti

ma. ¹⁴ Da baala sin l iti kp t ga
 p maze ei, toai ga ma igi, se e l i vaa

zu, è nuni l iti ma maze ei maazu.

Se e l adegai
 ma d giti

(Egez de 36:20-38)

¹⁵ Da kp d giti kp t se e l adegai
 ga akasia wulu z iti, ti l ad
 se e l i zuzo fai zu. ¹⁶ Kp d gi z lig i
 a ga m t l l lug , kogi ga
 m t l aa w sui. ¹⁷ Kp d gi ilagilagi
 p kpad zu aa a zoba ma wulu z
 feleg i a. Zekana ak la se e l adegai
 ma d giti kpein ba. ¹⁸ Da kp d uufeleg (20)
 t se e l adegai , ti zu nu
 yeezazu elei. ¹⁹ Da dabu uunaanig iti (40) kp t
 ga walii, ti a la kp d uufeleg iti (20) gilagilagi
 wu, kpad zu feleg iti b . ²⁰ Da kp d uufeleg
 (20) t alaa se e l adegai , nu
 zu elei. ²¹ Da dabu uunaanig iti (40)
 kp t alaa ga walii, ti a la kp d uufeleg iti
 (20) gilagilagi wu, kpad zu feleg iti b . ²² Da kp d
 d zita t se e l adegai oga , folo
 liizu elei. ²³ Da kp d feleg t se e l
 adegai ma zoko feleg iti b , ti kpoga . ²⁴ Ta ili
 kp d gi z iti ba, é zo buu , é zeeli bala m ungi
 ma unga . Uele ana a la ga ti feleg , ti
 il gai soko feleg iti su. ²⁵ Kp d d sa a a
 naazu, é zu se e l adegai oga ,
 é ta-labu puug maazu l zitaiti (16) ba, ti
 t ai ga walii, kp d gila dabu feleg .
²⁶ Da gulu z kp l lug t kp d giti
 b ga akasia wului, ti esa se e l adegai
 akama ilagi, ²⁷ ta gulu z kp l lug
 se e l adegai akama z la elei
 ma d giti b , ta gulu z kp l lug se e
 l adegai oga ma d giti b , folo
 liizu elei. ²⁸ Zaamazu wulu z kp i a kp d giti
 maale e, é zo kw gi ma, é li z la elei. ²⁹ Da zanugi

zi kp d giti ma. Da ta- alaiti kp t ga zanugi,
ga gulu z kp iti ti l ti zu. Da zanugi zi naama
wulu z kp iti ma. ³⁰ Da se e l adegai lo,
e elei ma aza igi l ni la ga e gizei ma.

Se e l adegai
ma ze e zu ooza golai

³¹ Da se e zu ooza golai t ga geze iinii,
ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i
kpaliai. Da su u ga seelu inti ma votoi. ³² To a
z l ga zanu kalagiti ti t kpala naanig iti ba, ti
t ai ga akasia wului, zanugi ziaai ti ma, ti ad ai
dabu naanig iti ma, niiti ti t ai ga walii. ³³ Da
se e zu ooza golai z l kalagiti buu . Se e
zu ooza golai oozu elei, miná a a zeele
woo esui l ná. Se e zu ooza golai a
wo ga ada adegai ta ada adegai wolai ti
yee aa w zu . ³⁴ Da zeele woo esui laa ulu,
ada adegai wolai b . ³⁵ Da ta alii il se e
zu ooza golai akala , se e l adegai wu,
l kp ma nu zu . Fitina zei anii
ta alii letema , l kp ma nu yeezazu .

³⁶ Da se e zu ooza golai ta ili kp t se e
l i laa ga geze iinii, ta ma igi, ta ma
i s s gi, ta geze ag i kpaliai, é ga se e
zu uai. ³⁷ To a z l ga zanu kalagiti ti t kpala
l lug iti ba, ti t ai ga akasia wului, zanugi ziaai
ti ma. Dak lu igi aawun, é ti ga ta-labu
l lug iti.

¹ Da zala a ulazu t ga akasia wului. Sakpai a ga m t l feleg ta tukp (2,5), kogi ga m t l feleg ta tukp (2,5). Zala a ulazu a ga seki naanigi, s lig i ga m t l ila ta tukp (1,5). ² Da min iti kp t goizu naanig iti ba, ma min iti ta ba, ti ga ani ila n . Da k lu igi zi ti ma. ³ Da ani akaiti kp t zu ui zo fai zu, ta p luiti, ta kokoiti, ta sua z mit wolaiti, ta abu ze e ani-iti. Da s lai naati kpein kp t ga k lu igi. ⁴ Da k lu v l ai t ga k lu igi zala a ulazu . Da k lu i balaiti to k lu v l ai a, goizu naanig iti su. ⁵ Da pil zala a ulazu lak l ga wu, é zo buu , ey su é zeeli zala a ulazu z lig i zaama . ⁶ Da gulu z kp iti kp t zala a ulazu , ga akasia wului, è k lu igi zi ti ma. ⁷ Gulu z kp iti ta l balaiti su. Gulu z kp i naati ta zala a ulazu akama feleg iti, si gi zu a na a ze ezu la. ⁸ Da zala a ulazu t ga gulu z iti, ze ei koozu. To a e elei é l ni la ga e gizei ma.

Se e l adegai
ma oizu

(Egez de 38:9-20)

⁹ Da se e l adegai ma oizu t . L kp ma nu yeezazu , maazasa ga se ei é ga geze ag i kpaliai. Sasai zakpai ga m t l uul lug (50) naama akama m ungi. ¹⁰ T kpala uufeleg iti (20) ta l dabu uufeleg iti (20) ga, ti t ai ga k lu igi. T kpala iti ma alagiti ta ti z l k luiti ta ga walii. ¹¹ L kp ma nu zu ,

sasai zakpai a miná alaa ga m t l uul lug (50), naa ga se ei, ta t kpala uufeleg iti (20), ta ta-labu uufeleg iti (20), ti ga k lu igi. T kpalaiti ma alagiti ta ti z l k luiti ta ga walii. ¹² Folo liizu elei, sasai ogi a ga m t l uufeleg maazu l lug (25), naa ga se ei, ta ta-l kpala puug ta ta-labu puug iti. ¹³ Folo ulazu elei, sasai ogi a ga m t l uufeleg maazu l lug (25). ¹⁴ Nu l zu oba ilazu , sasai a ga m t l l fela ta tukp (7,5), naa ga se ei, ta t kpala sa ag , ta ta-labu sa ag iti. ¹⁵ Nu l zu oba z la elei, sasai a miná ga m t l l fela ta tukp (7,5), naa ga se ei, ta t kpala sa ag , ta ta-labu sa ag iti. ¹⁶ Sasai laa vaa zu, se e zu ooza golai a ga m t l puug , é ga geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i kpaliai, su uai, ta t kpala naanig , ta ta-labu naanig iti. ¹⁷ Sasai ma l kpalaiti ma alagiti ta ti z l k luiti kpein ta ga walii. Ta-labuiti kpein ta ga k lu igi. ¹⁸ Sasai zakpai a ga m t l uul lug (50), kogi ga puufeleg maazu l lug (25), s lig i ga m t l feleg ta tukp (2,5). Se eiti ta ga geze ag i kpaliai, ta dabuiti ta ga k lu igi. ¹⁹ S lai kpein deveai se e l adegai ma wotii vaa ma, ta suzo k luiti kpein, ta sasai zuzo k luiti kpein ta ga k lu igi.

Deveiti é lo seizu adegai

ná-fitinaiti ba

(Leevi Nuiti 24:1-4)

²⁰ Da devei ve Izelay le nuiti zea, ga ti a è ga wolive wul ag i, kp t ai fitinai vaa zu, naa

a a k wo yeey fitinaiti ba, yeen p ti mina za.
 21 GALA daa omi se e l i wu, se e zu ooza
 golai akala , nii é zeele woo esui akala .
 Miná a Aal n ta ná-doun zunuiti ta sei ná, fitinaiti ti
 zo, é zo kp k i ma, ey su geelaalao, G o GALAGI
 aazu. To a ga o t gi Izelay le nuiti ti-
 mavofodaiti kpein b , ti maan ai, ti so.

28

Zala a ula ze eiti

(Egez de 39:1-7)

¹ Da è-li Aal n maa u a a , ta ná-
 doun zunuiti, ti ze e Izelay le nuiti saama, ga è ti ve
 b , nà-boti vai zu, é ga zala a ula vai, Aal n ta ná-
 doun zunuiti, Nada e ta A iyu, ta Elezaal ta Itamaal.

² Da zala a ula ze eiti kp t è-li Aal n , ti
 ga tosu ta ná-l biyai ma oogi. ³ Da
 naati kpein p , ti ga li i nuiti, niiti gè ti laavegai
 ga ima y nvui, ta Aal n ná-se eiti kp t , naa a
 a k é ve b , é nà-zala a ula wotii . ⁴ W l
 se eiti ba, ta ti t : kakazu ze e ila, zala a
 ula ze e ila, took ba wola ila, se ewuze e
 ila nii su uai, b l gila, ta saama ili gila. Ta
 zala a ula ze e adegaiti kp t è-li Aal n ta
 ná-doun zunuiti b , naa a a k ti nà-zala a ula
 wotii . ⁵ Ta zanugi ze e ta geze iinii, ta ma
 igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i kpaliai.

Zala a ula ze ei

⁶ Ta zala a ula ze ei t ga geze iinii,
 ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i
 kpaliai. Ta su u ga zanu galui. ⁷ Ta kpakiga ze e fe-
 leg iti kp t , ti ze zala a ula ze ei aa elasu
 feleg iti da. ⁸ Zala a ula ze ei ma lokoi a t
 ga ma zii n . To a ga zanugi, ta geze iinii, ta ma

igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i kpaliai. Ta ga ani ila ta zala a ula ze ei.

⁹ K tu z ng aagi nii daaseigi ga w nikese, a naa feleg ze e, è Izelay le ná-doun zunuiti daaseigiti s ti ma, ¹⁰ ti-laasei d zita a z k tu ilagi ma, z ma laasei d zitaiti ti k tui velesi i ma, e elei ti z l pelei la. ¹¹ Da Izelay le ná-doun zunuiti daaseigiti s k tu feleg iti ma, e elei nu a a k tui za a la, e zee oz ba aniiti. Da ti ata ti-l zu ti ba, ti ga zanugi. ¹² Da ti ili zala a ula ze ei ma akiga ze eiti ba, ti ga Izelay le ná-doun zunuiti ta-iz sui, nii Aal n se ezu aki feleg iti ga, ga ti-laaseigi G o GALAGI aazu. ¹³ Da d zu ti feleg t ga zanugi. ¹⁴ Da zanu galu feleg iti f l , è ti lo d zu ti ba.

Kakazu ze ei
(Egez de 39:8-21)

¹⁵ Da kakazu ze ei t , nii deveiti ti ze ezu la, ga geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i kpaliai. Da su u ga zanu galui, ga zala a ula ze ei elei. ¹⁶ Kakazu ze ei a su fele, é ga seki naanigi. Sakkpai ga zeelo gila, kogi ga zeelo gila. ¹⁷ Da k tu z ng aagiti kp ba, ma kp naanig i zu: ma kp m ungi zu, saaledoane gila, t paze gila, ta emelode gila, ¹⁸ ma kp i velesi i zu, gelenate gila, safiil gila, ta diama ila, ¹⁹ ma kp i za asi i zu, w pale gila, agate gila, ta ameeisete gila, ²⁰ ma kp i naanisi i zu, keliz lite gila, w nikese gila, ta zasepe gila. Naama tu z ng aagiti ta ata ti-l zu ti ba, ti ga zanugi. ²¹ Da Izelay le ná-doun zunuiti daaseigiti s k tu puug maazu feleg iti

(12) ma, e elei nu a a k tui za a la, e zee oz ba aniiti. Boloda puug maazu feleg iti (12) daaseigiti ta ti ma, k tu ila, gila daasei, k tu ila, gila daasei. ²² Da zanu galuiti to kakazu ze ei a, ti v l ai ga zanu kitei. ²³ Da zanu bala ae feleg iti kp t , è ti lo kakazu ze ei woizu feleg iti ba. ²⁴ Da zanu galu feleg iti to bala ae feleg iti ba, kakazu ze ei woizu feleg iti. ²⁵ Da zanu galu feleg iti sokpaiti to d zu ti feleg a, niiti ti iliai zala a ula ze ei ma akiga ze e feleg iti ba, nii a k kakazu ze ei y elela . ²⁶ Da zanu bala ae feleg t m n , è ti lo kakazu ze ei woizu feleg i z iti ba, koozu elei, ná zu zala a ula ze ei ma. ²⁷ Da zanu bala ae feleg iligaa t , è ti lo zala a ula ze ei ma akiga ze e feleg iti ba, buu , elela elei, ti-lodazu oba , zala a ula ze ei ma lokoi maazu. ²⁸ Kakazu ze ei ná-bala aegiti ta ili zala a ula ze ei ná-bala aegiti ba, ga galu iinii, naa a a k , kakazu ze ei zala a ula ze ei ma lokoi maazu, ti yee aa mina w ta zala a ula ze ei.

²⁹ Si gi zu Aal n l zu la ada adegai, Ize-lay le ná-doun zunuiti daaseigi a ziila , s ai kakazu ze ei ma, nii deveiti ti ze ezula, ga é ma iz sui mak yeen p G o GALAGI aazu. ³⁰ Anii niiti ti-laaseigi ga wuulimegi ta tumimegi, naati pu kakazu ze ei zu, nii deveiti ti ze ezula, ti zu Aal n yiila , si gi zu é l zu la G o GALAGI aazu. Uele ana Aal n a p la yiila yeen p , nii a k é G o GALAGI yiima vai w , é lo Izelay le nuiti ba.

Zala a ula ze ei z iti
(Egez de 39:22-31)

³¹ Da zala a ula ze ei ma look ba wolai ga geze iinii, ³² a k te e zaamazu , n ungi a l ná, è daa ale é aku ma ga se e v l ai ta ili, naa a a k é mina ali ga. ³³ Gului nii daa ga gelenadegi, a naama waai ma votoi ili daama , é aku ma ga geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, zanu tala koiti ti ti y zu ti, ³⁴ zanu tala ko ila, gelenade gila, zanu tala ko ila, gelenade gila, naa aku took ba wolai laama ma. ³⁵ Aal n a maa ili la, é a botii , tala koiti gooi a m nisu, si gi zu é l zu la ada adegai, G o GALAGI aazu, ta si gi zu é ulazu la ná, é la zaa názu.

³⁶ Da zanu kitei ma z goi t , è s i ma ga: «Feai G o GALAGI .» S ai e elei nu a a zee oz ba anii maaza a la. ³⁷ Da gili b l gi a ga galu iinii, kakala elei. ³⁸ To a Aal n lo ala yeen p , si gi zu é losu la gàazu, n rigè ga G o GALAGI. Naa maa ele ma, nà yeezei Izelay le nuiti ta-veb ani adegaiti bu, an ni ta faa aazagiti k zu, ta na ti vea zèa.

³⁹ Se ewuze ei ta b l gi t ga geze ag i, è saama iligi t , è su u.

⁴⁰ Da se ewuze eiti kp t Aal n ná-doun zunuiti b , è saama iligiti kp t ti , è b l giti kp t ti , ti ga ti-losu ta ta-l biyai ma oogi. ⁴¹ Da è-li Aal n ta ná-doun zunuiti maa ili la. Da gul i zi ti ma, è ti ve b , è ti ade, naa a a k ti nà-zala a ula wotii . ⁴² Da l kp u agi t ti ga gezei, é ti-maa akaiti d u, to a zo ti-zaama , é yei ti- alaiti ma. ⁴³ Aal n ta ná-doun zunuiti ta ti l ma, si gi zu ti l zu la GALA daa omise e l i wu, aa si gi

zu ti maa u azu la zala a ulazu a, ti a
 botii ada adegai, naazu ti la a ga s ba nua
 g l in, ta ti la zaa. Naa a ga o
 t gi Aal n ta mavofodaiti kpein b .

29

Zala a ula nuiti fee vai
 GALA b

(Leevi nuiti 8:1-36)

¹W l ,nii ak ,Aal n ta ná-dointi fee vai zu b ,
 naa a ak ti nà-zala a ula wotii . Nik zin
 okpa gila se e, ta baala sin feleg , n uzu
 mina ti a, ²ta ului nii l la su, ta ulu
 l l giti l la su, gaay gai ga gul i,
 ta ulu l v iti, l la su, gul i uai ma, è ti
 t ga ulu vuk ag i. ³Da ti u kp l gila
 su, è a ga tiye kp l gi naa zu, è ti l , a na
 nik zin i ta baala sin feleg iti kulaa ga zala ai.
⁴Da li ga Aal n ta ná-doun zunuiti GALA daa omi se e
 l i laa , è ti maagba ga zi i. ⁵Da se eiti se e,
 è Aal n maa ili ga se ewuze ei, ta took ba wolai,
 ta zala a ula ze ei, ta kakazu ze ei, è saama ili
 ga zala a ula ze ei ma lokoi. ⁶Da b l gi l
 n ungi a, è zanu s goi ili kakala , nii é ga
 fee vai ma oogi GALA b . ⁷È si ma wul adegai
 ze e, è ta u n ungi zu, è ta zi ma. ⁸Da a ga ná-
 doun zunuiti, è ti maa ili ga se ewuze eiti. ⁹Da ti
 zaama ili ga saama iligiti, è b l giti d t ungit
 ba. Ta nà-zala a ula wotii , t gi ana ey su
 . Da Aal n ta ná-doun zunuiti fe b .

¹⁰Da a ga nik zin okpaga GALA daa omi
 se e l i akala , Aal n ta ná-doun zunuiti
 ti-yeeiti p nik zin i unma . ¹¹Da nik
 zin i daale e G o GALAGI aazu, GALA

daa omi se e l i laa . ¹² Da nik zin i ma amai ze e, è ta zi zala a ulazu ma min iti ma ga è-yee e ai. Da amai m tai u ya zala a ulazu a . ¹³ Da ma wul i kpein se e, nii felevelegai koozu z laiti ma, ta ma m in asu , ta ma l feleg iti ma, ta gul i é ti maa g l in, a naa ala zala a ulazu . ¹⁴ K l a nik zin i m tai ala wo- uuzu olu : ma zuai, ta ma l i, naa ma ooit ba. To a ga koto gba zala ai.

¹⁵ Da baala sin i ta ila se e, Aal n ta ná-doun zunuiti ta yeeiti p baala sin i unma . ¹⁶ Da baala sin i daale e, è ma amai ze e, è pili zala a ulazu ma, é aku ma kpoloo. ¹⁷ Da baala sin i le ele e, è kpulukpulu, è koozu z laiti ta k iti gba, è ti la kpulukpulugai ta ma ungi ma. ¹⁸ Da baala sin i p gala zala a ulazu . To a ga gala zala ai G o GALAGI , zala ai e, nii abui galazu, makugi n ai G o GALAGI .

¹⁹ Da z ma aala sin i ze e. Aal n ta ná-doun zunuiti ta yeeiti p baala sin i unma .

²⁰ Da baala sin i daale e, è ma amai ta ze e, è si Aal n yeezazu ele woi y kp gi ma, ta ná-doun zunuiti zeezazu ele woi y kp giti ma, ta ti-yeezazu yeezin kpotogiti ma, ta ti-yeezazu zin kpotogiti ma. Da amai m tai ili zala a ulazu ma, é aku ma kpoloo. ²¹ Da amai ta ze e, nii a zala a ulazu , ta si ma wul adegai ta, è ti vaza Aal n ta ná-se eiti ma, naa ná-doun zunuiti ta ta-ze eiti ba. Pele ana a Aal nni fe la b , ta ná-se eiti, naa ná-doun zunuiti ta ta-ze eiti ba.

²² Da baala sin i ma wul i ze e, ta ma w ngi, ta ma wul i felevelegai koozu z laiti ma, ta ma m in asu , ta ma l feleg iti, ta ma

wul i felevelegai ti ma, ta zeezazu alai, maz l
to a ga ti ze i vai ma aala sin i. ²³ Bului l
la su, naama l gi, nii sei ai G o GALAGI
akala, a ulu ila se e naama l gi zu, ta
ulu l l gila gul i ba, ta ulu l v
ila. ²⁴ Da ti kpein pu Aal n ta ná-doun zunuiti zeezu,
ti ti lat vai ma oogi G o GALAGI
aazu. ²⁵ Naa oluma, a ti ula niina ti ya, è ti
ala zala a ulazu ,gala zala ai maazu. To a ga
zala ai, nii abui galazu, makugi n ai G o GALAGI

²⁶ Da Aal n ze i vai ma aala sin i ma ekegi
ze e, è dat vai ma oogi G o GALAGI
aazu. Naa a ga n i. ²⁷ Da ti ze i vai ma
aala sin i ma ekegi ze e ba ta ma alai, niiti ti
ula ga dat vai ma oogi, ti ze e ba Aal n
ta ná-doun zunuiti. ²⁸ Ta ga Aal n ta ná-
doun zunuiti t n , naa a ga o t gi,
nii Izelay le nuiti ta so, maz l veb anii ana
se eai ba Izelay le nuiti ta-yiil i zala aiti su. Naa
a ga G o GALAGI n n .

²⁹ Aal n a zaana, ná-zala a ula ze eiti ta ga
ná-doun zunuiti t n , ta ti loo ba, si gi zu ti gul
adegai zi zu la ti ma, ti ze i vai zu. ³⁰ Ná-doun zunuiti
su, nii a potogi zu, zala a ula vai zu, naa a too
ba folo l fela laawu, si gi zu é zu l zu
la GALA daa omi se e l i wu, ga é botii ada
adegai.

³¹ Da ti ze i vai ma aala sin i ze e, è ma zuai ili
ada adegai ta. ³² Baala sin i ma zuai ta ului a
kp l gi zu, Aal n ta ná-doun zunuiti ti mi, GALA
daa omi se e l ilaa . ³³ Nii k ai ga koto gba
anii, ta naa mi ana, naa a k ti ve b , ta ti ze i. Nu

ili n p ge la ta mia, maz l ti adeg . ³⁴ Ni ti ze i vai ma zala a zuai aa ma ului ta a y na ná ey su sobui, nu la m mia g l in, maz l ti adeg . Nii é y su, a naa ala.

³⁵ Da zi ga deveiti kpein, gè ti vea è ya Aal n ta ná-doun zunuiti ta-vaa zu. Da folo l fela ti ze i vai zu. ³⁶ Folo-o-folo, a nik zin ila kula ga zala ai koto gba vai zu. Da zala a ulazu ade ga naama oto gba vai, è gul i zi ma ga é ade. ³⁷ Folo l fela laawu, a koto gba vaiti k zala a ulazu , é ade, zala a ulazu wola a ade. Nii kpein a v u zala a ulazu a, naa a ade.

Gala zala ai,
nii a ulazu folo-o-folo
(*Gaalu S* i 28:1-8)

³⁸ Folo-o-folo, a a kona gila baala sin feleg ula ga zala ai zala a ulazu . ³⁹ Da baala zi oi ilagi ula ga zala ai sobui, è z ma aala zi oi ula ga zala ai kp k i. ⁴⁰ Da baala zi o m ungi ula ga zala ai, è p ulu vuk ag i kilo sa ag a, gaay gai ga wolive wul ag i ma lit l ila ta tukp (1,5), naa d i lit l ila ta tukp (1,5) ba. ⁴¹ Da baala zi oi velesi i ula ga zala ai kp k i, è p veb ani ila ba, ta puya zala ai, e elei sobu gelei la. Zala ai e, nii abui galazu, makugi n ai G o GALAGI .
⁴² To a ga gala zala ai, wo-mavofodaiti kpein ta kulazu folo-o-folo, gàazu, r i gè ga G o GALAGI, GALA daa omi se e l i laa , miná a nà ulazu ná k l ma wo , gè a è . ⁴³ Miná a nà ulazu ná k l ma Izelay le nuiti b , naama ada a ade ga nà-l biyai. ⁴⁴ Nà GALA daa omi se e l i ta zala a

ulazu ade. Nà Aal n ta ná-doun zunuiti ade, ti a nà-zala a ula wotii . ⁴⁵ Nà zeì Izelay le nuiti saama, gè ga ta-ƆALAGI. ⁴⁶ Ta kw ga nà ga Ɔ o GALAGI, ta-ƆALAGI, nii é ti ulani Ezipete yooi a, nà zeì ti zaama. Nà ga Ɔ o GALAGI, ta-ƆALAGI.

30

Ani maku n n giti
ma zala a ulazu
(Egez de 37:25-28)

¹ Da zala a ulazu gila kp t ani maku n n giti gala vai zu. Da kp t ga akasia wului. ² To a ga seki naanigi, sakpai ga m t l alisui, kogi ga m t l alisui, s lig i ga m t l ila. Ma min iti ti zu ba, ta ga ani ila. ³ Da zanu kitei zi ma, gaa , ta kakama ti, é aku ma, ta ma min iti ma ná p . Da daa egi t ga zanugi, é aku ná p ma. ⁴ Da zanu bala feleg lo ba daa egi wu , kakama feleg iti, gulu z kp iti ti a l ti zu, se e vai zu. ⁵ Da gulu z kp iti kp t ga akasia wului, è zanugi zi ti ma. ⁶ Da zala a ulazu lo se e zu ooza golai akala , nii é zeele woo esui akala , kesui lakulugi aazu letema , nii é zeele woo z i maazu , nà ulazu k l ma ná è . ⁷ Miná a Aal n a a ani maku n n giti gala ná. To a ta alazu sobu-o-sobu, si gi zu a fitinaiti k ele t zu la. ⁸ Aal n a ta alazu kp k i, si gi zu a fitinaiti k ele t zu la. Ani maku n n gi e, a alazu yeen p Ɔ o GALAGI aazu, wo-mavofodaiti kpein su. ⁹ À mina ani maku n n ma zii ili kula ga zala a, zala a ulazu , an gala zala a ili be, aa

veb ani ili. À mina puya zala a ila kpalaa pu ya ná.
¹⁰ Aal n a a koto gba vaiti k zala a ulazu
 min iti maazu, naa ila kona-o-kona. To a k
 ga koto gba zuai ma amai, naa ila kona-o-kona,
 wo-mavofodaiti kpein su. Zala a ulazu naa a
 ga faa adegawola G o GALAGI aazu.

Seizu adegai

ma mulu ula vai

¹¹ G o GALAGI ni Moize , é ma:
¹² «Si gi zu è Izelay le nuiti gaalusu da, ti ilagilagi ta
 unmganii zala G o GALAGI ma, naa
 a gaalugi ma zi gi zu, naa a k maan
 mina zeeli wo ma. ¹³ Niiti kpein ti aalusu, naati ta
 aazu wali aei galamul zita veezu, e elei seizu
 adegai ma wali aei la. Naa ga veb anii, é
 ze e ba G o GALAGI . ¹⁴ Nu-o-nu é zu
 gaalugi zu, é zo kona uufeleg (20) ma, é l zeemaazu,
 naa a veb anii zala, nii é veezu G o GALAGI
 . ¹⁵ Naavolo nui la salaa, é a oo a ma, m n
 nui alaa la salaa, é a yei bu. Veb ani e, é
 veezu G o GALAGI , ga ti unmg .
¹⁶ Da unmg walii ula Izelay le nuiti zea, è d
 GALA daa omi se e l i ma wotii zu. To a
 ga kiz su vaa Izelay le nuiti b G o GALAGI
 aazu, nu us iti unmg fai zu.»

Maagba ani akai

(Egez de 38:8)

¹⁷ G o GALAGI ni Moize , é ma:
¹⁸ «Da maagba ani akai t ga k lu igi, ná-
 seiga anii alaa a ga k lu igi, maagba vaiti
 su. Da pil GALA daa omi se e l i ta zala a
 ulazu ti y zu , è zi i u su. ¹⁹ Naa a
 Aal n ta ná-doun zunuiti ta yeeiti ta iti

maagbazu la. ²⁰ Si gi zu ti l zu la GALA daa omi se e l i wu, ta maagba ga naama i, naa a a k ti mina za, ta si gi zu ti maa u azu la zala a ulazu a, ga ti botii , ti zala aiti gala ga abui G o GALAGI . ²¹ Ta ti-yeeiti ta ti- iti maagba, naa a a k ti mina za. Naa a ga o t gi, Aal n ta ná-doun zunuiti, ta ti-mavofodaiti kpein b .»

Gul adegai

ta ma maku n n kelei

²² G o GALAGI ni Moize , é ma: ²³ «Da ani maku n n papagiti se e: miile gul maku n n gi kilo l zita, ta sinam me maku n n gi kilo sa ag , ta seeli maku n n gi kilo sa ag , ²⁴ ta kasegi kilo l zita, e elei seizu adegai ma gi la, ta wolive wul i lit l l zita. ²⁵ Da naa ga si ma wul adegai, e elei gul maku n n kp t nui a a kp t la. Naa a é zu ga si ma wul adegai.

²⁶ «Naa a a ta zi GALA daa omi se e l i ma, ta zeele woo esui, ²⁷ ta ta alii ta ná-s laiti, ta fitina zeii anii, ta ná-s laiti, ta ani maku n n giti ma zala a ulazu , ²⁸ ta è si gala zala aiti kulazu ta ná-s laiti kpein ma, ta maagba ani akai, é ná-seiga anii a. ²⁹ Da niima aniiti kpein fe b , ti wola a ade, nii kpein a v u ti a, naa a ade. ³⁰ Da gul adegai zi Aal n ta ná-doun zunuiti ma, è ti ve b , naa a a k ti nà-zala a ula wotii .

³¹ «Da Izelay le nuiti p , è ti ma: «Naa a b ga si ma wul adegai, wo-mavofodaiti kpein su. ³² Nu mina ta zi us i ma, g l in.

À mina ma zii t ga k ele. Nadeg , wa a p t ga ade ganii. ³³ Nu-o-nu a ma zii t na, aa é ta zi nu ili ma, é la ga zala a ula nu, naa e ka le e ná-nu us iti ba.»

Ani maku n n gi

³⁴ G o GALAGI ni Moize ma: «Ani maku n n gi naati se e, ti tie: setaketegi, ta w nikesegi, ta gale anumegi, ta gulu mana maku n n gi. ³⁵ Da naa ga ani maku n n gi, supuai, e elei gul maku n n kp t nui a a kp t la, kpoloi ba. To a ga ma itei, é ade. ³⁶ Da k ga ma vuk i, è sei zeele woo esui akala , GALA daa omi se e l i wu, nà ulazu k l ma ná è . To a wo ga anii gola adegai. ³⁷ À mina ani maku n n kp t g l in ga nii ele, si ma vaa zu. Wa p t ga ani e adegai, mak gai G o GALAGI ila kpe n . ³⁸ Nu n p a naa ala t na, ga é a maku, naa e ka le e ná-nu us iti ba.»

31

Se e l adegai

ma li i nuiti

(Egez de 35:30--36:1)

¹ G o GALAGI ni Moize , é ma: ² «W l , gè yiimaze e ga B saley le, nii é ga Uli ná-doun zunui, Guul ná-dounloin, Zuda ná-bolodai zu. ³ Gè daaveg ga GALA Z nvui, ta imalai, ta kele elegi, ta soofaalai, botii ma zii kpein faa zu, ⁴ é zoo faiti kaza isu, é zanugi t , ta walii, ta k lu igi, ⁵ é k tu z ng aagiti sa a, é ti kp ti-l zu ti, é gului za a, é botii ma zii kpein k . ⁶ Gè kp ba nu ba, nii é ga W liya e,

Ayizamake ná-doun zunui, é ula Dan ná-bolodai zu. Gè kele elegi uu naati kpein ziima, niiti ti zoogai faa la, ga ti naa kpein k, nii gè è leveai ma,⁷ é zo GALA daa omi se e l i ma, é li zeele woo esui, ta dakulugi, ta se e l i ma z laiti kpein,⁸ ta ta alii ta ná-s laiti, ta fitinai zei anii é ga zanu kitei, ta ná-s laiti kpein, ta ani maku n n giti ma zala a ulazu, ⁹ ta gala zala aiti kulazu ta ná-s laiti kpein, ta maagba ani akai ta ná-seiga anii,¹⁰ ta boti ze eiti, niiti ti ga zala a ula nui Aal n ná-zala a ula ze eiti, ta ná-doun zunuiti ta-ze eiti zala a ulazu ma woti vai ma,¹¹ ta si ma wul adegai, ta ada adegai ma ani maku n n gi. Ta naa kpein k, e elei gè deveai la.»

Doo o foloi

¹² G o GALAGI ni Moize, é ma: ¹³ «B Izelay le nuiti p, è ti ma: «Wa nà-doo o foloiti maa, maz l naa a a r un nà, ta wa, ade y zu, wo-mavofodaiti kpein saama, é ga poogi, nii nu a kw la ga nà ga G o GALAGI, nii é wo adesu. ¹⁴ Wa doo o foloi maa, maz l to a wo ga faa adegai. Z i a k z na, ta naama nui aa. Nu n p a boti na naama voloi ma, naa e ka le e ná-nu us iti ba, é ula ti zaama. ¹⁵ Folo l zita laawu, nu a boti, k l foloi l felasi i a ga doo o foloi, feai G o GALAGI. Z i n p a boti na doo o foloi, ta naama nui aa. ¹⁶ Izelay le nuiti ta doo o foloi maa, tiya-o, ti-mavofodaiti-yo, é ga o minaze egi. ¹⁷ To a ga poogi, nà-o, Izelay le nuiti-yo, gi y zu, ey su, maz l folo l zita laawu, G o GALAGI gee l gi ta zoi t ni. Folo l felasi i é eni ná-botii a, é loo o.» »

T gi ma tu okologiti
 18 Si gi zu G o GALAGI eni laga Moize
 Sinayi gizei ma, é zeele woo okolo feleg iti feeni
 zea, k tu okologiti, GALA ge s i ai ti ma ga
 t i zee e ai.

MINAZEGE GI GOLOGOLO FAI
 TA NIINE VAI

32

(32:1--34:35)

Nik yi oi maaniinigi t vai
 ga zanugi

(T S i Velesi i 9:6-29)

¹ Nu us iti ti kaai ma ga Moize l biga, é la yeini,
 é a ze e gizei ma fala, ti aal ni ba Aal n
 maa oolii zu, ti ma: «Wuze ena, è galagiti
 kp t gi , ti lo gi lu , maz l Moize nii,
 zunui t i é gi ulaai Ezipete yooi a, gi la kw
 nii k ai la.» ² Aal n ni ti ma: «À zanu goizu
 anigiti kula wo-anzaiti goizu ti, ta wo-loun zunuiti
 goizu ti, ta wo-loun anzanuiti goizu ti, wo a ga
 tiye p .» ³ Nu us iti kpein ti zanu goizu anigiti kulani
 woizu ti, ti a ga tiye Aal n . ⁴ É yeezeini
 zanugi wu, ti feeni zea. É gaawuunni, é pu zanu kp t
 okologi zu, é kp t ga nik yi oi maaniinigi. Naa
 olu, ti ni ma: «Izelay le nuiti, à w l wa-
 alami a, é wo ulaai Ezipete yooi a.» ⁵ Si gi
 zu Aal n miná aani la, é zala a ulazu ta
 t ni nik yi oi maaniinigi . É woo ulani, é
 ma: «F ti wola a ga lina G o GALAGI
 l bi vai ma!» ⁶ Ma eelaalaogai ma, ti wuze eni ga
 sobuzobui, ti gala zala aiti ta ziil i zala aiti kula.

Nu us iti ti zeini, ti daamii ta kp lei wo. Naa olu, ti wuze eni, ti a a o.

⁷ G o GALAGI ni Moize ma: «Yei, è li, maz l a-nu us iti, è ti ulani Ezipete yooi a, ti z a. ⁸ Ti ze ea gaamago n naama elei a, nii gè d ai ga tiye. Ti nik yi oi maaniinigi t a , ga zanu gaawuun-gai, ti n k bu, ti zala aiti kula b , ti ni ma: «Izelay le nuiti, à w l wa- alagi a, é wo ulaai Ezipete yooi a.» ⁹ G o GALAGI ni Moize ma: «Nà kaazu ga niima nu us iti ta ga nu us iti ti zuv ai. ¹⁰ Niizu, z d ná! Nà-zii aawanai a aazu ti laal ma, nà ti-ma zuwui aale ezu, k l nà è zu ga zii wola.»

¹¹ Moize ná-GALAGI maan n ni, G o GALAGI, é ma: «Ee, G o GALAGI, lee vaa zu ayii aawanai aazu a-nu us iti daal ma, niiti è ti ulaai Ezipete yooi a, ga a-z b wolai, ta zee aa aai? ¹² Ni a naa na, Ezipete nuiti ta ma: «Ti maan vai a é ti ulaai ma, ga é ti aa gizeiti su, é ti-ma zuwu aale e eteai zu.» Da-yii aawana wolai y ná, è mina faa u ga a-nu us iti. ¹³ Giz A alaame zu, ta Izaake, ta Izelay le, a-woti nuiti, niiti è onani ma ti ga: «Nà wo-mavofodai m in e gee l gi ma zomide aiti, zoi nii kpein gè zu ná-faa zu, ga nà fe wo-mavofodai ya, ta s l , é y tiya .» ¹⁴ G o GALAGI ze eni faa i olu, nii é ni p é k ga ná-nu us iti.

Moize ná-zii aawanai

¹⁵ Moize yeini, é ze e gizei ma, zeele woo okolo feleg iti ti zoni zea, s i ni ti- akama feleg iti, ti z ni z la ele ta z la ele.

¹⁶ GALA ka é kokologiti kp t ni, GALA ná-s
ai a é ni ti ma, p n ai kokologiti ma.

¹⁷ Zozuwe nu us iti gooi m nini, ti a z ng , é
Moize ma: «K ee wooi a nuiti puuzu .»

¹⁸ É goo aa oteni, é ma: «Pil s l nua ta-
ee woo laade, pil s l tala nua ta- ee woo laade,
guye woo a gè m nisu.»

¹⁹ T i é ni maa u azu ti- uuzu a, é
nik yi oi aani, nuiti ti ni kuai wosu. Moize wola
yii aawanani. É k tu okologiti pilini zoi ma, é ti
wolowolo gize a . ²⁰ É nik yi oi ze eni,
nii ti kp t ni, é gala. É fuk ni, é k ga fufiligi, é ma
vuk i vaza zi i a, é to Izelay le nuiti da, ti kp le.

²¹ Moize ni Aal n ma: «Leeni a nu us iti ti
k ai ga e, è ti y gai ná, ti niima oto wolai ?»

²² Aal n goo aa oteni ga: «Màli ii, ná-zii aawanai
mina w l . Da è niima nu us iti
kw , faa i a ti polu. ²³ Ti ni mà: «Galagiti
kp t gi , ti lo gi lu , maz l Moize nii,
zunui t i é gi ulaai Ezipete yooi a, gi la kw nii
k ai la.» ²⁴ Gè ni ti ma: «Niiti zanugi ti ya, ti kula
ma.» Ti feeni zèa, gè pilini abui zu, niima nik
yi oi ulani su.»

²⁵ Moize p t ni ga nu us iti ti l ni faazupui
zu, Aal n ti y ni faazupui naa zu, ey su ti
l ti maayose e nuiti ta- ulasui zu. ²⁶ Moize
loni ti- uuzu ma l la , é ti ma: «À
a p , w iti wo ga G o GALAGI n n iti!»
Leevi ná-bolodamaiti kpein ti aal ni ba koba. ²⁷ É
ni ti ma: «G o GALAGI, Izelay le ná-GALAGI
wooi aa: «Wo ilagilagi ná-bo a z kp la oba,
à le ete e nuiti puuzu , wo lati naa ma, é zo

z ma l la , é li z la elei, s gilag-
 ilagi k loun aa, aa b lai, aa ná-nui.» »
²⁸ Leevi nuiti ti k ni, e elei Moize boni la, zunu
 waasa ag (3 000) ala a é zaani nu us iti
 saama naama voloi. ²⁹ Moize ni ma: «Za, wo vea
 G o GALAGI , maz l wo ilagilagi la
 in in ni ná-doun zunui aa k loin ula vai
 zu ga zala ai, nii a k é tuyai yei wo ma za voloi.»

Moize ná-GALA maan n i
³⁰ Poluma zobui, Moize ni nu us iti ma: «Wo
 koto wola . Nà aazu l zu niizu
 G o GALAGI b . Tanisu nà wa- otoi ma
 zuvaay gi z l .» ³¹ Moize aleni ma G o
 GALAGI b , é ma: «Ee! Niima nu us iti ti
 koto wola . Ti zanugi t
 ga galagi. ³² Soma kae, è ta- otoi zuvaay ! Ni
 naa laade, nà è maan n zu, dàaseigi aa a, é ula
 a-z i zu, è k ai.» ³³ G o GALAGI ni
 Moize ma: «Z i é kotoi ai dàal ma, naa a nà
 daaseigi aa a, é ula nà-s i zu. ³⁴ Li niizu ,
 è li ga nu us iti, gè ná l ni ga e. W l ,
 nà-geezu eelai a lo è lu . K l nà-potokula
 voloi, ta ta- otoiiti su oloi m .» ³⁵ G o
 GALAGI nu us iti do ani, t ze i nik yi oi a,
 nii ti ni Aal n ma, é kp t ti .

33

Si i wuze e vai olu
¹ G o GALAGI ni Moize ma: «Li, ze e ,
 a-o, nu us iti-yo, niiti è ti ula Ezipete yooi a.
 L zooi pelei, nii gè ma minaze eni ga nà feezu
 A alaame ya, ta Izaake, ta Zak e, gè ma: «Nà
 feezu è-mavofodai ya.» ² Nà geezu eelai ta le esu è
 lu , nà Kanaan nuiti kp zu è lu , ta Am l

nuiti, ta G te nuiti, ta Feeleeze nuiti, ta Geeve nuiti, ta Yee use nuiti. ³ L naama yooi zu, n n i ta k in gul i oo aai ná. K l ade la l zu ma, gè mina wo undaa ili pelei zu, maz l wa ga suv nu us iti.»

⁴ Si gi zu nu us iti ti naama iti m nini da, ti aal ini. Nu n p ge la ni maa ilini ga ná-s la ag . ⁵ G o GALAGI ni Moize ma: «G Izelay le nuiti ma: <Wa ga nu us iti ti zuv ai. Ni gè l ni wo zaama yee ala go laawu, nà la wo undaa ili. Niizu, à wamaa ili z la ag iti kula ma, nà p t , nii gè aazu k zu wo .> » ⁶ Izelay le nuiti ti maa oozaai ma G l e gizei a, ti la m ni ta-maa ili z la ag iti toozu ba.

GALA daa omi se e l i
⁷ Ta la ti- uuzu t na, Moize ena se e l adegai ze e, é to ti- uuzu olu , tago maa ooza. É daasei p ni ga GALA daa omi se e l i. Nu-o-nu nii é ni p ga é G o GALAGI aaza a, naa ni ulazu, é li GALA daa omi se e l i pelei, nii é ni ti- uuzu olu elei. ⁸ Si gi zu Moize ni liizu la se e l adegai wu, nu us i kpeinge ni wuze ezu, s ge ni losu ná-se e l i laa , é aazulo Moize a, ey su é l se e l adegai wu. ⁹ Si gi zu Moize ni l zu la se e l adegai wu, tona iingi ni yeizu, é lo se e l adegai laa , G o GALAGI ni zu Moize . ¹⁰ Nu us i kpein ge ni tona iingi aazu, é a lo se e l adegai laa , naazu nu us i kpein ge ena wuze e, é y ná-se e l i laa , é n k

GALA bu. ¹¹ G o GALAGI ni zu Moize
 aazuni ta aazu, e elei nu a a
 la b la . Naa olu Moize ena ale ma ti-
 uuzu , k l ná-boti zunu loungoi Zozuwe,
 Nun ná-doun zunui la ni ze ezu se e l
 adegai oozu elei.

G o GALAGI ula vai k l ma
 Moize

¹² Moize ni G o GALAGI ma: «W l , è
 mà: «Lo niima nu us iti tu , è l
 ga tiye,» a ma, è la naama nui l ni ga ze, nii
 gá li, é màaza! An naa e, è ni mà: «Gè
 è w ga è-laaseigi, è zaalai z l g gàazu.»

¹³ Niizu, ni gè zaalai z l g è aazu, a-
 eleiti d na ga ze, naazu nà è w , gè zaalai z l
 è aazu m n . W l , zii t i ka ga a-nu us i.»

¹⁴ G o GALAGI goo aa oteni, é ma: «Nà losu
 è lu , nà i. Nà doo o feezu è .»

¹⁵ Moize ni ma: «Ni a i è la losu gi
 lu , mina gi ze e . ¹⁶ To a w ale
 ga gaama, ga gè zaalai z l g è aazu, r un
 nà-o, a-nu us iti-yo? Si gi zu laade, ade zi zu
 la ma, ta si gi zu nà-o, a-nu us iti-yo,
 z zu zu la gi a ga nu us iti kpein ti
 eteai zu?» ¹⁷ G o GALAGI ni Moize ma: «Nà naa
 , nii è maa aaza aboga mà, maz l è zaalai
 z l g gàazu, gè è w ga è-laaseigi.»

¹⁸ Moize ni ma: «Soma kae, è a-l biyai l ga
 ze!» ¹⁹ G o GALAGI goo aa oteni, é ma: «Nà
 le esu è akala , gè nà-padai kpein d ga e,
 gè dàaseigil ga e, nii é ga G o GALAGI. Nà zaalai
 la naa ma, nii gè p gè zaalai la ma. Nà maaw in ai
 naa , nii gè p gè maaw in ai b .»

²⁰ É ni ma m n : «È la zooga è a gàazu

a, maz l nui la zooga kàazu, é a y vulua.»
²¹ G o GALAGI ma: «W l ada ta a,
 kòba , a lo fasai ma. ²² Si gi zu nà-l biyai le esu
 da, nà è l zu fasa ye ei ta zu, gè è maal u ga
 zèei, ey su gè le e. ²³ Naa olu, nà yee aa ale
 ma niina, a pòlu elei a, k l gàazu la zooga
 aazu.»

34

T gi ma okolo niin iti sa a vai
 (T S i Velei i 10:1-5)
¹ G o GALAGI ni Moize ma: «K tu okolo
 feleg za a ga ma m ungiti k ele. Nà woointi
 s zu naama tu okologiti ma, wooi niiti
 ti ni ma m ungiti ma, niiti è ti wolowoloni.
² Sobuzobui, ele t , sobui n , è l Sinayi
 gizei ma, a losu ná kàkala, gizei unma . ³ Nu
 n p ge mina il è olu, wo al . Nu n p ge
 mina l gizei ma ná tan p . Toganii ma go
 aa ma wola mina alaa daami wo gizei ma, ma lugi zu
 kpein.»
⁴ Moize k tu okolo feleg i za ani, e elei
 ma m ungiti ti ni la. Moize wuze eni sobuzobui, é
 l Sinayi gizei ma, e elei G o GALAGI devei
 veeni la zea, é k tu okolo feleg iti se eni ya.
⁵ G o GALAGI yeini tona iingi zu, é lo
 ná koba , é G o GALAGI laaseigi l ni.
⁶ G o GALAGI le eni kakala , é woo ulani,
 é : «G o GALAGI, G o GALAGI,
 maaw in a GALAGI, nii é zaalai veezu, zii la ula
 fala, kp t ai nu lai ta woo iladai zu,
⁷ é woo iladai zu, ey su é zeeli yamani
 waagilasi i (1000) ma, é faa i zuvaay su, ta t
 kolo ologiti, ta kotoi, k l é la s ba nui zoga ga

s balala nu, a a ititi ta-vaa i otokula ti-lointi ma, ta ti-lounlointi ma, ey su é zeeli yamani za asi i ta naanisi i ma.»

⁸ Moize zuvil ni ga maa a zooi ma, é n k . ⁹ É ni ma: «Màli ii, ni gè zaalai z l g è aazu, gi zaama. An ni suv nu us ititi be, gá-vaa ititi suvaay , ta gá- otoiti, gi ze e, è gi ga n .»

Ɔ o GALAGI ná-minaze egi

(Egez de 23:14-19;

T S i Velesi i 10:1-5; 16:1-17)

¹⁰ Ɔ o GALAGI goo aa oteni, é ma: «Nà nà minaze egi zu wo . Nà laav vaitik zu a-nu us ititi kpein gaazu, niiti ti ta la d ni eteai zu ná tan p , ziiti kpein saama. Nu us ititi kpein wo zeini ti zaama, ta Ɔ o GALAGI ná-k wotii a, k wotii nii maaluaai, nii nà k ga è maa ele.

¹¹ «À dama ga devei gè feezu wo ya za. Nà aazu Am l nuiti kp zu wo lu , ta Kanaan nuiti, ta Ɔ te nuiti, ta Feeleeze nuiti, ta Geeve nuiti, ta Yee use nuiti. ¹² À dama, wo mina minaze e k zooi zu nu us ititi b , wo aazu zeizu ná, naa a a k , ti mina ga balii wo zaama. ¹³ K l , k ni wo ta-zala a ulazu ti golo, wo ta-zale tuiti kpeze ele, wo ta-zale wuluiti te e ga. ¹⁴ À mina n k gala kili bu, maz l nà, r i gè ga Ɔ o GALAGI, dàaseigi a ga «nii toloai.» Nà ga tolo GALAGI.

¹⁵ «À mina minaze e k zooi zu nu us ititi b , naa a a k , ta kolo ologi na ta ta- alagiti, ti ti ga zala aiti, ti mina wo loli, wo a ta mi. ¹⁶ À mina ti-loun anzanuiti se e wo-loun zunuiti b , ti-loun

anzanuiti ta kolo ologi na ta ta- alagiti, ti mina wo-loun zunuiti maal l ga ti a a naa ta .

¹⁷ «À mina k lui aawun, wo a kp t ga galagi.

¹⁸ «Bului nii l la su, wa naama v tii mak , folo l fela laawu, molo ulasu zi gi ma yee alai zu, te eai ba, wa uluiti mi nii l la su, e elei gè devei veeni la wo ya, maz l molo ulasu alugi ma a wo ulani la Ezipete yooi zu.

¹⁹ «Doun m ungi kpein ka ga r n , an toganii ma yi o m ungi ma zin i, é ni ga nik yi o, aa baala zi o. ²⁰ Wa soovale zi o m ungi un m ga baala zi oi. Ni wo la un m ni, wa k t a wolo. Wa zunu loun m ungi kpein un m . Nu n p ge mina ula k l ma gàazu ga yea aka.

²¹ «Wa botii folo l zita laawu, wo loo o folo l felasi i, an wozawoli ta molo le ezi gi zu e.

²² «Wa d iti ma v tii ula, ga moloji é ga eleegi ma m m ungi, ta molo le e v tii konagi a ena. ²³ Ná zeizu a sa a konagi zu, zunuiti kpein ti ula k l ma Mali ii aazu, Ğ o GALAGI, Izelay le ná-GALAGI. ²⁴ Maz l nà ziiti kp zu wo lu , nà wa- w pelema ti b l zu. Nu n p gaazu la ulaa wa-yooi a, si gi zu wo l zu la ga wo ula k l ma Ğ o GALAGI, wa-ĞALAGI aazu, ná zeizu a sa a konagi zu.

²⁵ «Bului nii l i su, à mina naa suai a, wo a kula ga nà-zala ai. À mina Pakegi ná-f tii ma zala ai mak kpidii laawu, é a y su sobu a zeeli.

²⁶ «Wa a ga wa-yooi a l n m ungit i Ğ o GALAGI wa-ĞALAGI ná-p l i wu.

«À mina boli yi oi ili ga dee ná- iimi i.»

²⁷ G o GALAGI ni Moize ma: «Wooi niiti s , maz l minaze egi gè k zu è , ta Izelay le , to a zoloosu niima woointi ma.»

²⁸ Moize k ni G o GALAGI oba ná ga folo uunaanig (40) ta kpidi uunaanig (40). É la daami woni, ta é la zi leni. É minaze e goointi s ni kokologiti ma, ti ga t puug i ma woointi.

Moize aazu volo vai

²⁹ Moize yeini, é ze e Sinayi gizei ma, zeele woo okolo feleg iti ti ni zea, zeizu é ze e gizei ma. É la ni kw ga gaazu ni volozu, t ze ti y p ni ta G o GALAGI. ³⁰ Aal n ta Izelay le nuiti kpein ti w l ni Moize a, p t , gaazu ni volozu, ti ni luazu ga ti a maa u a ba. ³¹ Moize ti lolini. Aal n ta b b iti ta- undi iiti kpein ti aani p b , é ni ti . ³² Naa oluma, Izelay le nuiti kpein ti maa u ani ba. É deveiti kpein feeni ti ya, niiti é ti z l ni G o GALAGI ya, Sinayi gizei ma. ³³ Si gi zu Moize eni la ga ti , é se ei ni aazu. ³⁴ Si gi zu Moize a la na l a la G o GALAGI b , ga é p , é ni se ei ulazu aazu, ey su é ula. Si gi zu a la ulana la, é ni naa wosu Izelay le nuiti ma, nii é ga devei é veeni zea. ³⁵ Izelay le nuiti ti ni w l zu Moize aazu , ti kaani ga gaazu ni volozu, Moize ni se ei zu aazu olu, ey su é l , é G o GALAGI

GALA NÁ-SEGÈ UELÉ NADEGAI LO FAI

Deveiti é lo doo o foloi a
¹ Moize Izelay le b i kpein tolini, é ti
 ma: «À p t , faiti G o GALAGI ti leveai ga ti
 : ² Folo l zita laawu, nu a boti , k l
 folo l felasi i a ga doo o foloi, feai G o
 GALAGI . Z i n p a boti na naama voloi,
 ta naama nui aa. ³ À mina abu aazo doo o foloi, wo-
 zeizu tan p .»

Se e l adegai
 ma veb aniiti
 (*Egez* de 25:1-9)

⁴ Moize ni Izelay le b i kpein p , é
 ti ma: «W l , nii a G o GALAGI deveai:
⁵ À veb anii ze e wo- ligiti ba, G o GALAGI
 . Nu n p faan igi b , naa a a ga
 veb anii nii G o GALAGI : zanugi, ta walii,
 ta k lu igi, ⁶ ta geze iinii, ta ma igi, ta ma
 i s s gi, ta geze ag i kpaliai, ta boli le ai,
⁷ ta baala sin l iti, ti loai ga ma igi, ta nuni
 l iti, ta akasia wului, ⁸ ta fitina wul i, ta tufa maku
 n n giti ti ga si ma wul adegai, ta ani maku
 n n gi , ⁹ ta k tu z ng aagi nii daaseigi
 ga w nikese, ta k tu z ng aa kiligiti zala a
 ula ze ei ma vaa zu, ta ma akazu ze ei.

Se e l adegai
 ma z laiti
 (*Egez* de 39:32-43)

¹⁰ «Wo zaama, niiti kpein ti zoogai faa la, li i
 vai zu, ti a, ti naa , nii G o GALAGI deveai:
¹¹ se e l adegai, ta ná-se e l i, ta ma
 maze ei, ta ma alagiti, ta ma d giti,
 ta ná-gulu z kp iti, ta ná-t kpalaity, ta ná-dabuiti,
¹² ta kesui ta ná-gulu z kp iti, ta dakulugi, ta se e

zu ooza golai, ¹³ ta ta alii, ta ná-gulu z kp iti, ta ná-s laiti kpein, ta uluiti ti veai GALA b , ¹⁴ ta fitina zeii anii, ta ná-s laiti, ta ná-fitinaiti, ta gul i fitinai vaa zu, ¹⁵ ta ani maku n n giti ma zala a ulazu , ta ná-gulu z kp iti, ta si ma wul adegai ta ani maku n n gi, ta p l la ma ze e zu ooza golai, nu l zu se e l adegai wu, ¹⁶ ta gala zala aiti kulazu , ta k lu v l ai é ga k lu igi, ta ná-gulu z kp iti, ta ná-s laiti kpein, ta maagba ani akai ta ná-seiga anii, ¹⁷ ta kooi ma zasai ma ze eiti, ma l kpalaiti, ta ma labuiti, ta sasai laa ma ze e zu ooza golai, ¹⁸ ta se e l adegai zuzo k luiti, ta kooi ma zasai zuzo k luiti, ta ta- aluiti, ¹⁹ ta zala a ula ze eiti ada adegai vaa ma, zala a ula nui Aal n ná-se eiti, ta ná-doun zunuiti ta-ze eiti zala a ulazu ma wotiiti faa zu.»

Izelay le nuiti ta-veb aniiti

²⁰ Izelay le b i kpein ge ze eni Moize b . ²¹ Niiti kpein é t ni ti yiima, faan igi ni ti , ti aani ga veb anii G o GALAGI , GALA daa omi se e l i ma wotii ma vaa zu, ná-botii kpein faa zu, ta zala a ula ze eiti faa zu. ²² Zunuiti ti aani, anzanuiti alaa, nu-o-nu nii faan igi a la b , naati ti ni aazu ga k bu aniiti, goizu anigiti, bala aegiti, ta balaiti, ta zanu ganiiti ma zii kpein. Es ge zanu veb anii veeni G o GALAGI . ²³ Niiti kpein se eiti ti ni ti ya, geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i, ta boli le ai, ta baala sin l iti toai ga ma igi, ta nuni l iti, ti aani ga tiye. ²⁴ Niiti kpein walii ta k lu igi ma veb anii ni ti ya, naati ti aani ga tiye G o GALAGI . Niiti

kpein akasia wuluni ni ti ya, a zoo t zu ma vaa ma, ti aani ga tiye. ²⁵ Anzanui niiti kpein ti zooni faa la, naati ti gezei alini ga yeei, ti aani ga gezei nii ti kpalini, geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i kpaliai. ²⁶ Anzanui niiti kpein ti-yii ele t ni ga pag , ti zoogai faa la, naati ti boli le ai alini. ²⁷ Nu us iti ta- undi iiti ti aani ga k tu z ng aagi, nii daaseigi ga w nikese, ta k tu z ng aa kiligiti, zala a ula ze ei ma vaa zu, ta ma akazu ze ei. ²⁸ Ti aani ga tufa maku n n giti ta gul i, fitinai ná-fai zu, ta si ma wul adegai ta ani maku n n giti kp t vai zu. ²⁹ Izelay le nuiti kpein, zunuiti ta anzanuiti, niiti faan igi ni ti , ga ti a ga ani G o GALAGI , ná-botiiti faa zu é ma levei veeni Moize ya, naati ti aani ga veb aniiti G o GALAGI .

Se e l adegai
ma li i nuiti
(Egez de 31:1-11)

³⁰ Moize ni Izelay le nuiti ma: «À w l , G o GALAGI yeelog B saley le a, nii é ga Uli ná-doun zunui, G uul ná-dounloin, Zuda ná-bolodai zu. ³¹ GALA ge daaveg ga GALA Z nvui, ta imalai, ta kele elegi, ta soofaalai, botii ma zii kpein faa zu: ³² é zoo faiti kaza isu, é zanugi t , ta walii, ta k lu igi, ³³ é k tu z ng aagiti sa a, é ti kp ti-l zu ti, é gului za a, ta é li i wotii ma zii kpein k . ³⁴ É kalagi ma veb anii vee b , zekana alaa é k ai la W liya e , Ayiza-make ná-doun zunui, Dan ná-bolodai zu. ³⁵ É ti laaveg ga imalai, ga ti botii ma ziiti kpein k , nii é ni ga li i vai, ta faa niin laa ula vai, ta se e zu u vai ga geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi,

ta geze ag i kpaliai, ta se e v l vai. Ti zoogai
li i vai ma zii kpein da, ta faa niin laa ula vai
ma zii kpein.

36

¹ «B saley le ta W liya e, ta zunuiti kpein
ti zooni faa la, niiti G o GALAGI imalai ta
kele elegi uuni ti-yiima , ti zoo ti botii ,
e elei seizu adegai naama wotii kpein ga
la, ti l ni botii zu, e elei G o GALAGI ma
levei veeni la.»

² Moize B saley le ta W liya e lolini, ta zu-
nuiti kpein igi ni ti ma, niiti G o GALAGI
kele elegi uuni ti-yiima , niiti kpein ti- igiti
k ele t ni ga ti olo botiiti k vai zu. ³ Ti
veb aniiti kpein se eni Moize aazu, niiti Izelay le
nuiti ti daani isu, ti aa la, naa a a k , seizu
adegai ma wotii . Sobu-o-sobu, nuiti ti ni
aazu ga veb aniiti Moize b m n . ⁴ Názu
a li i nuiti kpein ti ni seizu adegai ma
wotii zu, ti ilagilagi ti botiiti z ni ná la, niiti
ti ni ti zu, ⁵ ti aani, ti Moize ma:
«Nu us iti ta wola aazu la, é oo a botiiti k
vai ma, nii G o GALAGI deveai ga é .» ⁶ Moize
devei woni ga ti sezei wo ti- uuzu , ga: «Nu n p ,
zunu aa anzanu, ta mina m veb ani ele
t seizu adegai vaa zu.» Zekana ti pele le eni
la nu us iti tu , ti a a ga ta. ⁷ S laiti ti ti
t ni, ti kula ni, é oo a botii kpein ma, é
ni zu.

Se e l adegai
ma landaiti
ta ma maze eiti kp t vai

(Egez de 26:1-14)

⁸ Zunuiti saama, niiti kpein ti zoogai faa la, li i vai zu, ti se e l adegai t ni ga tanda puug , ga geze ag i kpaliai, ta geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi. Ti su uni ga seelu inti ma votoi. ⁹ Tanda ilagi zakpai ni ga m t l puug maazu naanig (14), kogi ga m t l feleg . K gi ni ga ani ila n tandaiti kpein faa zu. ¹⁰ Ti tanda l lug iti seini la, ti z l lug iti alaa sei la. ¹¹ Ti galu iiniiti gili ilini tandai ma su m ungi laama . Ti k ni ana n ga tandai ma su velesi i laama . ¹² Ti galu uul lug (50) ili ilini tandai ma su m ungi laama a, ti galu uul lug (50) ili ili tandai ma su velesi i laama a. Naama aluiti ti zolooni ma ga felefele. ¹³ Ti zanu kala puul lug (50) t ni, ti tandai ma suiti gili ili a ga tiye. Se e l adegai ni ga ani ila kpe n .

¹⁴ Ti boli le a landa puug maazu ila (11) kp t ni, ti ti se e l adegai ma. ¹⁵ Tanda ilagi zakpai ni ga m t l puug maazu l lug (15), kogi ga m t l feleg . K gi ni ga ani ila n tanda puug maazu ilagiti (11) b . ¹⁶ Ti tanda l lug iti gili ilini a, ta ti z l zitaiti gili ili a. ¹⁷ Ti galu uul lug (50) ili ilini tandai ma su m ungi laama , ti galu uul lug (50) alaa gili ili tandai ma su velesi i laama . ¹⁸ Ti k lu i kala puul lug (50) t ni, naa a a k tandai ma suiti ti zeida ga tiye, ti ga ani ila n . ¹⁹ Ti baala sin l iti kp t ni ga p maze ei, toai ga ma igi, se e l i ,

ti nuni l iti ma maze ei maazu.

Se e l adegai
ma d giti kp t vai

(Egez de 26:15-37)

²⁰ Ti kp d giti kp t ni se e l adegai
ga akasia wulu z iti. Ti l ad ni
se e l i zuzo fai zu. ²¹ Kp d gi z lig i
ni ga m t l l lug , kogi ga
m t l aa w sui. ²² Kp d gi ilagilagi p
kpad zu aazobani ma wulu z feleg i
a. Zekana ti k ni la se e l adegai ma
d giti kpein ba. ²³ Ti kp d uufeleg (20)
t ni se e l adegai , ti ni nu
yeezazu elei. ²⁴ Ti dabu uunaanig iti (40) kp t ni
ga walii, ti a la kp d uufeleg iti (20) gilagilagi
wu, kpad zu feleg iti b . ²⁵ Ti kp d uufeleg
(20) t ni alaa se e l adegai ,
nu zu elei. ²⁶ Ti dabu uunaanig iti
(40) kp t ni alaa ga walii, ti a la kp d
uufeleg iti (20) gilagilagi wu, kpad zu feleg iti
b . ²⁷ Ti kp d d zita t ni se e l
adegai oga , folo liizu elei. ²⁸ Ti kp d
feleg t ni se e l adegai ma zoko
feleg iti b , ti kpoga . ²⁹ Ti ilini kp d giz iti
ba, é zo buu , é zeeli bala m ungi ma unga .
Uele ana é ni la ga ti feleg , ti il gai soko
feleg iti su. ³⁰ Kp d d sa a a naazu, é ni
se e l adegai oga , é ta-labu
puug maazu l zitaiti (16) ba, ti t ai ga walii,
kp d gila dabu feleg .

³¹ Ti gulu z kp l lug t ni kp d giti
b ga akasia wului, ti esa se e l adegai

akama ilagi, ³² ta gulu z kp l lug se e l adegai akama z la elei ma d giti b , ta gulu z kp l lug se e l adegai oga ma d giti b , folo liizu elei. ³³ Ti zaamazu wulu z kp i t ni, ga é kp d giti maale e, é zo kw gi ma, é li z la elei. ³⁴ Ti zanugi zi ni kp d giti ma. Ti ta- alaiti kp t ni ga zanugi, ga gulu z kp iti ti a l ti zu. Ti zanugi zi ni naama wulu z kp iti ma.

³⁵ Ti se e zu ooza golai t ni ga geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i kpaliai. Ti su uni ga seelu inti ma votoi. ³⁶ Ti akasia wulu l kpala naanig t ni b , ti zanugi zi ti ma. Zanu kalagiti ti ni ti a. Ti walii aawuunni, ti kp t ga ma labu naanig iti. ³⁷ Ti se e zu ooza golai ta ili kp t ni se e l i laa , ga geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i kpaliai, é ni ga se e zu uai. ³⁸ Ti ná-t kpala l lug iti ta ta- alagiti kp t ni. Ti zanugi zi ni ti-unsu ti ma, ta ti ti z l k luiti kp t ga zanugi. Ta-labu l lug i ni ga k lu igi.

37

Kesui t vai
(Egez de 25:10-22)

¹ B saley le kesui t ni ga akasia wului. Sak-pai ni ga m t l ila taata, kogi ga m t l aa w sui, s lig i ga m t l aa w sui. ² É zanu kitei zi ni koozu ta polu , é dak l gi ga zanugi, é aku ma. ³ É zanugi aawuunni, é bala naanig iti kp t b . É ti ilini goizu naanig iti ba, bala feleg gilazu

elei ta bala feleg z la elei. ⁴É gulu z kp iti kp t ni ga akasia wului, é zanugi zi ti ma. ⁵É gulu z kp iti d ni balaiti su, kesui akama ti, kesui ze e vai zu. ⁶É kesui lakulugi t ni ga zanu kitei. Sakpai ni ga m t l ila taata, kogi ga m t l aa w sui. ⁷É seelu in feleg iti kp t ni ga zanu do ai, kesui lakulugi laa e feleg iti ga. ⁸Seelu in gilagi ni daa egi gilazu a, seelu in gilagi daa egi z la elei a. É seelu in feleg iti ta kesui lakulugi t ni ga ani ila n . ⁹Seelu inti ti ti- o egiti su- vienii maazu , ti kesui lakulugi maal u ga ti- o egiti, ti aa ote ma. Seelu inti ti aa oteni kesui lakulugi ma.

Ta alii t vai
(Egez de 25:23-30)

¹⁰É ta alii t ni ga akasia wului. Sakpai ni ga m t l ila, kogi ga m t l lukp gi, s lig i ga m t l aa w sui. ¹¹É zanu kitei zi ni ma, é daa egi t ga zanugi, é aku ma. ¹²É kakama ti kp t ga nu yea lieg i ala, é naa laa egi t alaa ga zanugi, é aku ma. ¹³É zanugi aawuunni, é k ga balaiti ta alii . É ti loni goizu naanig iti ba, k naanig iti tetegi. ¹⁴Balaiti ti ni kakama ti ba, gulu z kp iti ti l ni ti zu, ta alii ze e vai zu. ¹⁵É gulu z kp iti kp t ni ga akasia wului, é zanugi zi ni ti ma, ti ga ta alii ze e aniiti. ¹⁶É ani akaiti kp t ni ga nu a ti ze ta alii a: di iiti, ta tazaiti, puya zala ai vaa zu, ta kokoiti, ta ziaw iti. É ti t ni ga zanu kitei.

Fitina zeii anii t vai
(Egez de 25:31-40)

¹⁷ É fitina zeii anii t ni ga zanu kitei do aai. Ti p ti ni ga ani ila: k i, ta ma wului, ta ma ekegiti, ta maa ili z laiti ti ulaai ga gulu uai. ¹⁸ Fitina zeii anii ma eke d zitaiti ti ulani kakama ti, ma eke sa ag ni kakama gilazu , ta ma eke sa ag kakama z la elei. ¹⁹ Maa ili z lai ni sa a ma eke d zitai ilagilagi p ba, ti ulaai ga amandegi ma uai. ²⁰ Maa ili z la naanig ni fitina zeii anii ma wului a, ti ulaai ga amandegi ma uai. ²¹ Maa ili z lai gila ge ni ma eke felefelegiti todazu . ²² Fitina zeii anii ni ga zanu kitei do aai. Baalobazu ti p ti ni ga ani ila: ma wului, ta ma ekegiti, ta maa ili z laiti. ²³ É ná-fitina l felaiti kp t ni, ta ná-sala a zo s laiti, ta ná-sala a ze e ani akaiti, ti p ti ga zanu kitei. ²⁴ Kilo uusa ag (30) a é se eni zanu kitei zu, fitina zeii anii, ta ma z laiti kpein kp t vai zu.

Ani maku n n gi
ma zala a ulazu t vai
(Egez de 30:1-5)

²⁵ É ani maku n n giti ma zala a ulazu t ni ga akasia wului. É ni ga seki naanigi, sak-pai ga m t l alisui, kogi ga m t l alisui, s lig i ga m t l ila. Ma min iti ti ni ba, ti ga ani ila. ²⁶ É zanu kitei zi ni gaa , ta kakama ti, é kaku ma, ta ma min iti ma. É daa egi t ni ga zanugi, é kaku ma. ²⁷ É zanu bala feleg loni ba, daa egi wu , kakama feleg iti,

gulu z kp iti ti a l ti zu, se e vai zu. ²⁸ É gulu z kp iti kp t ni ga akasia wului, é zanugi zi ti ma.

Si ma wul i t vai
(Egez de 30:22-38)

²⁹ É si ma wul adegai t ni, ta ani maku n n giti, e elei gul maku n n kp t nui a a kp t la.

38

Gala zala aiti kulazu t vai
(Egez de 27:1-8)

¹ É gala zala aiti kulazu t ni ga akasia wului. Sakpai ni ga m t l feleg ta tukp (2,5), kogi ga m t l feleg ta tukp (2,5). É ni ga seki naanigi, s lig i ga m t l ila ta tukp (1,5). ² É min iti kp t ni goizu naanig iti ba, ma min iti ti ba, ti ga ani ila n . É k lu igi zi ni ti ma. ³ É zala a ulazu ma z laiti kpein kp t ni: zu u zo ani akaiti, ta p luiti, ta kokoiti, ta sua z mit wolaiti, ta abu ze e aniiti. É s lai naati kpein kp t ni ga k lu igi. ⁴ É k lu v l ai t ni ga k lu igi zala a ulazu . É pil ni zala a ulazu lak l ga wu, é zo buu , ey su é zeeli zala a ulazu z lig i zaama . ⁵ É k lu i balaiti kp t ni, é ti lo k lu v l ai a, goizu naanig iti su, gulu z kp iti ti a a l su. ⁶ É gulu z kp iti kp t ni ga akasia wului, é k lu igi zi ti ma. ⁷ É gulu z kp iti d ni balaiti su, zala a ulazu akama ti, ti ga se e aniiti. É zala a ulazu t ni ga gulu z iti, é ze ei koozu.

Maagba ani akai t vai

(Egez de 30:17-21)

⁸ Anzanuiti niiti ti ni botii zu GALA daa omi se e l i laa , naati ti aani ga ta-lu i p t giti. Naati ka é ti t ni ga maagba ani akai, é ni ga k lu igi. Ná-seiga anii alaa ni ga k lu igi.

Se e l adegai
ma oizu t vai

(Egez de 27:9-19)

⁹ Ékoizu t ni. Nu yeezazu elei, se ei é ga geze ag i kpaliai a é ni ná ga sasai. Sasai zakpai ni ga m t l uul lug (50). ¹⁰ T kpala uufeleg iti (20) ti l ni dabu uufeleg iti (20) ga, ti ga k lu igi. T kpalaiti ma alagiti ta ti z l k luiti ti ni ga walii. ¹¹ L kp ma nu zu , sasai zakpai ni miná alaa ga m t l uul lug (50), naa ga se ei, ta t kpala uufeleg (20), ta ta-labu uufeleg iti (20), ti ga k lu igi. T kpalaiti ma alagiti ta ti z l k luiti ti ni ga walii. ¹² Folo liizu elei, sasai ogi ni ga m t l uufeleg maazu l lug (25), naa ga se ei, ta ta-l kpala puug iti ta ta-labu puug iti. T kpalaiti ma alagiti ta ti z l k luiti ti ni ga walii. ¹³ Folo ulazu elei, sasai ogi ni ga m t l uufeleg maazu l lug (25). ¹⁴ Nu l zu oba ilazu , sasai ni ga m t l l fela ta tukp (7,5), naa ga se ei, ta t kpala sa ag , ta ta-labu sa ag iti. ¹⁵ Nu l zu oba z la elei, sasai ni miná ga m t l l fela ta tukp (7,5), ta t kpala sa ag , ta ta-labu sa ag iti. ¹⁶ Se ei niiti kpein ti ni ga sasai, naati ti ni ga geze ag i kpaliai.

¹⁷ T kpalaiti ma labuiti ti ni ga k lu igi. T kpalaiti ma alagiti, ta ti z l k luiti ti ni ga walii, ta walii ni ni ti-unsu ti ma.

¹⁸ Sasai laa ma ze e zu ooza golai zu ua ni de ga geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i kpaliai. Sakpai ni ga m t l puug . S lig i ni ga m t l feleg ta tukp (2,5), e elei sasai ma ze ei la. ¹⁹ Sasai laa ma l kpala naanig iti ma labu naanig iti ti ni ga k lu igi. T kpalaiti ma alagiti, ta ti z l k luiti ti ni ga walii, ta walii ni ni ti-unsu ti ma. ²⁰ Se e l adegai zuzo k luiti kpein, ta sasai zuzo k luiti kpein ti ni ga k lu igi.

Se e l adegai lo ganiiti
gaalu fai

²¹ Se e l adegai lo ganiiti ma aalugi t , se e l i nii zeele woo esui ni bu, é loni Moize ná-devei wu, ga Leevi nui ta- aa aai, Itamaal ná-totu lai zu, zala a ula nui Aal n ná-doun zunui. ²² Uli ná-doun zunui B saley le, Guul ná-dounloin, Zuda ná-bolodai zu, é naa kpein k ni, nii G o GALAGI ma levei veeni Moize ya. ²³ W liya e, naa ni polu, é ga Ayiza-make ná-doun zunui, Dan ná-bolodai zu, nii é ni ga li i nui, faa niin laa ula nui, ta se e zu u nui ga geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i kpaliai.

²⁴ Zanugi lieg i nii é l ni seizu adegai ma wotiiti kpein su, é ni ga kilo waagila (1 000) k ala, e elei seizu adegai ma gi la. ²⁵ Nu us iti ti aaluni, naati ta-walii ni ga kilo waasa ag unnaani puunaanig (3 440) ala,

e elei seizu adegai ma gi la. ²⁶ Nu ilagilagi ni wali aei ma ali saamai veezu, e elei seizu adegai ma wali aei la. Zunu ilagilagi naa ni, niiti kpein ti aaluni, é zo kona uufeleg (20) ma, é l zeemaazu, naa a é ni ga zunu waaund zita maazu sa ag und lu puul lug (603 550). ²⁷ Walii kilo waasa ag unnaani puufeleg (3 420), naa a gaawuunni, é ga seizu adegai ma labuiti, ta se e zu ooza golai ma labuiti. Dabuiti ti t ai ga walii nii, naati ti ni ga ungila (100). ²⁸ Walii kilo uufeleg i (20) m tai z iti, naati ka é ti aawuunni. É kalagiti ta s l k luiti kp t ni la t kpalaiti b , ta é ti-unsu ti p la. ²⁹ K lu igi é ni ga veb anii, é ni ga kilo waafeleg unnaanig puufele maazu ila (2 421) k ala. ³⁰ Ti GALA daa omi se e l i laa ma labuiti kp t ni ga naama lu igi, ta zala a ulazu , ta ná-k lu v l ai, ta zala a ulazu ná-s laiti kpein, ³¹ ta koi ma zasai ma labuiti kpein, ta sasai laa ma labuiti, ta se e l adegai zuzo k luiti kpein, ta sasai zuzo k luiti.

39

Zala a ula ze eiti kp t vai

(Egez de 28:1-14)

¹ Gezei niiti ti loa ga ma iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, naa a ti kp t ni ga zala a ula wotii ze eiti ada adegai ma vaa ma. Ti ti t ni ga zala a ula ze e adegaiti Aal n , e elei G o GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

² Ti zala a ula ze ei t ni ga geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i kpaliai. Ti su uni ga zanu galui. ³ Ti zanugi ma s p giti

sumaaleni, ti te ele e e galui, ti gezei zu u ga zanu galui, geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i kpaliai. ⁴ Ti kpakiga ze eiti kp t ni ba, ti zeini zala a ula ze ei aa elasu feleg iti da. ⁵ Ti zala a ula ze ei ma lokoi t ni ga ma zii n , e elei G o GALAGI ma levei veeni la Moize ya. É ni ga zanugi, ta geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i kpaliai. Ti ni ga ani ila ta zala a ula ze ei. ⁶ Ti k tu z ng aa feleg iti kpatani ti-l zu ti ba, ti ga zanugi, k tui nii daaseigi ga w nikese, niiti Izelay le ná-doun zunuiti daaseigiti ti z ni ti ma, e elei nu a ak tui za ala, e zee oz ba anii. ⁷ Ti ti ilini zala a ula ze ei ma akiga ze e feleg iti ba, ti ga Izelay le ná-doun zunuiti ta-iz sui, e elei G o GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

Kakazu ze ei t vai
(Egez de 28:15-30)

⁸ Ti kakazu ze ei t ni ga geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze ag i kpaliai. Ti su uni ga zanu galui, ga zala a ula ze ei elei. ⁹ Kakazu ze ei ni su fele, é ga seki naanigi. Sakpai ni ga zeelo gila, kogi ga zeelo gila. ¹⁰ Ti k tu z ng aagiti kp ni ba, ma kp naanig i zu: ma kp m ungi zu, saaledoane gila, t paze gila, ta emelode gila, ¹¹ ma kp i velesi i zu, gelenate gila, safiil gila, ta diama ila, ¹² ma kp i za asi i zu, w pale gila, agate gila, ta ameeisete gila, ¹³ ma kp i naanisi i zu, keliz lite gila, w nikese gila, ta zasepe gila. Niima tu z ng aagiti ti atani ti-l zu ti ba, ti ga zanugi. ¹⁴ Ti Izelay le ná-doun zunuiti daaseigiti s ni k tu

puug maazu feleg iti (12) ma, e elei nu a a k tui za ala, e zee oz ba aniiti. Boloda puug maazu feleg iti (12) daaseigiti ti ni ti ma, k tu ila, gila daasei, k tu ila, gila daasei.

¹⁵ Ti zanu galu feleg iti toni kakazu ze ei a, ti v l ai ga zanu kitei. ¹⁶ Ti zanu d zu feleg iti kp t ni ta zanu bala ae feleg iti. Ti bala ae feleg iti toni kakazu ze ei woizu feleg iti ba. ¹⁷ Ti zanu galu feleg iti toni bala ae feleg iti ba, kakazu ze ei woizu feleg iti. ¹⁸ Ti zanu galu feleg iti sokpaiti toni d zu ti feleg a, niiti ti iliai zala a ula ze ei ma akiga ze e feleg iti ba, nii a k kakazu ze ei y elela . ¹⁹ Ti zanu bala ae feleg i t ni m n , ti ti lo kakazu ze ei woizu feleg i z iti ba, koozu elei, ná zu zala a ula ze ei ma. ²⁰ Ti zanu bala ae feleg ili kp t ni, ti ti lo zala a ula ze ei ma akiga ze e feleg iti ba, buu , elela elei, ti-lodazu oba , zala a ula ze ei ma lokoi maazu. ²¹ Ti kakazu ze ei ná-bala aegiti gilini zala a ula ze ei ná-bala aegiti ba, ga galu iinii, naa a a k kakazu ze ei zala a ula ze ei ma lokoi maazu, ti yee aa mina w ta zala a ula ze ei. É ni, e elei G o GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

Zala a ula ze ei z iti kp t vai

(Egez de 28:31-43)

²² Ti zala a ula ze ei ma look ba wolai t ni, f l ai g l in n ga geze iinii. ²³ Took ba wolai naa te ezu ni saama , daa aleai é aku ma ga se ei ta ili, naa a a k é mina ali ga. ²⁴ Gului nii daa ga gelenadegi, naama waai ma votoi a ti gilini took ba wolai laama , ga geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, ta geze

ag i kpaliai. ²⁵ Ti zanu kitei ma lala koiti kp t ni, ti ti ili gelenadegiti z zu ti, é aku took ba wolai laama , gelenadegiti z zu ti, ²⁶ tala ko ila, gelenade gila, tala ko ila, gelenade gila, é aku took ba wolai laama ma, botii ma vaa zu, e elei G o GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

²⁷ Ti se ewuze eiti kp t ni Aal n ta ná-doun zunuiti b , ga geze ag i, ²⁸ ta b l giti ga geze ag i, ta l kpu agiti ga geze ag i kpaliai, ²⁹ ta saama iligiti ga geze ag i kpaliai, é ga geze iinii, ta ma igi, ta ma i s s gi, su uai. Ti naa p kp t ni, e elei G o GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

³⁰ Ti zanu kitei ma z goi t ni masa b l adegai a, ti s ni ga: «Feai G o GALAGI .» S ai e elei nu a a zee oz ba anii maaza a la. ³¹ Ti galu iinii lo ba, nii a k ti gili b l gi a, maazu , e elei G o GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

Se e l adegai
ma wotii e fai
(Egez de 35:10-19)

³² Dele ana se e l adegai ma wotii kpein ge eni la, GALA daa omi se e l i. Izelay le nuiti ti naa kpein k ni, nii G o GALAGI ma levei veeni Moize ya, ti k ni ana n . ³³ Ti aani ga se e l adegai Moize : ná-se e l i, ta ná-s laiti kpein, kalagiti, kp d giti, gulu z kp iti, t kpalaiti, ta dabuiti, ³⁴ ta baala sin l i ma maze ei toai ga ma igi, ta nuni l iti ma maze ei, ta se e zu ooza golai, ³⁵ ta zeele woo esui ta ná-gulu z kp iti, ta dakulugi, ³⁶ ta

ta alii, ta ná-s laiti kpein, ta uluiti ti veai GALA b , ³⁷ ta fitina zeii anii é ga zanu kitei, ta ná-fitinaiti, ta ná-s laiti kpein, ta fitinai ná-gul i, ³⁸ ta zala a ulazu nii zanugi zi ni maa , ta si ma wul adegai, ta ani maku n n gi, ta se e zu ooza golai é nu l zu se e l i wu, ³⁹ ta zala a ulazu é ga k lu igi, ta k lu v l ai é ga k lu igi, ta ná-gulu z kp iti, ta ná-s laiti kpein, ta maagba ani akai ta ná-seiga anii, ⁴⁰ ta kooi ma zasai ma ze eiti, ta ma l kpalaiti, ta ma labuiti, ta sasai laa ma ze e zu ooza golai, ta ná-galuiti, ta ná-suzo k luiti, ta se e l adegai wu woti z laiti kpein, GALA daa omi se e l i vaa zu, ⁴¹ ta zala a ula ze eiti ada adegai vaa ma, zala a ula nui Aal n ná-se eiti, ta ná-doun zunuiti ta ze eiti zala a ulazu ma wotiiti faa zu. ⁴² Izelay le nuiti ti naama wotiiti kpein k ni, é zooloo ma, e elei G o GALAGI ma levei veeni la Moize ya. ⁴³ Moize botii kpein f l f l ni. É kaani ga ti k , e elei G o GALAGI deveni la. Názu a Moize tuya looni la ti .

40

Se e l adegai lo fai
 ta fee vai GALA b
¹ G o GALAGI ni Moize , é ma:
² «Alu m ungi ma volo m ungi, a se e l adegai lo, GALA daa omi se e l i. ³ Da zeele woo esui zeii bu, è maal u ga se e zu ooza golai. ⁴ Da a ga ta alii, è ná-s laiti sei ga. Da a ga fitina zeii anii, è fitinaiti k ele t . ⁵ Da ani maku n n gi ma zala a ulazu il , nii zanugi zi ni maa , zeele woo esui akala . Da se e zu ooza golai z l nu l zu se e l

adegai wu. ⁶ Da gala zala aiti kulazu il se e l adegai akala , GALA daa omi se e l i. ⁷ Da maagba ani akai zei GALA daa omi se e l i ta zala a ulazu tiy zu , è zi i u su. ⁸ Da koi ma zasai lo, é maa ooli ná p , è se e zu ooza golai z l sasai laa .

⁹ «Da si ma wul adegai ze e, è ta zi se e l adegai ma, ta nii kpein a ná, è ti ade, ta ná-ani akaiti kpein. To a ade. ¹⁰ Da gul adegai zi gala zala aiti kulazu ma, ta ná-s laiti. Da zala a ulazu ve b , naa a a k , zala a ulazu wola ade. ¹¹ Da gul adegai zi maagba ani akai ma, é ná-seiga anii a, è ade.

¹² «Da Aal n ta ná-doun zunuiti maa u a nu l zu a, GALA daa omi se e l i akala , è ti maagba ga zi i. ¹³ Da Aal n maa ili ga zala a ula ze eiti. Da gul adegai zi ma, è fe b , é zala a ula losu ma wotii b . ¹⁴ Da a ga ná-doun zunuiti, è se ewuze ei loo ti ba. ¹⁵ Da gul adegai zi ti ma, e elei è gul i zi zu la ti- ma, naa a a k ti nà-zala a ula wotii . Gul i a zi na ti ma, naa maa ele ma, zala a ula vai ma losu a ti ya, ti-mavofodaiti kpein su.»

¹⁶ Moize naa kpein k ni, nii Ğ o GALAGI ma levei veeni zea. Zekana é k ni la. ¹⁷ Konagi velesi i ma alu m ungi ma volo m ungi a se e l adegai loni la. ¹⁸ Moize se e l adegai loni, é ma labuiti kp t , é ma d giti pil , é gulu z kp iti d ti zu, é t kpalaiti to. ¹⁹ É tandai zuvieni, é p se e l adegai ma. É p maze ei ni maazu, e elei Ğ o GALAGI ma levei veeni la zea. ²⁰ É zeele woo okolo feleg i ze eni,

é ti la kesui zu. É gulu z kp iti d ni kesui ma
alaiti su. É kesui lakulugi zeini kesui la. ²¹ É liini
ga kesui se e l adegai wu. É se e zu ooza
golai z l ni, nii a k é zeele woo esui maal u,
e elei G o GALAGI ma levei veeni la zea. ²² É
ta alii il ni GALA daa omi se e l i wu, nu
zu elei, se e zu ooza golai akala .

²³ É uluiti puuni ga ga pag G o GALAGI aazu,
e elei G o GALAGI ma levei veeni la zea.

²⁴ É fitina zeini anii il ni GALA daa omi se e
l i wu, nu yeezazu elei, ta alii letema .

²⁵ É ma vitinaiti k ele t ni, G o GALAGI
aazu, e elei G o GALAGI ma levei veeni la
zea. ²⁶ É zala a ulazu il ni, nii zanugi zi ni
maa , GALA daa omi se e l i wu, se e
zu ooza golai akala . ²⁷ É ani maku n n giti
galani ga, e elei G o GALAGI ma levei veeni
la zea.

²⁸ É se e zu ooza golai z l ni nu l zu
se e l adegai wu. ²⁹ É gala zala aiti ku-
lazu il ni se e l adegai akala ,
GALA daa omi se e l i. É gala zala ai ulani
ná ta veb aniiti, e elei G o GALAGI ma levei
veeni la zea.

³⁰ É maagba ani akai zeini GALA daa omi se e
l i ta zala a ulazu ti y zu .
É zi i uuni su maagba vaiti su. ³¹ Moize ta
Aal nni, ta ná-doun zunuiti, ti iti ta ti-
yeeiti maagbani ná . ³² Ta la na l a GALA
daa omi se e l i wu, aa ti a maa u a
zala a ulazu a, ti ni maagbazu,
e elei G o GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

³³ É koi ma zasai loni se e l adegai ta

zala a ulazu maa oolii zu, é se e zu ooza
golai z l sasai laa . Zekana Moize eni da ga botii

Ɔ o GALAGI ná-l biyai

(*Galu S* i 9:15-23)

³⁴ Tona iingi ni GALA daa omi se e
l i ma, Ɔ o GALAGI ná-l biyai se e
l adegai wuulaaveni. ³⁵ Moize la m ni
zoosu é a l GALA daa omi se e l i wu,
maz l tona iingi ni ni ma, Ɔ o
GALAGI ná-l biyai ni n se e l adegai
laavesu . ³⁶ Si gi zu tona iingi ni wuze ezu
la, é ze e se e l adegai maazu, názu
a Izelay le nuiti ti ena si i wo da, ti ze e
ti- uuzu . ³⁷ Ni tona iingi la d wuze eni
maazu, ti la ni liizu, ey su voloi a la wuze ena la.
³⁸ Maz l Ɔ o GALAGI ná-tona iingi ni
se e l adegai maazu foloi, k l kpidii, abui
ni zosu tona iingi zu, Izelay le nuiti kpein ti
ni kaazu kpezekele. Zekana é ni zu la
ta-zi yee alai kpein su.

GALA S i

Portions of the Holy Bible in the Toma language of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la Guinée Toma
copyright © 2013 Pioneer Bible Translators

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Mar 2019 from source files dated 1 Dec 2018

95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf